

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: **VÉSZI JÓZSEF.**
Felelős szerkesztő: **BRAUN SÁNDOR.**
A SZERKESZTŐSÉG.

Égész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3,50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1,20 ft).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Az utolsóelőtti Mohikán.

Budapest, november 15.

(K.) Tul a Dráván magyar ember panaszos levelet fogalmazott. A panasz magyar, a levél is az. S ez az egyetlen örvendetes benne. Mert hogy egész rövidséggel számoljunk be a levél tartalmáról: azt a szomorú üzenetet hozza, hogy Szlavóniában már nem sokáig lesznek olyan magyarok, akik panaszkodnak, vagy ha mégis panaszkodnak, magyarul teszik. Az ott élő magyarok elvesznek a magyarság számára s ez még nem is az egész baj. De esztendőre esztendőre még mindig sok magyar ember rajzik arra a vidékre s a magyarság ezeket a rajkát is veszteség-számlájára írhatja. Miért? A panaszos levél szerint azért, mert az odaszakadt magyarság még szentelhet ugyan szép csöndes estéket a magyar társalgásnak, tartathatja is a rokonságot a régi testvérekkel, de már a gyermekeit magyarokul meg nem őrizheti. Nagyon egyszerű oka van ennek. A gyermekek hat esztendő korukig hallják, ha ugyan mindig hallják, a magyar szót, de már a magyar betűt s a magyar betűvetést meg nem ismerik, mert horvát iskolákba kerülnek, ahol csak a horvát írásra és olvasásra tanítják. A magyar betű, legalább az iskola révén, ismeretlen marad nekik. Ilyenformán ezek a magyar gyermekek úgy elkeverednek a horvát pajtások között, hogy jó szerencse, ha egy-két esztendő után még megértik a saját szülőjüket. De még ha úgy esik, hogy a szülők nagyon lelkiismeretesen veszik is magyarságukat s nem hagyják olyan könnyen horvátul vedleni a magzatukat: ez a védelem is legfőleggyen egyetlen generációra szól. Minthogy azonban ez a generáció, ha beszél, vagy motyog is magyarul, de írni és olvasni

magyarul már nem tud, magyar érzésében pedig feltétlenül meggyöngyül: a második generáció okvetlenül elveszett a magyarságra nézve. Mintha a dédapja se lett volna magyar.

Már most vajmi könnyen kész az ellenvetés, hogy miért nem küldik magyar iskolába? Ez volna persze a legegyszerűb megoldás. Csakhogy van egy kis bökkenője. Magyar iskola ugyanis arrafelé nincsen. Van német iskola talán hat, sőt nem titok, hogy ezeket a német iskolákat birodalmi németek alapították és tartják fenn, még pedig a birodalmi némettség hatalmas iskola-alapjaiból kapott segítségen. De magyar iskola nincs. Egyetlen egy sem. Az egész horvátországi és szlavóniai magyarság tehát legfőleggyen válogathat a halálnevek között, hogy a horvát vagy a német áradatba akar-e fulladni, de gyermekeit a magyarságnak meg nem mentheti. Ha csak olyan áldozatra nem szánná magát, hogy valahol csak menteni való gyermek akad, azt mind hazaküldi szép Magyarországra, valami szegedi vagy kecskeméti vagy debreceni iskolába. De hát ez nemiképpen vagyont föltételez s a mi véreink nem azért vándoroltak ki tul a Drávára, mert van vagyonuk. Ellenkezőleg azért, mert anyagiakkal nem verte meg őket az Isten. Ekkora áldozatra tehát, ha hajtáná is a szívük, de nem engedi a zsebük. Horvát területen pedig nincs magyar iskola s innen van, — mondja az előttünk fekvő panaszos írás — hogy „ha nem is vagyok talán az utolsó Mohikán, de egy körülbelül az utolsóelőtti vagyok!” Már a panaszos magyar után csak elhorvátosodott magyarok fognak következni, akik nem panaszkodnak. S azért semmiesetre sem, mert nem találnak magyar iskolát.

Ezt mondja az utolsó, vagy mondjuk: az

utolsóelőtti Mohikán. De ha igaza is van talán, azért írja, hogy ne legyen igaza. S tenni is kell róla, hogy ne legyen igaza. A kérdés csak az, hogy miért nincs arrafelé egyetlen magyar iskola sem? Azért-e, mert a magyarság nem kért magyar iskolát, vagy azért-e, mert nem kapott magyar iskolát? Ha azért nincs, mert a Dráván tul dolgozó magyarság eszközök és anyagiak híján nem is mert iskolaállításért folyamodni, akkor a magyar társadalomra s talán első sorban a Dunántuli Közművelődési Egyesületre hárulnak a köteletség, hogy tanuljon a birodalmi némettség példájából s a maga áldozatkészségével tegye lehetővé, hogy Horvátországba szakadt testvéreink a gyermekeiket magyar iskolába járathassák. A társadalom nyújtson segítséget, a közművelődési egyesület gondoskodjék egy kis magyar szellem átlántálásáról s vállaltat buzdósággal csinálják meg, hogy az a gyerek horvát földön is magyar iskolát látogathasson, az ott élő magyarság pedig, ha szórakozni akar, magyar kaszinót, magyar könyveket, magyar újságot, sőt esetleg magyar felolvasásokat is élvezhessen. Nagyon sokat tehet a társadalom, valami keveset a Dunántuli Közművelődési Egyesület is, mely erre a szerepre szinte predestinálva van. Elhagyni pedig a Dráván tul letelepedett magyarságot vagy egyszerűen lemondani róla nem szabad. Amire az erdélyi egyesület vállalkozott, hogy a magyar gyermekeket az eloláhosodástól mentse meg, azt a szép szerepet ime felkínálja a sors a tudalunai egyesületnek is, mikor elébe állítja az elhorvátosodásnak kitett magyar gyermekeket. Csak akarjon mozogni az itthon való magyarság s azok a mi Dráván tul küzdő véreink mindjárt mernek majd magyar iskolát kérni, ha látják, hogy az engedély elnyerése után anyagiak híján nem maradnak szegyen-

T Á R C A.

A gondolat joga.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: Feszl Géza.

Keresik annyian, keressük mi is. Keressük annak a rejtélynek a nyitját, miért lett és miért lesz napról-napra sivárabb, haszontalanabb, érték-telenebb az Élet. Miért lesz mindig inkább röviddebb és boldogító hatásában egyre szegényebb az élet fénykora, az Ifjúság? Miért lesz — ami valamikor Istenek játéka volt — hovatovább rövid lélegzetű és alig szórakoztató szeszélylyé — a szerelem? Miért lesz időnek előtte emberré a gyermek és öreggá a fiatal? Miért dobják el maguktól mindig többen a természetnek azt az alkotását, mely mozgásra és versenyzésre, öröme és fájdalomra képesít — az Életet?

A társadalmi züllés okait keresve, a nagy költőnek egy bizarr gondolata cikázik felénk: „Ostort fonok, lángostort napsugarakból és megkorbácsolom a világot...”

Mit jelent e képletben a napsugár?

Talán... gondolatokat.

A kommentár bizonytalan, — de mintha mégis?... Avagy nem font-e gyakorta ostort gondolatainkból a Végzet?

Mintha a sugárzó gondolatok óriási mennyisége korbácsütések zuhatagja gyanánt sújtaná és ostromozná e világot?

Hogyan? Az élető nap sugarának édes testvérei, a melegségnek és világosságnak e misszionáriusai, a szerteszét vibráló gondolatok immár ostromerőket mérnek reánk? — Es az élet becsértékének alásilyedését kutatva, ezekben kellene keresnünk a rejtély nyitját, a hanyatlás okait?

Igen? Nem? — Talán!

Annyi bizonyos, hogy az élet tűzének becsértékét nem szállithatta le valami közönséges ellenfél, mert azt a létfenntartás őstöne összetörte volna. Az ellenfél tehát nem lehetett más, mint valami lapangó, láthatatlan és mégis óriási erő! A jégmezők birodalmának poétája szerint: a legkisebb és a legnagyobb hatalom ezen a földön a gondolat!...

Talán jó nyomon vagyunk. Nyomozunk tovább.

*

Szinte bizarr az állítás, annyira önként értődik, hogy nagy, rendkívül nagy és rendkívül messzire terjedő jogköre van az ember életében a gondolkodásnak. De éppen ily kétségtelen és el nem vitatható igazság az is, hogy minden jogkörnek megvan a maga legszélsőbb határa, melyen tul a jog fogalma nem kíséri tovább a terjeszkedést. Bármennyire hódoljunk is korunk valóságának, a szellemimádás kultuszának, kimondjuk mégis, amit a kultusz fanatikussai istenkáromlásnak bélyegeznek, hogy a gondolatok jogköre sem lehet határtalan.

De hol vonjuk meg ezt a határt? Talán ott, ahol az emberben az állat, a fizikum, a gyomor megszólal? Aligha ott. A határvonal néha közelebb, gyakran távolabb esik. A gondolkodás jogkörének természetes meggyéje nem lehet más, mint az a vonal, ahol a gondolat az emberlétre nézve megszűnik értéket képviselni.

*

Kedzük a rekapitulálást elülről.

Mulasztás volt a természet rendjében, végzetes és nagy horderejű mulasztás. De már megessett. Megtörtént. Irreparabilis. A világ teremtését megelőző tanácskozásokhoz nem hívták meg — a mi filozófusainkat. Egyáltalában nem úgy alakult a világ és az élet, amint azt a mi bölcseink tervezték. Megfordítva történt! Élet és világ alakult és létrejött... ugy, ahogy! És mikor már

régén készen állott a Minden, csak akkor nyomozták ki a mi bölcseink az alakulások mikéntjét... ugy, ahogy!

Bármily szuverén göggel tekintsenek végig az emberelőtti emberek az állati vonásokból megrajzolt emberi pszichikumon, azért mégis kétségtelen, hogy nem az emberek teória-gyűjteménye volt az élet és világ, az ember és az emberi lélek alakulásának vezérlője és zsinórmértéke, hanem megfordítva: az alakulások hosszas és sokoldalú és szorgalmas böngezetének sovány és fogyatékos eredménye lett a mi teóriánk. Ennek ellenére meg-megújuló divatja az emberi szellemnek roppantul kapálózni a természet korlátozó törvényei ellen. Alig van vagy ötven éve, hogy az exakt tudás szerencsésen megbuktatta a metafizikának nevezett észfécamot. Nemsokára rá föllendült egy másik, hasonló mérenylete az észnek, az, amelyik — nem a természetelőtti, hanem — az emberelőtti tüzte ki célul. A metafizika kereste azt az abszurdumot, melyet a tudomány német bolondjai úgy kereszteltek el, hogy: das Ding an sich. Fölmerült a kérdés, hogy vajjon milyenek a dolgok, a tárgyak, milyen az egész világ, ha azt nem a mi emberi érzékeinkkel érezzük és észleljük, hanem nem exisztáló szemekkel látjuk, nem exisztáló fülekkel hallgatjuk és nem exisztáló orrokkal szagoljuk. Az észlelőség megeresztette a képzelődés gyepelőit és tudományos kérdéssé avatta, hogy vajjon nem-e lehetne látni az illatot és nem-e lehetne hallani a színeket és nem-e lehetne szagolni a hangokat?! — Miért ne? — mondták volt azok, akiknek az exakt tudomány szük mederben folydogáló bölcseége nem imponált. Hol van az megírva, hogy a tárgyakat éppen csak úgy lehet érzékelni, amint azokat a mi érzékeink velünk közlik? Ha az ember — így folyt az eszmerend tovább — az orrával látna, vajjon akkor mit hallana a szemével és mit szagláshatna a fülével? Szóval a „Ding an sich“

ben. Csak lássák, hogy nincsenek magukra hagyva: mindjárt kérnek ők magyar iskolát.

Persze, ha kértek és nem kaptak: akkor a kérdés másként áll. Akkor nem a társadalomhoz fordulunk, hanem az egész magyar nemzetet érezzük a hátunk mögött, mikor az utolsóelőtti Mohikán panaszát a jobbik címre továbbítjuk. Mert akkor a horvát népet kell meggyőzni, hogy arra a fehér lapra, melyet harminc s egynehány esztendővel ezelőtt kaptak, föl volt ugyan írva minden, amihez a horvát népek joga van, de nyilván nem tudnak, vagy nem akarnak helyesen olvasni. Mert olyan bolondot arra a fehér lapra senki sem jegyzett, hogy a horvát népek joga legyen akármilyen vadonat idegen nációnak iskolákat engedélyezni, a magyartól pedig ugyanezt megtagadni. Hogy lehessen ott a horvát mellett német, rác, olasz, vagy a jó isten tudja, milyen nyelvű iskola, csak éppen magyar nem. Ez nincs a fehér lapon s ha valaki ezt akarja mégis leolvasni róla, annak vagy a szeme, vagy az indulata rossz. Ha tehát úgy állna a dolog, amit elhinni egy kissé nehéz, hogy a magyarság túl a Drávnán kért magyar iskolát, de nem kapott: akkor volt csak igazán érdemes meghallani az utolsóelőtti Mohikán segélykiáltását. Mert akkor nem a szegény, hanem a szorongatott magyar kiált segítségért. S a szegény magyar kiáltását se illenék válasz nélkül hagyni, de a szorongatott magyar kiáltását nem szabad válasz nélkül hagyni. Annak segítségére kell sietni. Mert szegény magyar lehet mindenfelé, van itthon is, de szorongatott magyarnak sehol sem szabad lennie. Ez már nem a mi szerencsétlenségünk, ez a mi szegényünk volna...

BELFÖLD.

Miniszterek a királynál. Lukács László pénzügyminisztert 6 óra felé ma délután 1 órakor hosszabb magánkihallgatáson fogadta, amelyen a miniszter a folyó ügyekről tett jelentést. Később Szell Kálmán miniszterelnököt fogadta hosszabb magánkihallgatáson a király.

A holnapi ülés. A képviselőház holnap délelőtt 10 órakor ülést tart. Naprenden lesz Szell Kálmán miniszterelnök belügyminiszter válasza az oehodncai körjegyző okirathatósága a megszállott tartományok kormányzati irányára, a bosnyák vasutak a csikutsnádi

kuruntálói ki akarták kergetni az embert az ő emberi mivoltából. Azt akarták, hogy ne a bennünk élők és a rajtuk kívül állók egymásra gyakorolt kölcsönhatásához képest szemléljük a mindenséget, hanem kandikáljunk le arról a természetfölötti nívóról, ahol az abszolút igazság terem.

Abszolút igazság! Milyen bolondgombája az eszmék összetételének? Hiszen az exakt tudomány érzéseink után győzött meg arról, hogy reciprocitásban állanak egymással ember és világ. Ami ezen a reciprocitáson, ezen a kölcsönhatáson, ezen a viszonylagosságon csak egy hajszállal is túlmegy, az éppen olyan aberráció, mint az, amelyek azt várják, hogy kétféle meg kétféle nem négy, hanem három vagy öt.

Alig hogy a fizika legyőzte fantasztikus ellenfelét, a metafizikát, nemsokára rá föltámadt a természetfölöttinek egy másik fattyuhajtása: az emberfölötti ember, mint ideál. Goethe egyik odatett jelzője adta meg az impulzust és a hiúság zsenije alkotta meg a rendszert. Az emberfölötti ember gondolatokkal kell, hogy telítve legyen és korántsem szeretettel. Morálra, erre a kicsinyes, de közérdekű illetemra, melyet eskák a rabzolgák használatára fabrikáltak az erősek, erre az emberfeletti embernek szüksége nincs. Az ő felsőbb morálja az Erő. Sajátságos reakció! Valamikor az erő legyőzése konstruálták meg a morált. Ujabbban a morál ellen uszítják az erőt. Régekte éppen az helyezte az állati nívón felül az embert, hogy az ő természetes önszének természetellenes feket teremtett a morál. A modern szemlélmóriások kritikai hőbortja pedig éppen az által akarja az emberin felül emelni az embert, hogy a többi állattal közös a napon, az önzés talaján meghagyja, de kinevezi őt a gondolatok birodalmának urává. És éppen ez által ment át a fektelenségbe korunk bálványozási hajlama. Amilyen aberráció volt valamikor a tüzimadás, ugyanolyan lett a gondolatimadás ma. E divatos irányzat szerint a gondolatok kultusza az emberhez egyedül méltó életműködésnek alfája és omegája.

és esikszentmártoni négygyűlések, végül a hivatalos közölny tárgyában hozzá intézett interpellációkra.

Kállay Béni Boszulában. A *Neue Freie Presse* jelentése szerint Kállay Béni közös pénzügyminiszter ma hosszabb hivatalos utra az okkupált tartományokba utazik. Ezzel összeütközésben van az a túrsza hír, amelyet a pétervári *Szvet* című lap ma érkezett számában közöl. Az említtet lap azt írja, hogy a mohamedán küldöttség, miután a szultán sem volt hajlandó panaszait meghallgatni, a *cár elő fog járulni*. Csatlakozni fog hozzá a boszniai othodox egyház küldöttsége is és a két küldöttség együtt fogja elpanaszolni a cárnak, hogy egyházaikat megfosztották régi önkormányzatuktól és hogy elkobozták egyházaikat vagyonát.

A *Szvet* megjegyzi, hogy a küldöttségeket valószínűleg a *cár* sem fogja fogadni, de azért — ugymond — *Oroszországnak érdeklődnie* kell az ügy iránt mert hozzájárult ahhoz, hogy az okkupált tartományokban a rendet Ausztria állítsa helyre.

A képviselőház igazságügyi bizottsága Szilgyi Dezso elnöklésével ma ülést tartott, melyen a kormány részéről Szell miniszterelnök és Plósz miniszter, az igazságügyminisztérium részéről *Vörösmarty* államtitkár volt jelen. A bizottság tárgyalás alá vette a *konzuli illetékek szabályozásáról* szóló törvényjavaslatot, melyet *Sámul Lázár* előadó tüzetesen ismertett és ajánlott elfogadásra. *Ráthay Lászlónak* a törvény életbe lépéséig szemponjtából felvetett aggályait és Szell miniszterelnök felvilágosító válasza után a bizottság általánoságban s némi stiláris módosítással részleteiben is elfogadta a törvényjavaslatot.

A költségvetési jelentés. A képviselőház pénzügyi bizottsága *Falk Miksa* elnöklésével ma ülést tartott, amelyen *Neményi Ambrus* előterjesztette a 1901-ik évi állami költségvetés tárgyában szerkesztett jelentést. A bizottság minden érdemleges módosítás nélkül hozzájárult a jelentéshez és az előadónak köszönetet mondott annak szerkesztéséért. Elnök köszönetet mondott a bizottság tagjainak ügybuzalmukért s azért a biggadt moderát, melyet a tárgyalások folyamán kivétel és pártkülönbség nélkül tanusítottak s a kormány tagjainak ama kimerítő és alapos felvilágosításokért, melyek nagyon megkönnítették a gyors lebonyolítást. *Emmer Kornél* a bizottság tagjainak általános helyeslése mellett köszönetet mondott az elnöknek a tanácskozási tapintatos vezetéséért. Ezek után a *konzuli illetékek szabályozásáról* szóló törvényjavaslat tárgyalását a bizottságnak holnap délelőtt 11 órakor tartandó ülésére tűzték ki. Ez ülésen a kormány részéről Szell Kálmán miniszterelnök és Lukács László pénzügyminiszter volt jelen.

A horvát országgyűlés megnyitása. A horvát országgyűlést — mint nekünk Zágrábról táviratozzák — ma királyi leirattal megnyitották. A megnyitott ülés

Mert — így folyik a konkluzió tovább — minden egyéb embert akeiöböl kiérzik az állatias vonás, mindenikből gözölög az állati test melege, szeretetből, szerelemből egyaránt. És éppen ennél a kardinális pontnál, éppen itt bukik meg a gondolatimadás rendszere. Eppen abban rejlik a nagy tévedés, hogy a gondolatok birodalmát az állati test gőzétől és a nagy emberközösség gyarlóságától és nyomorától függetleníteni és elkülöníteni akarják. Mert hiába törekszik az emberi szellem a föld porától mentesített, a nagy emberközösség kigőzölögéseitől megisztított régiókba, hiába akar az emberi szellem csak úgy pueción száguldozni a magasságnak tiszta légkörében: törekvését szánandóvá teszi az impotenciája. Hiábaváló ez a törekvés azért, mert *nincsen* nagy gondolat, amelyik ne az élet nyomorából indulna ki. Nincsen eszményi törekvés, amelyik a tömegek existenciájától elválasztható volna. Az univerzumot gondolatban hatványozni töbecy, a csillagok sátorából gyökök vonni örültség. A legmerészebb gondolat is csak azáltal válik nagygyrá, hogy gyökereiben hozzá kapcsolódik a kicsinyes, de véghetetlen mennyiségű embertömeghez és ennek érdekei mellett vagy ezek ellen — eszillog és villog, melegít vagy világit.

Mint a hogy a fizikai világban nincsen meg Archimedes pontja, mely a földnek vonzóerején kívül áll, azonképpen a gondolatok birodalmában is minden nagy, minden jelentékeny és minden értékes gondolatot, a maga természetes, vonzó erejénél fogva lokotve tart az „Istenségnek eleven ruhájá” — az emberiség.

Es ez a esodálatos vonzóerő nem is a kiváló emberekben rejlik, akik szórványos és mulékony tünetek, hanem abban a nagy emberocéánban, mely örökké névtelenül küzd, nyüzsg és szenved és — nem hal meg soha.

A gondolkodás — elszigetelten tekintve — nem az élet, hanem az élet lámpása csupán.

A gondolat hideget terjeszt, vagy lángra lobbant, de éppen ez a lángolás avagy fűzkony hangulat, ezertéle műánzaival: ez az élet szik-

minden incidens nélkül tolyt le. A horvát egyesülők szombaton fogja azt az indítványt előterjeszteni, hogy a báni kormány a trónörökös házasságára vonatkozó nyilatkozatot a horvát országgyűlés elé is terjeszse elő tárgyalás végett. Az indítványt az ellenzők valamennyi tagja aláírta.

Összeferhetetlenségi ügyek. A képviselőház összeferhetlenségi bizottsága *Apáthy Péter* elnöklésével ma ülést tartott, melyen a bizottság tagjai között *Augoly József, Ráthay László, Ragályi Béla, Rudnyánszky Béla* s mint előadó *Dózsa Endre* volt jelen. A bizottság tárgyalás alá vette a *Holló Lajos, Vészi József, Molnár János és Légrády Károly* mint laptulajdonosok, illetőleg szerkesztők, *ij. Abrányi Kornél* mint az Athenaeum fellyelgő bizottságának tagja, *Orosz Sándor* mint a Ganz-gyár és *Rosenberg Gyula*, mint az *Adria* hajózási r. t. igazgató tagja ellen tett összeferhetlenségi bejelentéseket és az előző ülésekről fönnmaradt *Tolnay Lajosra* (Danubius-hajógyár) és *Dániel Mártonra* (Dinamit Nobel r. t.) vonatkozó bejelentéseket. *Holló Lajosra* és *Rosenberg Gyulára* vonatkozólag azonos címen történt bejelentések fölött a bizottság a mostani bejelentéseket tárgyalatának mondta ki. A többi bejelentések tárgyában pedig elhatározta, hogy a nevezett képviselőkre nézve *összeferhetetlenség esete nem forog fenn*. Ezzel az ülés véget ért.

Egyházkerületi közgyűlés. *Deircenből* telegráfialjak: Az egyházkerületi gyűlés második napja 10 órakor kezdődött. Az 1900—1903. évekre konventi tagokul kiküldetnek egyházi részről *Szél Kálmán* ref. esperes, *Szabó János, Zsigmond Sándor, Sass Béla*, világi tagokul: *Horthy István, gróf Tisza István Dózsa Imre* és *György Endre*; pöttagokul: *Dávidházy János, Sztó Kálmán, dr. Lengyel Imre, Borsos Benő*. Az iskolák államosítása iránt kérvényeztek a mezőtölki, beregszomi, nagybereg, mezőtörpái, gáti, cs. kenézi és kunágotai egyházak. Dr. Bazconi jegyző a mezőtölki egyház iskolájának államosítására vonatkozó kérvényét megerősített kiánvá. Dr. Baksy Lajos indítványozza, hogy utasítsák az egyház a tanítói fizetésének államosgilylyel való kiegyesztésére. A többség elfogadja a határozati javaslatot és a mezőtölki egyháznak megengedi iskolái államosítását, de a többiek kérvényét részint elutasítja, részint visszaadja felszerelés végett. *Uray Imre* ahhoz hasonlítja az államosítási törekvést, mint akinek van lora maga abrakolja is, de más használja. Az indokokat keresve abban találja, hogy egyfelől a tanítók igyekeznek menekülni az egyházmegye hatósága alól, másfelől hogy a lelkészek az iskolák államosítását a hitoktatási cím és fizetés elnyerése végett saját anyagi céljaikra igyekeznek kihasználni. Az utóbbi kijelentést az elnök helytelenítőleg megőrjia, mire *Uray* azt mondja, hogy akinek nem inge, ne vegye magára. Különben ha a jövőben fokozott mértékben megteszik az egyház érdekében kötelességüket azon lelkészek, akiket megjegyzése illet, nem lesz oly sok esetben szükség arra, hogy az egyes egyházak államosítást kívánó

rája, esillama, tartalma, ez az élet maga, könnyen átérzhető és nehezen definiálható mivoltában. Nem maga a gondolkodás az életet kimerítő tartalom, hanem az az érzés, mely a gondolat nyomán fakad. Rendesen az emberi hiúság az, ami a gondolatot mindig előtérbe tolja, mert a hiúság vásárán cikk, — hiszen közlemony. Nem csak a kibocsátó ismeri, de másokra nézve is hozzáférhető. Ellenben az érzés nem piaci cikk. Kiállításra nem alkalmas. Csupán az egyén keretén belül zsong és rezeg. Ez a nagy különbség érzés és gondolat között, ez az, ami az utóbbinak konvencionális értékét tullicitálja amazén. Igazában azonban mégis az érzésekben rejlik az élet szerencsége vagy balsorsa és nem a gondolatok minőségében vagy mennyiségében. A gondolkodás jogkörének természetes mesgyje tehát nem lehet más, mint az a vonal, ahol a gondolat az emberéletre nézve megszűnik értékét képviselni. Ami ezen a mesgyén innen esik és a nagy tömegek sorsával, az emberélet tényezőivel és az egyéni érzések vibrációjával harmóniában van: az jogosult. Ami ezen a határon túl esatangel, ami a gondolatok számára külön és független és a föld porától elszigetelt régiókat akar teremteni, az nem lehet jogosult egyszerűen azért, mert a fundamentuma hazug és mert a kultusz tultengése a nagy emberközösség érdekében egyenesen beleütözik.

Gögössé tette az embert az a tudat, hogy gondolatának erejével megzabolázta és járomba hajtotta a kreaturák és elemek világát. Diadalittas göggyével kicsinyelve nézi a hódító szellem a meghódított anyagot és a maga számára megalkotott külön világot, a gondolatok régióit függetlenül akarja tenni sártól és portól, hústól és vértől, szívtől és érzelemtől — és a korlátoltág végtelen tömegeivel szemben a testvéri viszonyt tagadja!

Ebben az arisztokratikus törekvésben rejlik a társadalom züllésének és az élet-érték hanyatlásának alapvető oka.

kérvényeit tárgyalják. Ezután a főiskolai igazgatótanács jelentését változatlanul elfogadják, valamint az iskolai szabály 54-ik §-ának oly értelmű módosítását is, amely szerint *oly főiskolai tanuló, aki párbajra kihívást elfogad, vagy párbajozik, az intézetből kikapcsolás tekintetű.* Egyszermind az ügyészi és a rendőri hivatalok felkértek segítségül az esetleg megtörtént párbajok kiderítésére, sőt az akadémia igazgatósága a hírlapokból is tudomást tartozik venni a párbajesetekről, hogy az ifjúság párbajozásának lehetőségét mindenképpen meggátolja. Több apróbb ügy elintézése után a közgyűlési tagok délután 2 órakor a gróf Degenfeld által adott ebédre mentek.

A liptómezei háború vége. Liptó-Szent-Miklósról táviratozzák: A hivatalától felfüggesztett *Palugy Gyula* alispán tegnap beadta nyugdíjaztatás iránti kérvényét. E váratlan fordulat következtében az ő legyelmű ügyének tárgyalására november 14-re egybevívott legyelmi választmányi ülés sem tartatott meg. Megjegyzendő, hogy *Palugy* ellenfele, *Vitalis* ügyész két hó előtt szintén önként kérte nyugdíjaztatását.

Hegedüs Sándor Temesváron.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Temesvár, november 15.

Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter ma városunkba érkezett, hogy felkérje az állami fém- és acélipari szakiskolát. Itt tartózkodása ünnepe volt az egész Délvidéknek, amelynek valamennyi fő- és alispánja, polgármestere és legtöbb országgyűlési képviselője eljött, hogy tanúja legyen a nemzeti kultúra ünnepének. Megérkezésekor a minisztert ezekre menő közönség fogadta, amelynek élén *Molnár* főispán, *Telbisz* polgármester, *Vest* kamarai elnök, *Németh* püspök és a hatóságok fejei üdvözölték. *Telbisz* polgármester üdvözlésére a miniszter rövid, szívélyes szavakkal válaszolt, ezután kíséretével *Desseffy* püspök palotájába hajtatott. A miniszterrel jöttek *Gál* és báró *Baich* főrendiházi tagok, *Pulszky*, *Bessenyei*, *Janicsáry*, *Telesky*, *Szende*, *Fülöp*, *Blaskovics*, *Mayer*, *Sziwák* és *Manassy* országgyűlési képviselők, *Vértessy* osztálytanácsos, *Hollán* tikkár és *Adorján* Sándor, a *Magyar Nemzet* felelős szerkesztője.

Kilenc órakor volt az állami fa- és fémipari állami szakiskola ünnepies felavatása. Az ünnepélyre, mely a Szózat éneklésével kezdődött, a tábornoki kar is eljött *Weiss* altábornagy badosztályparancsnokkal az élén; azonkívül az iskolák és ipari testületek fejei és nagy közönség.

Telbisz polgármester mondotta az első beszédet, kiemelve, hogy a Hunyadiak ősi kastélya közelében, az egykori vár helyén ime a kultúra védbástyáját emelték, melyet a miniszter oltalmába ajánl.

Hegedüs Sándor miniszter erre mély figyelemmel jött válaszul:

Köszönetet mondott a városnak és a felügyelő bizottságnak azért a lankadaltan buzgalomért, melyvel az iskolának a létrehozatalát lehetővé tették. Meg van győződve, hogy az iskola céljait meg fog felelni és nemcsak négy tal közötti eredményt, hanem az életbe átvitt eredményt is fog létrehozni. Szép szavakkal fejtegette ezután az ipari szakiskolák fontos hivatását és így folytatja: Ami eredményt az ipari és kereskedelmi szakoktatás terén elérünk, nemcsak kulturális színvonalunkat, de versenyképességünket és együttes működésünk sikerét is fokozza. Minél több kincs ekkor rendelkezésünkre kerül, annál jobban, annál erősebben fogja védelmezni javait, ez áll a nemzetekre és egyesekre egyaránt nemcsak a tanári szakoktatás terén, hanem általában az egész nemzet összmiködésében, sőt külső erejének fokozásában is. Es e tekintetben örömmel mondhatom, hálával kell, hogy elismerjem az igen tisztelt polgármester ur által említett elődaim működését és igen szép eredményüket. A párisi kiállítás éppén a mi iparoktatásunk volt az, mely a franciák által, sőt a franciák ellenére a legnagyobb jutalmat, a grand prix-t nyerte el. De azért ne hagyjunk fel iparszakoktatásunk terén eddigi szerénységünkkel és óvatosságunkkal, mert az elért eredmény nem mondható teljesnek és mert nem lehet tagadni, hogy az előtte állóképe olyanok vagyunk, mint a jó tanuló, aki az érettségét kitűnő sikerrel letette, de az életre, fájdalom, nincs eléggé előkészítve. Azt a képességet tovább kell fejleszteni. Felköltöttük a világ érdeklődését, ezt ki is kell elégíteni; de nem az által, hogy beérjük a sporadikus díjszerűséggel és nem teszünk semmit, még kevésbé, hogy iskolai eredményeink beérjünk, hanem egész erővel folyvást szélesebb körben kell dolgoznunk. Az iskolának egy harmadik feladata nemcsak tanítványainak művelését, hanem a közönséget is tokozni és tanítványainak elméleti és gyakorlati vívmányait a közönséggel megismertetni. Mert felkelteni, kiképezni a tehetségeket és kényeret nem biztosítani, az a legzömörb. Mert ha valaki egyszerű tudatlanságban marad, nincs igénye, sem magasabb kívánalma, de a mint tehetséget fejlesztjük, igényét is felbuzsítjuk, gondoskodni kell arról, hogy a kiképzett tehetségek paragon ne heverjenek. Erre hívom fel különösen

figyelmüket és szeretném, ha győnge hangom az ország minden tényezőhez elhatna, hogy munkánk eredményét biztosítsam. Ebből a szempontból és ebben a reményben örömmel adom át ezt az intézetet rendelkezésükre, hogy ennek működése áldásos legyen erre a városra és vidékére. (Zajos, szünni nem akaró éljenzések.)

A miniszter beszédét percekig tartó taps követte. Ezután a püspöki palotában a hatóságok és egyházak küldöttségét fogadta a miniszter, majd megtekintette a villamos vasúti központi telepet, az épülő nagyszabású cipőgyárat, a Novotny-féle harangöntödét és az Ybl Lajos lovag tervei szerint épült gyárvárosi millenniumi templomot.

Desseffy Sándor püspök a miniszter tiszteletére lényeg ebédet adott, melyen többek között résztvettek: *Radu* lugosi püspök, *Nikolics* Fedor, *Molnár* Viktor, *Rónay* és *Pogány* főispánok, *Weiss* altábornagy, a miniszter kíséretében lejtött országos képviselők, *Pethő* posta-táviráda főigazgatója, a panaszosai, nagybecskereki, verseci, lugosi, karánsebesi és kiskindai polgármesterek, *Adorján* Sándor és *Barát* Armin szerkesztők. A peesenyénél *Desseffy* püspök a királyra mondta az első felköszöntőt. Vörösmarty „Főhí dal”-át idézte, mint a magyar királyi hűség gyönyörű megnyilatkozását majd másodszer is felszólalt. Lendülettel beszédében ünnepelte *Hegedüs* minisztert, akinek a Délvidék érdekeit hathatós támogatásába ajánlotta. *Hegedüs* miniszter nyomban felelt a püspök szavaira:

Interpellációnak veszi a püspök beszédét — nyomond — amidőn kijelenti, hogy kitűnő és telkebb szöszölő a Délvidék egybegyűlt fejei nem találhattak volna. Köszönettel kijelenti parlamenti mintára, hogy a tolmácsolt kívánásokat a költségvetés keretén belül szívesen fogja teljesíteni. Amde ez alkalommal első sorban a szöszölő püspök egyénisége köti le figyelmünket és hívja ki tiszteletteljes csodálatunkat. Van valami benne Tomoryból, valami a szerzetesből és valami a tudós papból. Épülvé a történelem nagy példán, valóban ideális módon oldott meg egy keskes kérdést, mely oly sokféle irányban foglalkoztatta az elméket, egyesít magában az erős katolikust és az erős magyart. (Viharos tetszés.) Ha tiz kötetet irnánk arról, miképpen egyeztetethők össze a római szentegyház érdekei a magyar érdekekkel, nem volnánk képesek azt talalóbban megérteni, mint a hogy azt ünnepeit házigazdánk saját személyében megtestesíti. Kérjük is, hogy hatalmas tehetségével, befolyásával, tudásával legyen támogató a törekvéseinknek, melyeknek szolgálataiban állunk. Lelekesedve tapasztaljuk azt az erős magyar érzést, mely működésében nyilvánul s melylyel példát adott, miképp kell felogni a hivatását egy magyar főpapnak. (Éljenzés.) Szent áhitattal élve hivatásának, nem téveszt szem elől egyiket sem azon kötelességeinknek, melyek működését oly nagyszabásúvá tessék. Igazi utódja ő Szent Gelértnek! Nagyszabású tettekkel vonta magára a küllődnek is rokonszenvét és esodálatát, de épp oly szerencsésen beletalált minden cselekedetével a magyar nemzeti politika szellemébe. Felette állva a telekezeteknek, példát adott arra, miképpen lehet magasatos főpapi kötelességeit szinte eszményi tökélylyel egyesíteni. Kerül minden felekezeti és társadalmi viszályt és ezzel utját egyengeti azon ideális állapotnak, melyet mindnyájan elérni óhajtanak, hogy t. i. minden munkánkban csak a nagy nemzeti célok legyenek iránvadók, ne pedig a különféle mellékes szempontok. Ebben mutat nekünk fényes példát *Desseffy* püspök, akire egyaránt néz Róma és Budapest és Róma nem kételkedik benne, hogy ő jó katolikus és Budapest sem kéti, hogy jó magyar. Ejjen *Desseffy* Sándor! (Viharos éljenzés és taps.)

Telbisz polgármester *Szell* Kálmán miniszterelnököt élíti a jelenlevők lelkesedése között. Ünnepli őt, mint a nemzet politikai vezérét, kinek zászlaja körül az összes tényezők csoportosulnak és aki a magyar állam konszolidációját tüzte ki feladatánál. (Hosszantartó taps.) Végül *Janicsáry* Sándor országgyűlési képviselő mondott köszönetet a püspök vendégszeretétért.

A délután folyamán a miniszter folytatta a gyárak megtekintését.

Fél hét órakor díszelőadás volt a színházban, ahol *Cyrano de Bergerac* került színre *Pethes* Imrével a címszerepben. Zsúfolt ház volt. A közönség éljenzéssel üdvözölte a minisztert, aki a színházból a Vigadóba ment a kereskedelmi- és iparkamara által rendezett nagy díszlakomára.

A díszlakoma fényesen folyt le a délvidék összes főispánjai, előkelőségei és a tábornoki kar jelenlétében. Az első felköszöntőt *Molnár* Viktor főispán mondotta a királyra, utána *Sternthal* Salamon a kereskedelmi és iparkamara nevében, mely ma 50 éves fennállását is ünnepli, *Telbisz* polgármester pedig a város közönsége nevében üdvözölte a minisztert. Most *Hegedüs* Sándor kereskedelmi miniszter szólt föl.

Mindabból a díszelőadásból, nyomond, melyet a kamara szónoka és a polgármester rejta hátrított, nem fogadtam el semmit, mert csak kötelességet teljesítettem. Csak egyetlen érdemre tart jogot, melyre szerénytelenség nélkül hivatkozhatik: ez az, hogy midőn egész méltó okokból, sőt komoly szükségéből az egész magyar nemzet agrikulter érdekeit istápolásával foglalkozott, midőn az egész közellet arra volt irányva, sőt korbácsolva, hogy azt az irányt

kövesse, akkor szóló fel mert állani s követelni, hogy az ipar és kereskedelem előmozdítására is kell gondot fordítani (Éljenzés), mert különben a nemzeti élet bátramarad. Olyan volt a helyzete, mint egy zenekarban ahol két szép hegedű tul van hangolva. Ha ő is beleszólt volna, talán kidobták volna. Bevárta a takust, bevárta azt az időt, amidőn bar kissé meghuzta a hurokat, nem sértett senkit.

Megtartom mindig: semmit a többi tényezők ellen és mindent azokkal. Hogy mely irányt kell követni, azt ezután fejtegetni nem óhajtom, de amit a polgármester ur egyik-másik alkotáskeppen bemutatótt, az nemcsak azt jelzi hogy mit csináltam, de azt is, mi a hanem. Teremtettünk Temesvárot egyet-mást, de ez mind a végtagokra vonatkozik: van cipőgyár, keztügyár stb., de hát a szivet, a testet hogy ruházzuk fel? Ez szinte je képezi működésom körvonala; magát az igazi kifejeződést csak a nemzet vállvetett erőfeszítésével érhetjük el. Csak így lehet a nemzeti életet gazdaságilag felruházni. Az ipar csak akkor fogja kielei is a versenyt megállni, ha minden tényező ki lesz művelve. De nemcsak a kiképzés teszi versenyképessé az ipart, meg kell érteni a nemzetet, hogy a gazdasági fejlődésnek ép oly kiképzettnek kell lenni, mint *magyarnak* (Éljenzés.) A kiképzés teheti az ipart versenyképessé, de nem teheti magyarrá, csak ha az ipar magyar is, akkor valhatja a nemzet magának. A nemzeti szülőkletet és izlést kell meghódítani; mikor ez sikerül, akkor mondhatjuk az eredményt teljesnek. (Tetszés.) Örömmel mondhatom, hogy ez a közvélemény, mely most képződik minden irányban biztos támogatója ezen rendszernek. Nem ismételnék háborút, de feltétlen jogunk van egész tehetségünket kifejteni, azt hiszem, oly előrehaladott s törekvő város mint Temesvár s az a kör, melynek hivatott képviselője az 50 éves fennállását ünneplő kamara, meg fogja érteni ezen köveleményeket s ha megérti, támogatni is fogja. Poharát emeli a kereskedelmi és ipari kamara tényezőire, valamint Temesvár városra. (Hosszantartó lelkes éljenzés és taps.)

Sziwák Imre képviselő *Szell* Kálmán miniszterelnökre, mint a nemzeti érdekek zászlóvivőjére emeli poharát. Egy új éra köszöntött hazánkra — nyomond — amely a gazdasági, ipari és kereskedelmi munka terén keresi a boldogulást. Egységessé szabadelvűvé csak a demokratikus munka teheti bazánkat és ebben is *Szell* Kálmán a vezérünk. (Hosszantartó éljenzés.) *Bessenyei* Ferenc a hadseregét élíti, mire *Weiss* altábornagy lelkes szavakkal élíti Temesvár és Délmagyarország loyális és hazafias lakosságát.

Hegedüs miniszter kíséretével és a képviselőkkel az éjjeli vonattal *Aradra* utazott.

Arad, november 15.

Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter fogadására nagy előkészületek történtek. Az esti gyorsvonattal megérkezett *Hieronimi* Károly orsz. képviselő, akit ünnepiesen fogadtak. A szomszédos megyékből holnap számos küldöttség érkezik ide.

KÜLFÖLD.

Monarkikánk és Olaszország a Balkánon.

Egyéb aktualitás híján a most ellenzékű vizeken evező római *Tribuna* Ausztria és Magyarország ellen veri félre a harangot. Ez a lap, amely ezig személyválogatás nélkül szívesen hordta minden kormány uszályát, most egy tranzakció folytán az ellenzékét szolgálja *Giulitti* személyében. Valamivel fel akarja igaztni az olasz közvéleményt: fölfedezte tehát Ausztria és Magyarország titkos terveit, amelyekkel a Balkán meg akarja hódítani. A *Tribuna* panaszodik, hogy Ausztria és Magyarország befolyása a Balkán-félszigeten egyre jobban terjed, sok helyen az olasz érdekek kárára. A *Tribuna* ott látja már Szerbiát is a monarkia államai közt. Szaloniki is a monarkia hatalmába kerül, azután azé lesz az egész tengerpart Görögorszáig, s Törökországnak nincs ereje arra, hogy ezt a nagy terjeszkedést megakadályozza, Ország pedig nem fog beleszólni, s egy nap Olaszország azt fogja látni, hogy az egész Adria osztrák és magyar tengerre változott. S Olaszországnak meg kell majd elégednie azzal, hogy ha valami győnge kis kárpótlást kap. Bosznia és Hercegovina megszállások Olaszország nem kapott kárpótlást, sőt azota is, mióta a harmas-zövetség fennáll, a jóbarátság alapján kénytelen összes kapuit feltárni az osztrák terjeszkedésnek szárazon és tengeren egyaránt. Mi így szól végül a *Tribuna*, jó viszonyban akarunk lenni az osztrák és magyar monarkival, kívánjuk, hogy feljé mosolygjon a Kelet minden ragyogásával, de nem szeretnők, ha barátságunkat a gyanakodás megrontaná. Ezért csak arra figyelmeztetünk, hogy Albánia vagy Macedónia megszállása egyszerre megzavarná a két nemzet politikai, katonai és földrajzi egyensúlyát és sok zavart okozhat.

Nos, a *Tribuna* hiába várja Macedónia és Albánia megszállását. Az osztrák és magyar monarkikánk elég dolga van itthon, nemhogy újabb kalandokba becsatkoznék. Mert Macedónia annak-talása ma igazán kalandszámba menne.

A kínai háború.

Páris, november 15.

A *Matin* egyik munkatársa tolmács segítségével beszélt az itteni kínai követtel a hatalmak békefeltételeiről. A kínai diplomata a vállalt vonogatta és azt mondta, hogy azok *értékeltelen szavak, amelyek Kínát semmire sem fogják kötelezni*, mert a hatalmak nem tárgyalhatnak felelős kínai kormányval, hisz olyan most nincs. A kínai megbízottak, Li-Hung-Csang és társai, huzzák-halasztták a tárgyalásokat, hogy időt nyerjenek és megmentsék életüket; ha a szövetséges hatalmakkal szemben engedékenyek, az is baj nekik, mert akkor a császárné fejéket véteti, ha hiven szolgálják a császárt, akkor meg a hatalmakkal gyűlhetik meg a bajuk. Ami az egyes békefeltételeket illeti, — mondotta a kínai követ — azok általában keresztülvihetnek; a boxerek elnyomni nem lehet, ha pedig a hatalmak fenntartják a fegyverbehozatali tilalmat, akkor Khina vásárolni fog európai mérnököket, akik majd állítanak fegyvergyárat. A hercegeket csak táviratokban fogják kivégezni. Az egyetlen megoldás az volna, ha a szövetséges hatalmak fegyverszünetet köténének és kiszabadítanák a császárt a császárné befolyása alól; akkor a hatalmakkal loyális munkatársuk volna Kínában.

Washington, november 15.

Illetékes helyről a kínai kérdéssel való tudakozódásra a következőket jelentették ki: A londoni sajtónak az Egyesült-Államok állásfoglalásáról szóló közleményei teljes féltreírás alapjának. A kormánynak eszéigában sincs akadályokat górdítani a hatalmak egyetértése elé. *Conger* követet ismételtén és sürögösen utasították, hogy minden lehető elkövessék a *mielőbb való meggyezés érdekében*. Az Egyesült-Államok kormány nem vett részt a paotinglui expedícióban, de nem tett ellene óvatát s véleményét sem mondott a többi hatalmassággal szemben az expedíció cél-szerűségéről. A kormány egyetért a hatalmasságokkal azokra a követelésekre nézve, hogy a *fülbüntetőket komolyan megbüntessék*, kártérítést fizesse nek és a jövőre nézve biztosítékokat adjanak. Amde a nagy távolságból nem meri eldönteni, kik a legnagyobb büntetők, milyen büntetések alkalmazandók az egyes esetekben és milyen büntetések végrehajtása lehetséges. Ezeket a kérdéseket, ugyisintén a kártérítés kérdését a tárgyaló közegekre kell bízni. Mindenesetre föltehető, hogy ezek nem fognak olyan személyes vagy pénzübeli természetű elégtételt követelni, amilyent Khina nem volna képes megadni.

London, november 15.

A *Times*nak jelentik New Yorkból: *Mac Kinley* politikájának eredménye az, hogy Khina és Európa arra a meggyőződésre jutottak, hogy a kereszténység és Khina között függőben lévő kérdésben az *Egyesült-Államok Khina pártján állnak, vagy legalább is félreállanak az európai koncerttől*. Khina mostani makacssága részben talán arra a meggyőződésre vezethető vissza, hogy az Egyesült-Államok elváltak az egységes civilizatórius munkától. Hogy az amerikai kormány minden áron békét akarna, nem tehető föl; de azok a föllázdozott keresztény érdekek, amelyeket Khina vagy az Egyesült-Államok érdekében áldozatul hozni késznek látszik, mindenesetre nagyok és számosak. Az Egyesült-Államok kormányja megszerezte a kínaiak rokonszenvét, de arra ne számíson, hogy megnyeri Európa szimpátiáját is.

London, november 15.

A *Morning Post*nak jelentik Pekingből 14-iki kelttel: A követek ez idő szerint azon tanakodnak, hogy a *benszült keresztények kanyjának-kártérítést vagy ne*. A francia követ a kártérítés mellett foglal állást és valószínű, hogy a német követ is hozzájárul valamilyen formában a kártérítéshez. Ellenben az angol és az amerikai követ, úgy hiszik, ellenkező álláspontot foglal el, amiért is bajos meggyezésre jutni. Japán ellene van minden ilyen kártérítésnek és Oroszországgal sem járul hozzá.

A *Standard*nak azt jelentik Sanghaiból, hogy az odaváló kínai hivatalnokok a legközelebbi időre Tungfusziang vezetése alatt mohamedán lázadás kitérését várják Szenszi tartományban.

Tien-Cin, november 15.

Hír szerint császári ediktumot bocsátottak ki, amely hírelj adja a császárnak és az övegy császárnénak azt a szándékát, hogy visszatérnek Pecsilibé.

London, november 15.

Sanghaiból táviratozták, hogy a császár megfosztotta rangjuktól *Tuan* és *Kwang* hercegeket és elrendelte letartóztatásukat.

HIREK.

Tej és kenyér.

Biz ez sovány koszt. Megvan neki is az ideje, mondjuk: reggel, amikor nem kell jóllakni, éppen csak kibékíti valamieskét az ember a gyomrát, hogy panasz nélkül várjon délig, hanem aztán tartalmasabb ennivaló kell hogy következze. Főtt hus, sült hus, néha szép nagy hal, aminek puhán omlik el a fehér husa. Szárnyas, pirosra sült combocskák, begyes, domboru mellecskék, amik mellé alkalmas kisérő a barack, birsalma édesleves állapotban. Aztán nem rossz dolog a sajtoeska se, egy-egy eikk finomra beretvált almával, meg egy fűrt szőlő, aminek lehetőleg nagygnak kell lenni, hogy az ember leszabdalthasson belőle az éhes kis csibéinek is, akik az asztal körül tájtják a szájukat. Aztán — őszintén szólván — mindennek a tetejébe jól esik egy pohár borocsa is, spricceres pohár borocsa sok szódavizzel, hogy pezsgessen. Avagy egy pohár habos, aranyárga színű nemes sör Dréher urtól s végesvégül egy kanálnyi fekete kávé, aminek az aljáról a megüpedett cukrot szintén az ifjuság nézi ki magának. — Amit ide irtam, az egészen közönséges polgári programja az evésnek. Nem mindennap, de hetenkint egyszer megengedheti magának még a diurnista is. A sok bablevés után ki is dukál neki. És ime, kérem, itt egy urról van szó, akinek naponként egynegyed millió korona jövedelme van — és aki szegény semmi egyebet nem tud enni, csak tejet és a tejébe áztatva — kenyeret.

Rockefellert ur király. A petroleum királya. Nagy esomó kutja van, amiből nem friss forrásvíz ömlik, hanem drága olaj. Sok a kut, olyan sok, hogy ez a rossz gyomru yanke gazdagabb, mint a muszka cár és még sok egyéb despota együttvéve. És ez a szegény ember sirva megy el a munkásai között, akik neki nap-nap után kiszivattyúzzák a földből a csekély negyed milliócskát. Azok a más-képpen szegény emberek tudniillik nagy szilke bableveket esznek, meg kolbászokat, véres hürkát s jóllakottan heverednek végig a napon a maguk föltéréskájára, míg ő felsége, Rockefellert ur be kell hogy érje az illúzióval az evést illetőleg. Egy kis tej és egy kis kenyér csak a pazar közpélésben ebéd s ő felségének sok kegyetlen szemrehányást tehet a hasa. Ó felsége pedig az az ember, aki megengedhetné magának azt a lukszust, hogy egy szép napon megreggelizze mindazt a húst, amit kimérnek New Yorkban. De nem szabad ám. A háta mögött az orvos és előtte a menü: — Tej, kenyér, tej, kenyér . . .

És most illenek elmondani azt a szegény emberek számára kitalált igazságot, hogy a vagyon nem boldogít. (Jó volna egyszer közvetlen bizonyítékokat szerezni ebben a kérdésben.) Hát ime itt van ez az ember. Ugyan mi gyönyörűsége van az irtózatosságonna pénze közepette. És még egész esomó olyan ember van, akinek roppant nagy a vagyonja és aztán azonkívül semmi szerencséje. A mi kisebb fajtájú milliონosaink is körülbelül ilyes sorsban részesülnek. Összeszedik a maguk pénzecekséjét, öt-tíz-tizenöt milliócskát s aztán sirva nézik a menyországból, vagy a pokolból, hogy hogyan foszlik szét a vagyon. És amig élnek, addig is boldogtalanok. A nagy summát összetartani — nagy erőt igényel. — És mindig remegni, hogy kiesik a esomóból egy ezres. Reggel aggodalmasan keresnek az újságban a kurzust, hogy vajjon nem esett-e a rima-murányi? S tehetetlenül nézi, hogy egy nap, egy éppen olyan nap, mint a többi, elvitt a vagyonból tizezer forintot, mert az ideges börzének egyet rángatózni tetszett . . . Csupa kellemetlenség. És jönnek az ugynevezett válságok, pusztítják a pénzt. Szegény becsületlen Rothschild, én értem magát, sőt a részvétem is az öné. Keserves sor a sok millió.

Mindazonáltal mégis úgy vagyok ennek a petroleum-eszárnak a szomorú sorsával, hogy nem hat meg. Az ilyen ember nem arra való, hogy éljen. A nagyhatalomnak, a pénznek az adminisztrátora, tehát szolgálnia kell a pénzt. Nem az övét, mert egy bizonyos summánál, valahol a milliók között már megszűnik a tulajdon joga. Nem képezem el, hogy az a hallatlan töké, aminek négy év alatt egy millió a haszna a mi pénzünkben — egy emberé legyen. Az a pénz a petroleumé, ez a pénz reprezentálja a nagy summát, az elképzelhető legtöbbet, amit ember össze tud spekulálni s van egy hivatalnok is, akinek az a címe, hogy ő a gazda, a neve pedig Rockefeller ur.

És gyomorhajos. Tejen él meg kenyéren. Hát uram istenem, ilyen ember sok van. Miért kellene éppen Rockefeller urnak lenni annak a szerencsésnek a többi kereskedelmi alkalmazott között, akinek nem rontotta meg a gyomrát a sok mindenféle kellemetlenség, ami az üzlettel jár.

(Th.)

Budapest, november 15.

— BUDAPESTI NAPLÓ. November 15-én

uj előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— A király Budapesten. A király ma reggel hat órakor a fővárosba érkezett s tíz órakor általános kihallgatást adott. Délután hat órakor udvari ebéd volt s a király az ebéd után, este 9 órakor Gödöllőre utazott. A jövő héttől, boldogult Erzsébet királyné nevenapján nem lesz Budapesten kihallgatás, de másnap a fővárosba jön a király s kihallgatást ad November 22-én tér vissza megint Gödöllőre. A mai általános kihallgatás során a következők járultak ő felsége elé: *Liechtenstein* Alajos herceg főhadnagy, *Perze* Dezső, a képviselőház elnöke, *Erdély* Sándor, *Daruváry* Alajos, *Pável* Mihály görög-katolikus püspök, titkos tanácsosok; *Mátzke* József altábornagy, *Debik* János Dunst Károly és *Panos* Alajos vezérőrnagyok. *Arnótfalacy* István, *Schmidt* Ferenc és *Szchenek* Ernő báró ezredesek, *Altörjay* Imre, *Jankovich* József, *Petőc* János, *Schulthess* Emil, *Svaty* Ferenc és *Weiss* József alezredesek; őz. *Telley* Sándorné grófnő palotahölgy és *Emech* Gusztávné (együtttesen); gróf *Thau-Hohenstein* Félix, *Veszprémy* János és *Pász* Vilmos kuriai bírák; dr. *Korányi* Frigyes főrendiházi tag, *Lippich* Elek és gróf *Wickenburg* osztálytanácsosok. *Hecker* Liberát rendőrőrnök, idős *Abányi* Kornél, *Ujváry* Béla kir. tanácsos; a Néptanítók Országos Bizottsága *Lakits* Vendel igazgató vezetésével.

Ma délután a budai királyi palotában 20 terítékű udvari ebéd volt, amelyen ő felségén kívül részt vettek: *Schlauch* Lőrinc bíboros-püspök, *Szabó* Miklós, a kir. Kuria elnöke, *Wekerle* Sándor a közigazgatási bíróság elnöke, *Rakovszky* István, az állami számvéviszék elnöke, *Czorda* Bódog, a kir. Kuria alelnöke, *Lathóczy* Imre, a közigazgatási bíróság alelnöke, *Dárday* Sándor, az állami számvéviszék alelnöke, *Tarkovich* József, *Gronon* Dezső, *Kiss* Pál és dr. *Nagy* Ferenc államtitkárok, gróf *Keglevich* István intendant, *Rupp* Zsigmond, a budapesti közjegyzői kamara elnöke, *Beniczky* Ferenc leispán, *Márkus* József főpolgármester, *Halmos* János polgármester, *Rudnay* Béla főkapitány, *Kántor* apát, a kir. palota plébánosa, gróf *Apponyi* Albert, *Dókus* Ernő, *Justh* Gyula, *Szentiványi* Arpad, *Vargies* Imre és *Chorin* Ferenc országgyűlési képviselők. *Liechtenstein* herceg első főudvarmester, gróf *Paar* főhadsegéd, gróf *Apponyi* Lajos, magyarországi udvarnagy és aradvári *König* Károly osztályfőnök. — Az asztalnál ő felsége *Schlauch* bíboros és *Szabó* Miklós, a Kuria elnöke között foglalt helyet. — Elmaradásukat kimentették *Vaszary* Kolos bíboros hercegprímás, gróf *Tisza* István és *Bekics* Gusztáv országgyűlési képviselők.

— *Lajos Szalvátor főherceg műve*. Párisból táviratozták, hogy ott megjelent egy német mű francia kiadása, amelyet *Lajos Szalvátor főherceg* írt. A mű címe: *Bizarta multa, jelene és jövője* s pompás illusztrációk díszítik, amelyeket *Vuilliers* készített. A műből összesen ötszáz példányt készítettek s az első *Ferencz József* királynak ajánlotta a főhercegi szerző.

— *A Vörösmarty-szobor* megteremtése ügyében alakult huszas munkabizottság holnap, pénteken délután 4 órakor, *Bákos* Jenő intéző-elnök vezetésével ülést tart az Otthon irók és hírlapírók körö elnöki termében. A bizottság tagjait ez uton figyelmezteti az ülésen való megjelenésre *Sajó* Aladár, a bizottság jegyzője.

— **Milán békepöntjái.** Megemlékeztünk a *Neues Wiener Tagblatt* nyomán mi is arról a békeszerződésről, amely az ifjú szerb király és atyja között állítog helyreütötte a békét. Ezzel szemben most azt táviratozták Belgrádból, hogy Sándor királynak eszéágában sincs kibékülni az apjával s a béke híre csak — mese. A félhivatalos *Srbske Novine* ugyanis mai számában kijelenti, hogy valótlan a külföldi lapoknak az a híre, hogy Sándor király kibékül atyjával és hogy Milán visszatér Szerbiába. Bármilyenek is legyenek a királynak atyja iránt való érzelmei, annyi bizonyos, hogy Milán visszatérése, azok után, amikor a király házassága ellen elkövetett, nemcsak Szerbia belbékéjére volna veszélyes, de hátrányosan befolyásolná Szerbia külügyi viszonyait is. A belgrádi távirat azt is jelenti, hogy *Draga* királyné, akinek betg híret költötték, kitűnően érzi magát. A felséges asszony naponkint fogad agy magánlátogatókat, mint küldöttségeket is.

Grác, november 15.

Milán exkirály ma odaérkezett Milanóból s már el is utazott herceg Esterházy magyarországi birtokaira, ahol az exkirály tisztelére vadászatot tartanak.

— **A zágrábi bucsuzás.** *Lipót Szalvator* főherceg és neje, *Blanka* főhercegnő, amint értesülünk, néhány nap múlva Zágrába utaznak. A főhercegi párt a pályaudvaron tünepélyes katonai fogadtatás várja. Egy diszszázadot helyeznek el zenekarral a pályaudvaron, a tüzérség pedig 21 diszlövessel üdvözli a lerobogó vonatot. A főhercegi pár zágrábi palotájában bucsukihalgatást is fog tartani.

— **Tanitók a királynál.** A magyar tanítószág a királyság és kereszténység 900 éves tennállása és ő felségének 70-ik születésnapja alkalmából diszalbumot készített, melyet ma adott át egy küldöttségük *Lakits* Vendel vezetése alatt a királynak. *Lakits* hálas szavakkal mondott köszönetet ő felségének azért a kegyért, hogy beleegyezésével a törvényhozás a Tanitók Háza céljaira egy millió koronát juttatott és hogy ő felsége megengedte, hogy a Tanitók Háza az ő dícső nevet viselhesse. Ő felsége szívesen fogadta a küldöttséget és annak a meggyőződésének adott kifejezést, hogy a Tanitók Házának tagja minden tanító. Végül ezeket mondotta:

— *Neveljék hazafiságra az ifjúságot. Köszönettel veszem az albumot, majd megnézem. Szívesen fogadom köszönetüket.*

— **Uj ágyuk Németországban.** A félhivatalos német katonai lapok közlik, hogy a legfelsőbb hadvezetőség uj ágyukkal készül felszerelni a német füzérséget. Ezenből jelentik, hogy a Krupp-gyárban már készülődnek az uj ágyuk gyártására. Az uj ágyunak legnagyobb előnye a Wiegenfeld-féle talp, amelyen az ágyu csöve minden irányban forgatható. Eddig két ágyu készült el. A szerkezete nem titok, mert már tavaly próbákat tettek vele Oroszországban.

— **Mérmőkök a miniszterelnöknél.** A *műszaki címek és a műszaki gyakorlat rendtartása* dolgában a Magyar Mérmők- és Építész-Egyesület nagy küldöttsége *Czigler Győző* előnk, műegyetemi tanár vezetése alatt, ma délután tisztelgett *Szell Kálmán* miniszterelnöknél és átnyújtotta azt a törvénytervezetet, amelyet az egyesület évek hosszú során olylatott tárgyalások után dolgozott ki.

Az átnyújtott törvényjavaslat a *műszaki kamara szervezetéséről* akarja azoknak a napirenden levő visszaéléseknek elejét venni, amelyek a mérmők, építészeti cím jogtalan használatát tekintetében évről évre nagyobb mértékben fordulnak elő. A tervezett törvényes intézkedés az ellenőrzés jogán és a felelősség elvén alapul, s létrejöttével egyidejűleg a műszaki kamarákban oly intézményt is tervez, mely gondoskodik a törvény szigorú végrehajtásáról s az ellenőrzés jogát és a felelősség elvét érvényesíti és gyakorolja. Az ügyvédi kamarák mintájára szervezett műszaki kamara autonóm jogkörrel felelősséggel hivatásos tisztul, s annak tagja csak olyan magyar állampolgár és okleveles mérmők stb. lehet, aki mint kamarai jelölt legalább három évet már a gyakorlatban töltött el. A kamarai tag felelőssége a megbízóval és a végrehajtott munkával szemben részletesen meg van állapítva s nemcsak a hibás munka, hanem a tervezéskor tapasztalt hanyagság vagy pontatlanság is büntetésre szolgáltat alkalmat. A kisebb mulasztások megtorlására kirótt erkölcsi büntetésen kívül a kamara minden tagja anyagilag is felelősségre vonható mindazokért a károkért, amelyek megbízásokról akár szándékosan, akár vétkes gondatlanságból okozott. Az átmeneti intézkedések a legmesszebbmenő mértánnyossággal állapítják meg azokat a feltételeket, amelyek mellett ez idő szerint a gyakorlatban működő és nem okleveles mérmőkök stb. a kamara tagjai lehetnek.

Az előnk beszédében hivatkozott azokra az eredményekre amelyek a magyar műszaki kar főleg az utolsó harminc évben felmutatott, és rámutatott arra is, hogy a rohamos haladás közben számos, képesítésel nem bíró, úgynevezett technikus, nagy mértékben gátolta a magyar műszaki kar érvényesülését nemcsak a közgazdasági, hanem a társadalmi téren is. E kinövészek, visszaélések ellen akar a műszaki kar a

javaslatban védekezni. A miniszterelnök válaszában körülbelül a következőket mondotta: Mint szorosan vett közgazdasági politikus, ki a közgazdaság körébe vágó kérdéseket szakmájához tartozóknak tekintem, az ily természetű kérdéseket, tehát ezt a kérdést is, mindig különös figyelemmel kísérem. Ha visszagondolok arra a hosszú időre, amelyet a közgazdaság terén eltöltöttem, konstátálom kell, hogy az ország gazdasági fejlődése napjainkig nagyszabású lépésekben haladt előre. És hogy ebben a nagy haladásban az ország műszaki karának is kiváló érdeme van, — az kétségtelen. Azok a művek s azok a nagy nevek, amelyek az utolsó évtizedekben az ország műszaki alkotásaihoz füződnek, a magyar műszaki kar dícsőségére valnak. Ez a kar közgazdaságunkban jól bevált, ami a magyar műszaki kar előkelő és elévülhetetlen érdeme. Látják, uraim, hogy mily érdeklődéssel fogadom ügyüket, s most még csak annyit mondhatok, hogy ugyanezzel a melegséggel leszek az ügynek pártfogója, szószólója a miniszterelnök is.

— **Honvédek a miniszterelnöknél.** Az 1848/49. honvédegytelek országos küldöttsége ma délután a miniszterelnöknél tisztelgett és megköszönte az öreg honvédek iránt tanúsított jóindulatát. A miniszterelnök megígérte, hogy ezentul is minden lehető meg fog tenni, hogy az öreg honvédek kérelme teljesítve legyen.

— **Zichy Miklós halála.** Az orosz cár közvetlen környezetében élő nagy festőművésznünknek *Zichy Mihály*nak egyetlen fia halt meg tegnap délelőtt 40 esztendőskorában. A *Zichy*-család e sarjának nevét nem kapta szárnyaira a hirnév, a közéletben sem jutott neki osztályrészül kimagasló szerep. Apja kikötőzvéen Oroszországba, somogyimegyei birtokának kezelésére maradt. Az egykor Zajk néven ismeretes ősrégi családi fészék, *Zala*, volt az elhunytak otthona, ahonnan csak nagy ritkán távozott. Egy-két külföldi utazáson kívül alig is mozdult ki birtokairól, különösen a legutóbbi esztendőben nem, amikor állandóan gyöngékedett. A falu végén álló parkoként kastély, ahol régente *Zichy Mihály* fogadta előkelő külföldi barátait, s amely a környék urait is gyakran látta vendégeül, egészen elcsöndesedett. Ott élt ugyszólván állandóan *Zichy Mihály* fia teljes elvonultságban a sok nagyrétük műkines között, amelyet tulnyomóan apja halmozott meg őssze. A művésznék több eredeti képe is ékesíti a zalai kastély falait, néhány külföldi remekmű szomszédóságában. A kastély egyik szárnyában pedig ott áll *Zichy Mihály* műterme, ahogy gazdája odahagyta. *Zichy Miklós* betegsége, amely szervezeten rágódott, legutóbb veszedelmesebbre fordult, s állapotát még súlyosabbá tette, hogy orvosi minden kérése, szigorúság ellenére se tudott lemondani a dohányzásról. Most néhány hete a fővárosba jött, hogy szanatóriumban meggyógytassa magát, somogyimegyei környezetét mégis váratlanul érte halálának híre. Pomázon halt meg, ahonnan rögtön Zalára vittek s ott pénteken délután három órakor helyezik el a családi sírba. Apját a szomorú hír Livádiában találta, ahol a művész a cárnál időzik jelenleg. Az ősrégi zajki és zichi *Zichy*-nemzedéknek most már csak *Zichy Mihály* az egyetlen élő férfi tagja; az elhunyt nem alapított családot. *Zichy Mihály* iájdalmas gyászában három leánya, özvegy *Flesch* Tivadarné született *Zichy Zsófia*, *Tomka* Jenóné született *Zichy Olga* és *Zichy Mária* osztozik.

— **A chilei szpanyol követ.** Spanyolországnak elegáns nagy ur követő volt a chilei követő, már a neve se közönséges, *Don Salvador Lopez Guijannak* hívják. Remek háztartást vitt. Mindig terítve volt az asztala, persze nem a szegény honfitársak, hanem a nagyuri barátok számára. Volt szép fogata, csinos szeretői s hogy a társadalmi életet se hanyagolja el, esténként megfordult a mulatóhelyeken és két kézzel szórta a pénzt. Mindez rendben van idáig. Ha követ, hát legyen követ. Most következnek azonban a kellemetlenség. *Don Salvador Lopez Guiján* pár nappal ezelőtt nyomtalanul eltűnt az állomáshelyéről. Rémitő adósságot hagyott maga után és a szegény Spanyolország majd fizethet. A hitelezők tudniillik bizonyára a követ ur államán kéri számon a követésüket, mivelhogy a reprezentatívonalis nagy méltóságot is Spanyolország adta *Salvadore* stb. stb. urnak. A legkellemetlenebb a dologban az, hogy a chilei kormány az ellíant követnek fizette ki azt a háromszázezer dollárt, amit a kilenc esztendővel ezelőtt lezajlott forradalomban megkárosodott szpanyoloknak utalványoztak ki kártérítésül. A követ pedig elpezsgőzött a háromszázezerből kétszázézeret.

— **Bóra az Adrián.** Egy fumei távirat jelenti, hogy két napi heves esőzés után oly erős bóra kerekedett az Adrián, hogy a hajóközlekedést is megakasztotta. Így a Pólaból elindult *Dalmazia*, mikor a Quarneróba vezető farasna csatornához ért, kénytelen volt a diühögő szélvész miatt kiindulási helyére visszatérni és csak nagy késéssel érkezhetett Fiuméba. A Fiume és Velence közötti személyforgalmat közvetítő

Dániel Ernő gyorshajó is nagy küzdelmet vívott a felkorbácsolt hullámokkal és több mint két órai késéssel érkezett meg. Az utasok nagyon sokat szenvedtek a tengeri betegségtől. *A Mária Pompei* nevű olasz vitorlás szénrakományával Nápolyból jövet e hó 12-én éjjel *Sansogo* sziget mellett hajótörést szenvedett. A vihar oly erővel sodorta a parthoz, hogy pár perc alatt megtelt az egész hajó vízzel és alamerült. A személyzet szerencsésen megmenekült. *A Tahiri Bahri* nevű török hárombocost erősen megrongálva a *Falco* nevű gőzös mentette meg a végpusztulástól és *Lus-sinpiccolóba* vontatta. A bóra különben a kikötőben és a hajókon folyó munkálatokat is megnehezítette.

— **A főkapitány kocsisa.** Amikor a főkapitány kocsisa vigad, hogyne vigadnának még a rabásban sinylödők is? Az a dolog rendje, hogy kijusson az örömből mindenkinek, ha az öreg *János* férjnek adja a leányát.

Ugy is volt az éjjel, hogy nagy vigság volt *Rudnay kapitány*éknál. Az öreg kocsis férjhez adta a leányát s hogy megmentassa, hogy menyenyire ragaszkodik a céhhez, rendőrt választott vőlegénynek. A főkapitány pedig jó ember, uri ember, megbecsüli a cselédjét s ha családi öröm esik ott, hát maga is résztvesz benne. A lakodalomban ott volt hát *Rudnay* is, még a méltóságos asszony is éjfélleg nézte a mulatózókat. A cigány húza s csak ugy zengett bele a hosszú folyosó, amelyen jobbra-balra apró cellaajtók nyílnak. Azokon belül pedig szintén nem volt szomorúság ezen az éjszakán. A muzsikaszóra fölébredtek a rabok s széles nagy búbanatukban ők is rágyújtottak egy nótrára.

A hosszú, mások csöndes folyosón végighangzott a rabok nóttája. Vidám éjszaka volt az. Hogyne, mikor a főkapitány kocsisa vigad! Nem ugy van az, mint szegény helyen!...

— **Üdvözet Krügernek.** Megirtuk múltkor, hogy az ír városok és politikai klubok üdvözölő táviratot küldenek *Krügernek*. A távirat már meg is érkezett *Krüger* kezeihez *Port-Saidba*. Tombol benne az angolok gyűlölete s fölér egy forradalmi proklamációval. A szövege így szól:

Az a nép, mely már évek óta nyögi azt a rabigát, amelyikbe most az ön népét is hajtani akarják, üdvözlétét küldi önnek. Mi két hajó arra vagyunk kárhoztatva, hogy szabadságunkat fegyverrel szerezzük vissza. Szívünk mélyéből rokonszenvezünk önnek és népével, és az a legforróbb óhajtásunk, vajha sikerülne önnek meggyőzni az idegen nemzeteket és kormányaitk ügye igazságosságáról és ezáltal meg tudná akadályozni azt, hogy Anglia az ön hazája ellen újabb bandita vállalkozást merészelve megkísérlelni. Az angol plutokrácia az egyedüli oka az ellenségeskedésnek: ez az oka két ugyanazon fajbéli nép viszálykodásnak.

— **Hölgycsere.** *New York* állam egyik városában, *Pongh-Keppsieben* a legvidámabb pörös história fejleményeit lesik most az emberek. *Oliver Husted* földbirtokost az a vad terbeli, hogy megszóktette egy szomszédos farmernek, *Theron Sherownak* a feleségét. A vizsgáati fogságban lévő megkerült pár azonban váltig erősíti, hogy itt nincs szó szökésről hanem barátságos megegyezésről, amely szerint *Sherow Mrs.* *Husteddel*, ennek az ura pedig a farmer feleségével akar élni. Hónapokig készítették volna elő alaposan az ügyet.

— **Söt** — mondotta *Mrs. Sherow* fesztelenül — nagyon is óvatosan készítettk elő a dolgot amennyiben mi nők előbb néhány napra, majd több hétre cseréltük föl helyünket. Végül *Mr. Sherow* és én megegyeztünk, hogy kissé ingadozó uramat és az ugyancsak nem erős akaratú *Hustedné*t végleges elhatározásra szorítsuk. Szeptember 3-ikán, amikor vagy egy hét óta ura jogos férjem farmában időztem, meglátogattak bennünket *Hustedék*. Rendbe hoztuk a dolgot és minthogy *Husted* attól tartott, hogy az uram és annak uj párja könnyen mást gondolhatnak, rábeszélte, hogy rögtön utazzam el vele. Es melegen elbucuszta. Indítványomra *Michigan* állam egy kis városába mentünk. Nagyon boldogan éltünk, míg nemrégiben ránk találtak és vissza nem hoztak.

Mr. Sherow és *Mrs. Husted* lecátolják ezt a megegyezést. *Scherow* a leghatározottabban kijelentette, hogy eszéágában se volt a feleségét, akit hűdensége ellenére még mindig szeret, *Mrs. Husteddel* cserélje ki, akivel éppenséggel nem törődik. Söt arra is ajánlkozott, hogy lefizeti a kívánt ötszáz dollár biztosítékot és rögtön haza viszi az asszonyt. Az asszony azonban hallani sem akar a visszatérésről. A vádlottak erősen ragaszkodnak állításukhoz, s azért a legnagyobb érdeklődéssel várja a város a döntést.

— **A rendőrség idegenforgalmi nyilvántartása.** A rendőrség ma nyilatkozatban kijelenti, hogy politikai osztálya nincs, hanem van egy szociálizta rendszerre, ki az anarkhisták ügyével is foglalkozik. Hozzá tartozik a Budapesten megforduló idegenek nyilvántartása is.

— **Monza.** A monzai kastély árvultán áll néhány napja, csukott ablakablak, zárt kapu, elhagyott kertek. Csak két szál fegyveres őr meg egy portás lakik benne. A fiatal olasz király hátat fordított az öreg kastélynak, amelyben atyja élete nagy részét töltötte, és amelyben nem régiben jobb létre szenderült. Restaurálta a *capodimontei* kastélyt, ott nyaral ezután, mert a monzai kastély termeiben fájdalmas, véres, szomorú emlékek laknak. Ugy hagyott mindent, amit volt, csak az édesanyja imádságos számolyát, amelyen a borzalmas éjszakán a férje lelkéért fohászzkodott, átvitette Capodimonteba a felesége hálszobájába. A monzai kastély pedig csendes és árvult, mint a színpad a tragédia ötödik felvonása után.

— **Sima Ferenc telepesei.** Ilyen című hírünkre vonatkozólag ma fölkérteünk a következő sorok közlésére: A sitéri telepesek panasza tulzott alakban jutott a nyilvánosságra. Sima Ferenc nem tett nagybanu ígéreteket és a szerződése szerint a birtoktulajdonosok egyeseknek előre megállapított árákért adták el birtokaikat. A szerződéseken egyetlen egy szó sincs arról, hogy öt forint lefizetése ellenében mindenki kitűnő szántóföldet kap. Az sem felel meg a valóságnak, hogy a telepeseknek 153 lakást helyeztek volna kilátásba. Ellenben igaz, hogy a birtoktulajdonos a vevőknek összes gazdasági épületeit szerződésen kívül rendelkezésükre bocsátotta. Ideiglenes lakóhelyeket csak azok építettek, akik az állandó lakásért fizetendő tíz-tizenkét forintot nem akarták előfizetni. Csak az ígéretekre nem volt szükség, mert a négyszáz telepes évközben többször megtekintette a birtokot, amelynek a jövedelme tavaly meghaladta a 140.000 koronát. Mindamellét érhető, hogy négyszáz telepes között találkozik néhány elégedetlen. Megtérvesztésről nem lehet szó, hiszen a négyszáz telepes közül csaknem valamennyi földdel bánd és földhöz ért ember. A telepítés munkája mindenképpen üdvös akció volt és a sitéri telepesek rövid idő alatt érezni fogják, hogy az új föld jó kenyeret ad és segít a szegény ember nagy bajain.

— **Házasság.** Ma tartotta esküvőjét a belvárosi főplébánia-templomban *Werner Károly*, az Első Magyar Általános Biztosító Társaság tisztviselője, *Horváth Ida* kisasszonnyal.

— **Dreyfus utódja.** A szerencsétlen kapitány utóda nem az Ördögsgízen lakik, hanem Budapesten, a Holló-utca 14. száma alatt és *Hofstädter H.-nak* hívják. Es „Dreyfus utódnak” írta magát alá abban a német nyelvű nyílt levélben, amelyet szerkesztőségünknek is beküldött. Roppantul panaszokodik *Nicolie* raguzai tanárra, ennek a fírá és néhány horvát diákra, amiért őt egyesült erővel „üldözték, kifosztogatták, becsületét elrabolták és az éhhalálnak szolgáltatták ki”. Hogy mindez miként esett meg, azt nem mondja el a szerencsétlen ember. De keserűen fölkiált: „Hol az igazság? Merre vannak elődömnök Dreyfusnak emberbarát védői? Miért nem beszélnek az újságírók?” — Majd külön odanyomatja a levél margójára: „Az igazságos Magyarország Rózsa Sándort börtönbe vetette, de Raguzában az ilyen karakterek a legmagasabb állásokban vannak. Hogyan lehetséges ez? Lehetséges, hogy nincsen igazság!” — Dreyfus utóda különben elmondja azt is, hogy a raguzai törvénycsavarók kitalálták az ő gyöngye oldalát. És mi ez a gyöngye oldal? Az, hogy ő *Leidensdorfer* tanár kezelte... Szegény utóda Dreyfusnak! Gonosz raguzai hatalmasok!

— **Titokzatos idegen.** Tegnap este a Kerespesit-uton levő *Metropol*-szállóban megjelent egy fiatal ember és szobát kért. A portás felvezette egyik második emeleti szobába, ahová az illető fel is ment. Már a portának feltűnt az illető izgatottsága, ingerültsége s elmondta véleményét a szálloda igazgatójának. Az igazgató erre a titokzatos idegent kiutasította a szállodából. A vendég szomorúan engedelmesskedett a kiutasításnak. Ezután vették észre, hogy az éjjeli szekrényen egy kis üveg van. Az orvosok megvizsgálták s konstataálták, hogy a tartalma egyike a legerősebb mérgeknek. Hogy mi lett azután a jövevényeivel még nem tudni. A rendőrség különben keresi mindenfelé, nehogy kárt tegyen magában.

— **Szeged véres napja.** Szegedről újabb emberlétszám ad hírt tudósítunk. Ennek a véres tetinek is a legsajátságosabbak a körülményai. Aki embert ölt, az ezáltal rendőr és önvédelemből nyult fegyverhez. Ilosvay valami megbízatással ment valahová, s Rákóczy József házához érve, Rákóczy és fia becsalták magukhoz. A rendőr régebben mezőrendőri hiányos miatt följelentette Rákóczyt, akít 30 forint pénzbírságra ítélték aztán. Ezért akartak bosszút állani. Rátámadták a rendőrré, hogy csakugyan ő volt-e a följelentő. Ilosvay egyenesen kijelentette hogy igen.

— **Vagy megfizeted most ezért a harminc forintot, vagy halálra vagy!** — törtek rá a Rákóczyak, s ezzel választást kínálva neki mindenféle halálnevet között, revolvert, bicskát raktak elébe.

Ilosvay szabadkozott, azt mondta, hogy majd másnap fizet, de bírái nem tágtottak. Arra dulakodás lámadt, s Rákóczyék csak a mellett maradtak, hogy rögtön végeznek az emberükkel. Most már a rendőr

se vette tréfára a dolgot, felkapta a revolvert és rá-sütötte az öreg Rákóczyra. A lövés halálos volt. Nagy zavar támadt, s ekközben a rendőr elmenekült.

A minapi véres esetben még egyre tart a leg-tüzetesebb kihallgatás és pedig nagy titokban. A kiváncsiak tömegét szuronyos katonák tartják vissza a vizsgálat színhelyétől. Az egyik eliozott katona, Vig József, szelid képtű fiu, már második esztendeje, hogy szolgál, a másik, Tatár Mihály ellenben Illaváról került a katonasághoz s katonáskodása alatt is egyre büntették. Tatárt az a gyanu terheli, hogy kilopta Vig patronáskájából a patronokat, hogy bajba keverje a cimboráját.

— **Tolvaj is, káros is.** London egyik élénk forgalmu utcájában a napokban kiraboltak egy bankot. Nem csináltak valami nagy kárt a rablók, mindössze az arany és ezüst pénz vittek el, mindazonáltal nagy feltűnést keltett az eset, mert fényes nappal történt, délben, míg a hivatalnokok ebédelni mentek. Mikor visszajöttek, az inspekciós tisztviselőt, egy *Crosby* nevű urat — a márványszaltn mögött a földön eszméletlen állapotban találták. Mikor magához térítették, elmondta, hogy rablók törtek rá, bittal fejbeverték — s hogy aztán mi történt, azt már nem tudja. Arra való azonban a rendőrség, hogy ne higgyen el mindent, amit mondanak neki s miután a bankbeli kollegák is tamáskodva fogadták a rablóátadás híret, külön-külön megindították Crosbyt ellen a vizsgálatot. A könyveket átvizsgálva rájöttek arra, hogy Crosby hosszú idő alatt vagy nyolcezer forint értékű pénzt sikkasztott el a bankból s miután ez kiderült, kirukkolt a maga titkával a sikkasztó is. Elmondta, hogy valamiképpen rendezni akarta a sikkasztást s a bankból akarta megszerezni ehhez a művelethez a pénzt, kiszedte tehát a fiókokból a pénzt, elrejtette, aztán vette a botját s jól fejbeverte magát vele. Ettől azonban éppen csak hogy elkábult egy kicsit. Arra aztán belevágta a fejét az asztal sarkába. Ez az útés alaposan elszédítette, elvesztette az eszméletét is. Ezek után egyelőre végzett is a külső világgal. Beesekült.

— **Henry F. Villard.** *New Yorkban* meghalt a minap Henry F. Villard, az északi Pacific-vasut reorganizálója. Ennek a férfinak változatos az élet-pályája. Badaiben született s az ötvenes esztendőben, kilépvé az igazságügyi szolgálatból Amerikába ment, ahol mint újságíró előkelő pozíciót vívott ki magának, a polgárháboruban pedig mint haditudósító tünt ki. Amikor 1873-ban a Jay Cooke és Társa bank bukása után az épülőben lévő Pacific-vasut végrehajtás alá került, Villard, aki akkor társtulajdonosa volt az *Evening Post* című newyorki újságnak, belépett a vállalatot megmentő bizottságba és az ő működésének köszönhető tulajdonképpen a vasutnak a kiépítése. 1882-ben már mint dugaszgand ember fogadja honfitársainak képviselőit, köztük Laskert és Lindau Pált, akiket fejedelmi vendéglátásban részesít. De az ő nevéhez fűződik a Pacific-vasutnak második válságba jutása is, amely 1893-ban közzöntött be s a vasut második végrehajtásához vezetett. Az igaz, hogy ennek az Egyesült Államok akkori gazdasági krízise is volt az okozója. A vasut másodsor való reorganizálásából azután teljesen kihagytták Villardot, aki mindvégig megmaradt lelkes újságíró-temperamentumnak.

— **Vasuti katasztrófa.** *Bayonneból* táviratozák: A déli vasut express-vonata ma délben Dax állomás közelében kisklott és lezuhant a vasuti töltésről. Amennyire eddig ismeretes, tizenkét ember életét vesztette és vagy huszan megsebesültek. A forgalom megszakadt. Bayonneból hét orvost küldtek a szerencsétlenség színhelyére. A baleset a nagy menetsébségnak tulajdonítják.

Bayonne, november 15.

A vasuti baleset pillanatában a legtöbb utas az ötköz kocsiban volt. A mozdony legurult a vasuti töltésen és azután még 200 méternyire szaladt a sík földön. A felismert holttestek közt van *Canevaro* herceg, Peru párisi követének holtteste is. *Canevaro* hercegné kettős lábtörést szenvedett. A holttestek borzasztóan össze vannak ronsolva. Több sebesültet a szomszédos majorba vittek, a többieket Dasba szállították. Eddig 13 holttestet szállítottak Dasba. Attól tartanak azonban, hogy még öt vagy hat ember van a kocsik alatt eltemetve.

— **Az osztályorsjáték húzása.** Az osztályorsjáték mai húzásán *hatszázharminc koronát* nyert 56953, *hátszáz koronát* 31250, *ötven koronát* 63642, *kétszáz koronát* 78510, *ezer koronát* 455 29819 21453, *öt száz koronát* 76716 4-754 12134 91851, *háromszáz koronát* 9303 42235 66479 25032 33159 73437 79295 32655 52765 7478 75270 *száz koronát* 7124 44233 20510 67394 40601 80543 55814 759-3 97077 32483 95412 88261 20180 610 16028 7037 60541 75429 56285 40553 39620 90592 21097 37742 27933 15193.

— **Rendőri hírek.** *Tenedoszky* Teréz magánzős ma reggel az Erzsébet-kört és Dobány-utca sarkán rosszul lett és meghalt. Bevittek a boncsozó intézetbe. — Tegnap délben az upesti „Szunyog sziget”-en egy

teljesen elrothadt férfi holttestet fogtak ki a Dunából. Bevittek az új temető halottsházába. Személyazonosságát nem lehetett megállapítani.

(x) **Kérjünk mindentűt Enke-gyujtót!**

(x) **Honi ipar.** Ajánlom általánosan ismert, saját gyártmányú posztó bokavédőmet (gamansi). Kapható drapp, olív, sűrű, bronz és fekete színben. Párja 1 forint 10 krajcár. Hölgyeknek térdmagasság, párja 2 forint 75 krajcár. *Kertész* Pál divatruházában, Kerepesi-ut 44. sz., a Népszínházzal szemben. Eladás nagyban is.

A cár nagybeteg.

— *A Budapesti Napló* tudósítójának táviratai. —

Budapest, november 15.

Miklós cár Livádiában súlyos betegen fekszik. Udvari körökben eleinte aggodalmasan titkolták a cár baját, de most már a kezelő orvosok olyan komolynak tartják az állapotát, hogy bulle-tineket adnak ki.

Magánlevelek közlik, hogy a cár már régóta beteg, de a baj csak most lett aggasztó. *Miklós* cár *hastífuszban* szenved.

Táviratokat, amelyek a cár veszedelmes betegségről szólnak, felsőbb rendeletre nem továbbíthatnak.

A *Vossische Zeitung*nak írja egy levelezője a Krimből, hogy az udvari orvosok a *katasztróft* sem tartják kizártnak. A cári udvarban — így szól a magánlevél — csak a végső esetben adnak ki orvosi bulle-tineket az uralkodó család valamely tagjának állapotáról. Így hát nagyon aggasztó jel, hogy Livádiában a kezelő orvosok egy konziliumon elhatározták, hogy naponként bulle-tineket fognak írni.

A cár hatalmas szervezét eddig sohasem gyöngítette betegség s ez reményt ad ahhoz, hogy az uralkodó erős fizikuma győzedelmeskedni fog a veszedelmes bajon.

Beláthatatlan következménye volna most Oroszországban a nemzeti gyász. A cárnak három leánya van, akik az orosz törvények és a családi szabály értelmében nem tarthatnak számot a trónra; így hát *Mihály* nagyherceg, a cár fivére következnék az uralkodásban, kivéve azt az esetet, ha a cárné, aki jó reménységeken van, trónörökösrel ajándékozza meg Oroszországot, mert akkor hosszú régensség következnek.

Beszélik, hogy a cár nem állítja magát és tudatában van betegsége aggasztó voltának. Állítólag már kijelölte születendő gyermeke számára — ha az trónörökös lesz — a gyámat és a régenseket.

Kerülő utakon írják Berlinbe, hogy a cárt orvosai felvilágosították bajának komolyságáról. Az uralkodó nagy lelki erővel és nyugalommal fogadta az orvosok figyelmeztetését.

A cár betegsége *hastífusz* és az időjárás, meg az éghajlati viszonyok veszedelmessé teszik a bajt, amely Livádiában mostanság sűrűn fordul elő. Valószínű, hogy a Krimben most járványos a *hastífusz*.

A cár betegségről a következő táviratok érkeztek.

Pétóvár, november 15.

Miklós cár állapotáról ma reggel a következő orvosi jelentést adták ki:

Ó felsége az egész tegnapi napot jól töltötte. Este 7 órakor hőmérsék 39-2, érvérés 76. Este 10 órakor hőmérsék 38-8, érvérés 63. Ejjel 6 tel-sége jól aludt. Reggel hőmérsék 38-2, érvérés 72. Az általános állapot jó. A közérzés teljesen szabad. Fejfájás nincs.

Berlin, november 15.

A cár súlyos megbetegedéséről szóló hír itt aggodalmat keltett. Az orosz nagykövetségben is csak ma értesültek a szomorú hírről. Udvari és politikai körökben a részvét általános.

Kopenhága, november 15.

Az öbvegy cárné kedvezőtlen jelentést kapott a cár állapota felől. A trónörökös holnap Pétóvárra utazik.

Miklós cár már a nyáron betegeskedett. Hiába kérték az orvosok, hogy kimélje magát, pihenjen, nem használt: a cár éjjel-nappal dolgozott. A kezelő orvosok komplikációktól félnek.

London, november 15.

A Standard írja: Ugy személyes motívumokból, mint politikai okokból mielőbbi gyógyulást kívánunk az orosz cárnak. Komoly időket élünk. Oroszország kivételes állást foglal el Kínával szemben, amely mostanában nagy gondot okoz az egész civilizált világ valamennyi hatalmasságának. Nagy szerencsétlenség volna, ha II. Miklós cár beolvasása, ha csak ideig-óráig tartó betegség miatt is, hiányoznék.

Index librorum prohibitorum.

Róma, november 13.

In acie campi florum, még ki sem hirdették a római egyház által újabb tiltott könyvek jegyzékét s csak a véletlen segített hozzá, hogy kezembe kapjam azt a vaskos, vagy 270 oldalas könyvet, mely nemskára forgalomba kerül s mely azon könyvek címeit foglalja magában, melyeknek elolvasását a pápa által a congregatio indicis megtiltja a keresztény híveknek.

A vaskos kötet előszavát Effer páter írta s a nagyobb bizonyosság kedvéért s a régi index hatályának föntartása érdekében megjegyezte, hogy az új indexbe csak azokat a tiltott könyveket tették föl, melyek a mai idők viszonyaihoz alkalmazkodnak, de azért az eo ipso, vagyis lényegükön fogva egyházellemes könyvek is tiltottak, ha nincsenek is az új indexbe fölveve.

Az érdekes gyűjtemény elején az olasz száműzöttek szerepelnek. Természetes, hogy minden tankönyv, minden iskolás gyerekek számára írt compendium, amelynek összeállításánál a szerzőt liberális eszmék irányították szigorúan tiltva vannak. Ezek a könyvek utóljára is nem hasítanak a szellemi élet eleven husába, ezekért nem kár, ezek nem pótolhatatlanok. De amely mértékben helyettesíthetők, épp oly kevésbé veszedelmesek is arra a hatalmas kuriára nézve, amelynek csak pedáns aggodalma irtatja ezeket a könyvecskéket.

A nagy szellemi ellenfelek természetesen névszerint vannak felsorolva. Elül *Alferi*, akinek szatirait, politikai iratait, önéletrajzát és Panegirico di Plinio a Tarajano című könyvét tiltotta a congregatio. A tragédiáknak megkegyelmez. *Arctino Pietronak* csak egy munkája áll indexen: *Le carte parlanti*. *Bonomelli* eremonai érsek „Roma ed Italia”-ja és *Bovio Giovanni* történelmi drámái, a *Parim*, *S. Paolo* és *il Mileno*, *Casanova* memoárjai, *Castiglione II cortigiano* (ez utóbbitan velencei kiadása ki van véve) mind indexre kerültek. Ugo Foscolo a Dante-életrajz és az „Utolsó levelek” miatt került a tiltott szerzők sorába. Természetes ezek után, hogy *Guocchi-Viani* sem kerülte el sorsát, őt már 1877-ben eltiltették a „*La Venere al tribunale della penitenza*” című szenzációs gyönyört kátéjéért. *Grimaldi Felix* 1890-ben írta meg a vatikáni hatóságok kalauzát s ez a könyv olyannyira veszedelmesnek tetszett Rómában, hogy néhány hónappal utóbb már bevezették a fekete-könyvb. *Ada Negri*, az édes szavú költő „*Fatalita*” című versköteje is veszedelmes a kuriának s így nincs mit csodálni azon, ha a nagy eretnekek, mint *Bonghi*, *Ferri* is ki vannak tiltva. *Leopardi*, *Mamiani*, *Mantegazza* nevei is megtalálhatók a könyvben. *Lombroso* azonban nincs kiiltva.

A francia eretnekek közül első helyen áll *Balzac*. Ő róla így ír az index: Minden szerelmi történetét a kongregáció három ízben, 1841., 1842. és 1864-ben kiiltotta. Ugyanezen rovat alatt szerepel a két Dumas, sőt az ifjabbik Dumasnak „*La question du divorce*”-ja különösen ki van átkozva. *Feydeau*, *Murger*, *George Sand*, *Stendhal* és *Sue* is indexen vannak. *Zola* Emilt nagy megtiszteltetés érte. Külön rovatot szenteltek neki, melynek élén nagy betűkkel áll ez: *Opera omnia* — vagyis összes művei. A nagy betűk mellett ez a megjegyzés áll: *Négy ízben tiltva. Madame Bovarynak* sem kegyelmeztek a Flaubert-gyűlöli kongregáció tagjai, sőt *Lafontaine* és *Lamartine* meséi, valamint *Marmontel* művei is fergesek. — *Voltaire*! Oh, *Voltaire* itt is szellemes. Két egész ívet vezet el a vaskos kötetből, ámbar annyi koncessziót mégis adtak neki, hogy nem mint vigjáték-író, hanem mint filozófust akarják kiirtani.

A többi nemzetek írói közt, vezérszerepet játszanak az angolok és a hollandusok. A németek közül az ó-katolikusok szerepelnek sűrűn. Így: *Döllinger*, *Friedrich*, *Huber*, *Knoodt*, *Langen*, *Michelis*, *Reinhens*, *Schulte*. Ezek után következnek: *Dürschmidt*, *Froschaumer*, *Günther*, *Hermes*, *Hinschius*, *Rohling* és a legújabb eretnek, a würtzburgi *Schell*. Természetes, hogy *Strauss* Dávid nem hiányzik. A többi filozófusok közt első helyen áll *Kant*, a „*Tiszta ész kritikájával*”. *Lessing* s utóljára *Schwegler*. A történetírók közt van: *Gregorovius* és *Ranke*. Szegény, jámbor *Puffendorf* sem kerülte el a végzetét. A költők közül első helyen állnak: *Bismauer*, *Heine*, *Lenau* és

*Zschokke-Heinéc*ek következő munkái tiltottak: Németország, Franciaország, az Utiképek, és az újabb költemények. A legérdekesebb index jelenség a németek közül *II. Frigyes* császár, akinek „*Ouvre de philosophe de Sans-Souci*” je áll indexen.

FŐVÁROS.

(*) A községi választások. A községi választásokkal az első kerületben készültek el legkésőbb, ahol még mára is maradt munka. Ma olvasták ugyanis össze a kerületi választmányi tagokra beadott szavazatokat. Kerületi választmányi tagok lettek ez szerint: Huber György, Petrich Márton, Bursits Antal, Rösler Károly, dr. Sztankovics Ferenc, Németh Antal, Smeilheger Márton, Farkas József, Herman Károly, Trettina Károly, Kálly Ferenc, Szobek József és Malek Lajos. A szavazatok összeolvasása után *Kassics* Péter felszólalt, hogy Farkas Józsefet is megválasztották, holott ő mint székesfővárosi igazgatótanító kerületi választmányi tag nem lehet. Helyébe Ternyey Farkas fog jönni. Ezután *Szebenyi* Antal megköszönte *Rónay* választási elnök tapintatosságát, mire a községi választások utolsó része is véget ért.

A főváros pénzügyei.

Budapest, november 15.

A sajtóban itt-ott felmerült az a hír, hogy a kormány a fővárosra kormánybiztost fog küldeni, aki rendet csináljon Budapest anyagi bajában. Pedig szó sincs sem kormánybiztosról, sem nagy bajokról. Elvetették a sulyot azok, akik uton-utófény hirdették, hogy a magyar főváros a csőd szélére jutott s financiál annyira megrendültek, hogy beláthatatlan hosszú időre van szükség, amíg kibontakozik a deficitcs költségvetésből. A félrevert harangok kongása messzire elhallatszott: Bécsből, sőt Berlinből is garmadánya jönnek a kérdészködősek a budapesti bankokhoz, igaz-e, hogy a magyar fővárost kommunális gazdálkodása csödbe kergette. Még ha igaz volna is ez, a hazafias lelkiismeret szavának el kellett volna hallgattatnia azokat, akik a fővárosnak veszti hírét költötték. De nem igaz.

Es honnan keletkezett a veszkiallás? Abból, hogy a főváros, tekintettel az általános üzleti pangásra, amelynek következtében deficit állott elő a költségvetésben, fel akarta emelni a házbérkrajárokat, esetleg más jövedelemforrást akart nyitni, hogy aránytalanul emelkedő kiadásaira fedezetet találjon.

Bécs városa már jó két esztendeje sokkal nagyobb deficitet küzdökdi. Tavaly is négy millió koronánál több volt a hiány az osztrák császárváros budgetjében, de azért ott senkinek se jutott eszébe azt hiesztelni, hogy Bécs városát ez a gazdálkodása csöddel fenyegeti. A polgármester ott akkor azzal az indítványával lépett a költségvetés el, adjon felhatalmazást a pénztári készletek felhasználására és függő kölcsön felvételére. Az előbbi megtörtént, a hitelmevetet azonban leszavatták. Bécs nem látott ki a pénzügyi kalamitásokból és a jövő évre minden bizonynyal a négy milliót is meg fogja ott haladni a deficit.

Hasonlíthatatlanul jobban állanak a magyar főváros financiái. Igaz, hogy az előirányzatban 247.750 korona hiány jelentkezik, de ezt a deficitet már négy évvel ezelőtt megjövendölte a főszámvévo. Megmondotta már az 1896. évi budget betérjesztésekor, hogy ha a községi szolgáltatások maradnak a régiék, akkor a főváros rövid idő múlva nem bírja el az aránytalanul szaporodó kiadásokat.

A főváros költségvetése akként van megállapítva, hogy sem a bevételeket emelni, sem a kiadásokat lényegesen leszállítani nem lehet. A személyzeti kiadások apasztásáról sem lehet szó addig, amíg a mai közigazgatás gyökeres reformon nem megy keresztül. Még kevésbé lehet csökkenteni a közmunkákat; először azért nem, mert a törvény nem engedi, de meg azért sem, mert így megakadna a főváros fejlődése s azok a közmunkák jövő évre maradanak s talán még nagyobb terhet rónának a fővárosra.

Nem marad tehát hátra más, mint hogy új jövedelmekről kell gondoskodni. Huszonhét év óta a fővárosban a községi szolgáltatásokat nem szaporították, csak éppen hogy behozták a kerékpáradót, amiből édeskeveset szed be a főváros, mindössze hetven s néhány ezer koronát s a fogyasztási adó néhány tételét emelték.

Nem így Bécsben. Ott évről-évre emelkedik a házbérkrajárokból befolyó jövedelem és a lakosság községi terhei majdnem megkétszereződtek ugyanazóta.

A deficitnek a legfőbb okozója a mostani üzleti pangás és az elavult, sürgős reformra szoruló közigazgatási szervezet. Nincs remény, hogy a gazdasági válság egyhamar elmúlik s a közigazgatás módosítása: is nagy idő kérdése még. De azért csak a rosszkarat állíthatja, hogy a főváros a csőd szélére jutott. Távolról sem olyan nagy a baj.

A főváros háztartásának egyensúlyát nem is nehéz helyreállítani: nem kell hozzá egyéb, mint a fővárosi törvény reformja, az adminisztráció egyszerűsítése és a horribilis iskolai terheknek méltányos csökkentése. Mert az csakugyan nagy igaztalanság, hogy a fővárost iskolai kiadások címén 4.200.000 korona terheli, holott a bevétel azóta, hogy a tandíjfizetés egyáltalán nem kötelező, pottom 140.000 korona.

A kormány részén megvan a jóakarata a zilált viszonyok orvoslására. A helygüi kormányzat ugyanis nem idegenkedik attól, hogy a közigazgatás reformjának programjában a sorrendet megváltoztassa és első helyre tegye a fővárosi törvény módosítását.

A fővárosi tanács mai ülésében ismét a deficit csökkentéséről volt szó, ezuttal az adófizetők megterhelése nélkül. Arról tanácsoztak, hogy a főváros hat millió koronás iskolagüi kiadását miképp lehetne csökkenteni azzal, hogy az állam ugyanabban az anyagi segítségben részesítene a főváros népkiskoláit, polgári, kereskedelmi és középiskoláit, amiben a vidéki iskolák részesednek.

Faller Ferenc fővárosi tanácsosnak nagy körültekintéssel készült ide vonatkozó munkája szerint másfél millió koronát kérhetne a főváros az államtól iskolagüi költségeihez, ha az állam a vidéki iskolák ellátása arányában akarná a fővárost anyagilag támogatni iskolafüntartó költségeinek viselésében.

Az ügyosztály előterjesztése szerint a jövő évi állami költségvetés már ötödélmillió koronát oszt szét a nem állami iskoláknak segítségképpen. S ebből a horribilis számból a főváros mindössze csak tizenkétezer koronát kap iskolai költségeinek csökkentésére. A főváros két reáliskolájára 263.000 koronát költött, holott a vidéki városok és községek példája szerint a fővárosnak csak 70.000 koronát kellene áldoznia reáliskolákra. A fővárosi gimnáziumok költségét is tekintetbe véve, az összes középiskolák költségéhez ad a főváros 263.000 koronát, mely összeg helyett csak 147.000 koronát kellene áldoznia. E tételből 121.000 korona állami segítséget kérhet. A felsőbb lényiskolák tételénél mindössze 6000 korona megtakarítás volna elérhető, amennyiben az összehasonlítás évében a fővárosnak még csak egy felsőbb lényiskolája volt. A felső kereskedelmi iskolák 108.000 koronás költségéből a vidéki példa szerint csak 18.000 korona illetné meg a fővárost. A megtakarítás tehát itt méltányos szubvencióval 90.000 korona. A polgári iskolák 850.000 koronás költségéből a fővárost csak 204.000 korona költség illetné meg. A megtakarítás itt 648.000 korona. És végül a népkiskolák költségének minden millió koronájából 137.000 koronát az államnak kellene viselnie, épp úgy, amint az ország népkiskoláinak költségét 137 százalékos arányban az állam viseli.

Mindössze másfél millió koronát követelhet a főváros az állampénztárból iskolai költségeinek önyvitésére.

A tanács mai ülésén tárgyalta az ügyosztály előterjesztését s elhatározta, hogy azt küldöttség vigye a miniszterekhez.

Szóba került a mai ülésen a tervezett lakásbéradó is. *Kan Gyula* tanácsos kérdést tett, igaz-e, hogy a tanács ilyen tervvel foglalkozik. *Vasúlievits* János tanácsos azt felelte, hogy csakugyan van ilyen javaslat s hogy már a bizottsági tagok tárgyalták is a dolgot s a tanács tagjainak is megküldte a javaslatot. A tanács tagjai különben a mai ülés folyamán kaptak is egy példányt az adójavaslatból.

SZÍNHÁZ, ZENE.

** **Vörösmarty-matiné a Vigszínházban.** A *Vigszínház* is meg fogja ünnepeini *Vörösmarty* születés napjának százéves fordulóját. Ugy értesülünk, hogy a *Vigszínház* a nagy költő születése napjának fordulóján, december elsején, matinét rendez, amelynek programját most állapítja meg a színház vezetősége.

** **A legzsebb budapesti színésznő aranyörme.** A *Népszínház* szinpadán ma este, a *San-Toy* előadásának megkezdése előtt érdekes kis aktus folyt le: ünnepiesen adták át *Kéry Klárának* azt az aranyörmet, amelyet a *Magyar Szinpad* című színházi újság a legzsebb budapesti színésznő tiszteletére veretett s amelyet a színházi közönség többsége *Kéry Klárának* ítelt oda. A szinpadi dekorátorok kissé lázasabb sietséggel állították fel az első felvonás díszleteit s a *San-Toyban* szereplő személyzet is korábban szittelt le a szinpadra, hogy tanuja lehessen az érdekes kis ünnepségnak. Pár perccel az előadás megkezdése előtt *Kéry Klára Márkus József*, a *Magyar Szinpad* szerkesztőjének a karján jelent meg a szinpadon, ahol sokszoros éljenzéssel fogadták. Nyomban a művésznő megjelenése után *Pekár Gyula* szellemes kis beszédet inté-

zett a művésznőhöz, amelyben elmondta, hogy a budapesti színházi közönség most az egyszer nem a művésznőt, hanem a nő tüntette ki benne, ami a legnagyobb kitüntetés, ami színésznőt érhet. Ezzel átnyújtotta neki az igazi műléssel felkeltett értékes aranyérem-medalliont, amelynek ez a felirata: A legszebb budapesti színésznőnek. A Magyar Szinpad olvasóközönsége. 1900. Kíry Klára egy kis rütyűzött beszéddel köszönte meg a nem remélt kitüntetést. Ezután körülsereglette a Népszínház művészszemélyzete és nagy kíváncsisággal mustrálgatta a gyűjteményi érmet, miáltal újra meg újra felhangzott a kiáltás:

— Eljön a legszebb budapesti színésznő!

**** A Vigszínház bemutatója.** A Vigszínház most Guthi Soma és Rákosi Viktorok A tartalékos férj című eredeti bohózatára készül, amelytől a színház nagy sikert remél. A darab, értesülésünk szerint, e hónap 22-ikén, jövő csütörtökön, kerül bemutatásra.

**** Pálmay Ilka az An der Wien-ben.** A bécsi An der Wien-színház, mint egy bécsi lap újságolja, hosszabb vendégzereplés iránt folytat tárgyalásokat Pálmay Ilkával. A diva, írja a bécsi lap, hajlandó az igazgatóság óhajátának megfelelni s valószínű, hogy a szerződés rövid napok alatt létre is jön.

**** A Népszínház eredeti operettje.** A Népszínház Gerő Károly Asszonyháború című új darabjával párhuzamosan, amelynek bemutatója a jövő hét szerdáján lesz, erősen készül új, Bokor Józsefnek Napfogatózás című új, háromfelvonásos eredeti operettjére. Az exotikus tárgyú operett, értesülésünk szerint, még ennek a hónapnak a végén kerül bemutatásra.

**** Egy kommuniké.** A cseh tenoristáról minduntalan érkeznek hírek az Operaház igazgatósági irodájából. Burrián jön! — vagy: Burrián nem jön! — mondják a kommunikék. Ugy volt, hogy Burrián vasárnap Carmenben Don Josét éneklé, de — amint jelentik — a vendégzereplés „közbejött akadályok miatt” ezuttal ismét elmarad, Don Josét pedig Kertész fogja énekelni. Az igazgatóság akként intézkedett, hogy a folyó hónap 14-ig előre váltott jegyeket a pénztár visszaváltsa.

De a mai kommuniké még egyeből is nevezetes. Tudniillik szóról-szóra így hangzik:

Az Operában a Carmen vasárnapi előadására Burrián vendégzereplése volt hirdetve; mint-hogy ez a vendégzereplés közbejött akadályok miatt elmarad és a Carmen előadásában a hirdetett vendég hejet az Operaháznak szerződötött tagja éneklé José szerepét, az igazgatóság aként intézkedett hogy a Carmen vasárnapi előadására a folyó hó 14-éig előre váltott jegyeket a pénztár visszaváltsa.

Amint látni, a kommuniké helyesírása — hogy is mondjuk? — feltűnően extravagáns, stílusa pedig nem egészen irodalmi. Sturm Albert, a Budapesti Tudósító jeles szerkesztője, aki bizonyára megbizik az operai kommuniké-szerzőkben, vaktában adhatta le ezt a iuresa kis kéziratot. Vajjon ki írhatta!? Mert Sturm nyilván kizártnak tartotta, hogy az illető ne értsen a helyesírásához és a magyar nyelvhez.

**** A tékozló apa.** A Várszínházban Dumas kedvelt darabja, A tékozló apa került ma színe és pedig szerepváltással. Turnasset Gyenes helyett Horváth Zoltán játszotta s ámbár hírtelen beugrással vállalta el ezt a szerepét, kitűnően oldotta meg feladatát.

**** A Lipótvárosi Kaszinó hangversenye.** A Lipótvárosi Kaszinó e hó 17-ikén este 9^{1/2} órakor Krauss Ernő, Eibenschütz Ilona és Ondáricsk közreműködésével hangversenyt rendez.

**** Műsorváltás a Magyar Színházban.** A Magyar Színház e heti műsora következőleg változott: Péntek: New York szíje; szombat: Angot asszony leánya; vasárnap délután: Az asszonyregement; este: Angot asszony leánya. A vasárnap délutánra hirdetett Angot-előadásra már eddig megváltott jegyeket a pénztár vasárnap délig visszaváltja.

**** Sarah Bernhardt és Coquelin Párisban.** Párisból írják, hogy Sarah Bernhardt és Coquelin tegnap indultak utnak legújabb amerikai művészkörutjára. A művészpár Havreban szállt társulatával együtt az Aquitaine nevű francia gőzösre. Sarah New Yorkban kezdte vendégjátékait s december 29-ikéig marad ott. Innét aztán több hónapig tartó körútra megy Amerika nagyobb városaiba. Nem érdektelen, hogy Coquelin tízezer darabot vitt magával azokból a sorsjegyekből, amelyeket az elagott francia művészek javára rendezett sorsjátékra kibocsátottak s amelyeket az amerikai körút alatt az Oceanon túl akar elhelyezni.

**** A betiltott Bánkány Mária.** Több ízben megemlékeztünk arról a vendégjátékról, amelyet Bánkány Mária, a magyar származású német tragika, Sorna asszony mintájára, Párisban tervezett. Párisból most azt az érdekes hírt táviratozzák, hogy a rendőrség a német tragika tervbe vitt vendégjátékát, építés-rendőri szempontból betiltotta. Egy újság azt a megjegyzést lüzi ehhez a hírhez, hogy a betiltás nagy szerencse Bánkány Mária névre, mert párisi vendégzereplése jenger pénzbe került volna. Sorna Agnes második párisi vendégzereplésére nem kevesebb, mint tízezer frankot fizetett rá.

**** Vidéki színészet.** Kövessy Albert kitűnő társulata Kecskeméten állandóan telt házak előtt játszik.

A korrekt, szép előadások fokozzák a közönség érdeklődését és a társulat iránti rokonszenvét. A bérlet 120 előadásra meghaladja a 30.000 koronát. Eddig a következő újdonságok kerültek színe: A viceadmírális, Dolly, Osaládi örömök, Eva grófné, Menyem, Aranykakas, Szulamith. A közönség kedvelte az igazgató művészpáron kívül Aradi Aranka, Hódossy Jolán, Makó Aida, Garay Ilona, Károlyiné, Gerlaci, Ebergényiné, Almássy, Csizsér, Szentmiklóssy, Jubász, Patak, Károlyi, Somlay. A társulat most készül a New York szípe operettre.

**** Operaelőadás a Telefon Hírmondóban.** Polliné Bianchi Bianca csász. és kir. kamaranékesnő vendég-főléttel ma este Meyerbeer operája: Essak csillaga kerül előadásra. Ezt az előadást a Telefon Hírmondó is közvetíteni fogja előfizetőinek szórakoztatására. Az operaelőadás után érdekes híreket és táviratokat olvastat fel a Hírmondó szerkesztője, azután pedig még cigányzene lesz hallható az Emke kávéházból, ahol Zöldi Marci, a főhadnagyból lett cigány primáskodik.

Királyi kitüntetés Blaha Lujzának.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, november 15.

A hivatalos lap mai reggeli száma meghozta azt a Blaha Lujzának szánt királyi kitüntetést, amelynek megtörténtéről éppen mai színházi rovatunkban adtuk hírt.

A királyi kézírás így hangzik:

Személyem körüli magyar miniszterem előterjesztése folytán Blaha Lujza (báró Splényi Odónné) színésznőnek, e minőségében sok éven át szerzett érdemei elismerésül, a koronás arany-éremkeresztet adományozom.

Kelt Gödöllőn, 1900. évi november hó 10-ikén.

FERENC JÓZSEF, s. k.

Gróf Széchenyi Gyula, s. k.

A királyi kegynek ez a sugara, amely Blaha Lujzához beragyog, be fog rüppenni minden magyar házba és nyomában igaz öröm fog lakadni széles e hazában.

Mert Blaha Lujza királyi kitüntetésében nemcsak egy kiváló, nagy színművésznőnek a dekorálását látjuk, aki elévülhetetlen érdemeket szerzett magának a színpadon nagy művészi alkotásokkal. Blaha Lujza kitüntetésében még valami egyéb is van, ami erkölcsi súlyában és jelentőségében még azt is felülmúlja, amikor egy művésznőt halhatatlan színpadi alkotásokért ér a trón legmagasabb elismerése.

Blaha Lujza a legmagyarabb színművésznő. A „nemzet esalagányá”-nak művészetéről soha senki nem irt a nélkül, hogy hozzá ne tette volna, hogy az ő művészte a magyar nemzeti szellem és a nemzeti erő leghívőbb kifejezője. Csak a legközelebbi múlt napokban, amikor Blaha Lujza huszonötödik művésznői jubileumát ünnepelte, a sajtó ünneplő cikkeiben, ünnepi felköszöntőkben és üdvözlő irásokban, mindig és mindenütt egy volt a vezéreszme, hogy Blaha Lujza a magyar nemzeti típus megtestesítője, hogy benne a nemzet Geniusának az östüze lógog s hogy az ő művészte voltaképpen a magyarságnak a diadala.

Ez a királyi kitüntetés tehát többet jelent, mint egy nagy színművésznőnek a kitüntetése: ezt a magyar király adta aki az Árpádok trónján ül, a legmagyarabb művésznőnek.

Ezért nagy a mi örömünk, és ezért fog a királyi kegynek ez a sugara beragyogni minden magyar házba, ahol magyar szív dobog s ahol magyar nóta cseng és ezért fog nyomában öröm és lelkesedés lakadni széles e hazában...

Lapunk egyik dolgozótársra a királyi kitüntetés alkalmából fölkereste ma a művésznőt Erzsébet-körúti lakásán. Látogatásáról az alábbi sorokban számol be:

Blaha Lujza az Erzsébet-körútra nyíló nagy, négyablakos szalonjában fogadott, amelynek minden zeg-zabok tele van a művésznő diadalmi jelvényével, művész-dicsőségének száz meg száz trófeumával. És Blaha Lujza mindezeket a trófeumokon végig-mutatva, így szólt:

— Mind szép, mind gyönyörű, de a legszebb, a leggyönyörűbb, ami az én művésznői pályám legnagyobb dicsősége, az a kicsi aranykereszt, amelyet a mi jó királyunktól kapok. Hogy a jó isten is megáldja érte!

Es így folytatta:

— Sokat beszéltek róla, hogy megjön, megkapom; legutóbb a jubiláris ünnepi napok alatt néhány újság is írta, de én csak nem tudtam elhinni. Hogy meg a király gondoljon a szegény Blaha Lujzára... Csakugyan eszűndesen, a szívbem vágytam utána, ábrándoztam felőle, akár egy kicsike, fiatal leány a legrosszabb ábrándjaitól. Megjött! Irja meg... Ne, ne írjon mást, csak egyetlenegy szót, hogy boldog vagyok! Boldog, boldog, boldog, boldog... És elismertelte ezt a szót megszámlálhatatlanul

sokszor, mialatt az arca, a szeme, az egész alakja csakugyan ragyogott a boldogságtól.

— Hogy kapta meg a kitüntetése hírét? — kérdeztem a művésznőtől.

— Ma déltájban hazajöttem a próbáról és a kapuban várt rám az uram. (Az öröm nem hagyott neki nyugtot a hivatalában és haza kergette.) A kezében lobogtatta a mai Budapesti Közönség és csak ennyit mondott: Itt van! Megjött!... Olyat dobant a szívem, mint tán soha még. Röggtön kitaláltam, hogy az nem lehet más, mint a királyi kitüntetése.

Es újra meg újra csak azt hajtogatta, hogy boldog, boldog, boldog, boldog...

Elmondta aztán a művésznő, hogy az első ember, akinek a gratulációját megkapta, Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszter volt s aztán sorra kapta a gratuláló leveleket.

— Nagy, nagy dolog az, kérem — mondta aztán igazi, gyerekes örömmel — mikor a király egy magyar művésznőre gondol s amire én olyan nagyon, módfelett büszke vagyok, hogy huszonöt éves jubileumomra kaptam.

Megmondtam a művésznőnek, hogy eddig két magyar művésznő volt csak, aki ezt a kitüntetést megkapta: Jókainé Laborfalvy Róza és Priello Kornélia s ez a kettő is az ötven éves jubileuma alkalmából.

— No, ugye, hogy nagyon, nagyon büszke lehetek rá! — kiáltott fel Blaha Lujza — s hozzá tette, hogy először akkor fogja feltűzni a kitüntetését, amikor legközelebb a király elébe járul, hogy megköszönje a királyi kegyet.

Es végül még ezt is hozzá fűzte:

— Hej, ha egy nótát énekelhetnék Nekí érte!...

MŰVÉSZET.

□ **A tőlírlát.** A tőlí kiállításra máris nagy tömegben érkeznek be a bejelentett művek. Így a Münchenben élő magyar kolónia tagjai küldtek legutóbb nagyméretű vásznakot, színtűgy a nagybányai művészek, akik többé nem állítanak ki külön csoportban. A kiállítás másik érdekessége lesz a nemrég elhunyt Köllő Miklós szobrász hagyatéka, amely összes eddigi jelentősebb munkáit felöleli; hasonló érdekesség-számba jön Hary Gyulának, egyik legjelesebb illusztrátorunk és tájfestőnknek kollektív kiállítása, amely mintegy 100 művet foglal magában. A zsűri e hó 16-án kezdí meg írárságság munkáját, melynek befejezte után azonnal hozzálátanak a katalógus összeállításához, melylyel a megnyitás napjára okvedlenül el kell készülni. A képművészeti társulat igazgatósága a december hó 1-jén megnyíló kiállítással egyidejűleg egy igen méltányos újítást fog, az összes külföldi társulatok példájára életbe léptetni, melyre ezuttal is előre is felhívja a közönség figyelmét. Ez újítás szerint az idei megnyitásra egyáltalán semmiféle meghívót nem adnak ki, de bárkinek jogában áll két korona belépő díjért a megnyitáson részt venni. Természetes dolog, hogy a társulat tagjai az eddigi szokás szerint a tagsági és a vele járó családtagsági elmutatásával díjtalanul látogathatják a kiállítást már a megnyitás napján is. A sajtó és a kiállító művészek, valamint a képművészek egyesületének tagjai részére külön meghívójegyek bocsátatnak ki. Az idei hangversenyekre az igazgatóság megint az első honvédkerületi zenekart szerződtette, amelynek kitűnő karmestere, Bachó István, külön zeneciklusokat akar rendezni. E előbbi a zenekart több jeles új taggal kiegészítette.

□ **A fűgefalevél.** A lex Heinze ellen annak idején föltámadt az egész német intelligencia s amikor ezt a szegénytelen fűgefalevél-törvényt tárgyalták a birodalmi gyűlésen, Németországban megalakult a Goethe-szövetség azzal a céllal, hogy irtó hadjáratot indít a fűgefalevél szemlőgöt lovagjai ellen. A lex Heinze tudvalevőleg esztörtököt mondott, de a Goethe-szövetség mégsem oszlott fel, mert bizony az ominózus lex hijján is elég tennivalója akad még folyvást. Ezt bizonyítja néhány adat, amelyet a szövetség egyik tagja, dr. Etsas olvasott fel a szövetség legutóbbi weimari ülésén. Ime a szemelvények:

Egy rendőr, egy műkereskedő kirakatában Cranach Lukács Adám és Éváját pillantotta meg. Azonnal felszólította a kereskedőt, hogy a képet távolítsa el, mert ez sérti az illetet. A kereskedő vonakodott a felszólításnak engedelmesskedni és megkérte a rendőrt, hogy előbb kérdezze meg a feleslet hatóságát, vajjon a kép eltávolítandó-e, vagy sem. Ez meg is történt és az eljárást ezt a parancsot adta a rendőrnök:

— Cranach Adám és Évája disznóság, tehát eltávolítandó.

Es a képet el is távolították.

Nemcsak ugyanabban a kirakatban két modern nimfa fényképe volt látható, egyik sem bírt művészi becsesél.

A rendőrnök ismét feltűnt a kép és ismét az eljárási előkerült a dolog. Ezuttal így szólt a salamonitét:

— A nimfák klasszikusak, a kirakatban maradhatnak.

Említre méltó az az eset is, amely Düsseldorfban történt. A düsseldorfi *Goethe-szövetség* képviselője weimari felolvasásában megemlítette, hogy a rheinlandi és wesztfáli művészegyletet az a kellemetlenség érte, hogy képei némely körökben igen erős kritika tárgyát képezik. Ugyanis amikor Knaut „Makacs modelljét” osztották szíjjel műmelléklet gyanánt, a lapok legnagyobb része protestált a képen látható kis gyermekek meztelensége ellen és többen bejelentették kilépésüket az egyleteleiből, úgy, hogy nagyobb kellemetlenségek elkerülése végett jónak látta a jogtanácsos Rubens „Gyümölcsfűzér”-jét is visszarendelni, mert ezen a képen is sok ruhátlan gyermek volt, ami némely műértő erkölcsbíró szeméit erősen sérthette volna. Ugyancsak ebből az okból nem kerülhetett forgalomba több másolat sem, mert bizony némelyiken igen sok volt a meztelen rajkó. Sőt egy düsseldorfi kirakattól *Büchlin* remekművének, „A hullámok játéka”-nak másolatát is el kellett távolítani.

□ **A Nemzeti Szalon téli látata.** A Nemzeti Szalon az évre megválasztott juryje már bevégezte munkáját és a téli kiállításra alkalmas műveket küldte. A bírálóban *László Püllöp* elnöke mellett *Károly Gyula*, *Mannheimer Gusztáv* és *Edvi Illés Aladár* voltak részt. A beérkezett 600 műből mindössze 150-et választottak ki. 450-et pedig visszautasítottak. A rendezés munkálatai erősen folytak, és így a megnyitást még e hó vége előtt megtörténik. A kiállításról az idén is csinos illusztrált katalógust ad ki az egyesület.

□ **Magyar ércöntő műhely.** A magyar szobrászok elégedetlenek az eddigi ércöntőintézetekkel s most a maguk erejéből akarnek egy ilyen intézetet létesíteni, de az állam pártolással kéri hozzá. A szobrászok a következő kérelemmel járulnak a kereskedelmi miniszterhez:

Ugy a magyar érciparművészetnek, mint a magyar szobrászművészetnek föltétlenül szüksége van egy, a mai modern igényeknek mindenben megfelelő, a legelőkeltebb eszközökkel dolgozó, az előrehaladott technika legújabb vívmányaival berendezett és nem pusztán nyereszkesedésre, hanem a magyar művészek érdekeire is alapított magyar ércöntőre. A magyar királyi kereskedelmiügyi miniszter fölkérendő, hogy egy ilyen, a modern kor igényeinek megfelelő ércöntő-gyár létesítését, úgy a magyar érciparművészet, mint a magyar szobrászművészet érdekei szempontjából támogassa. A szobrászok szakosztálya egyhangulag kimondja, hogy a Budapesten most működő ércöntőkével szemben, amely több alkalommal meg nem engedett eszközökkel presszálta a magyar szobrászművészekre gyakorolni, a leghatározottabban állást foglal és sem általa, sem pedig bármely más, ebből a gyárból netalán más cím alatt alakítandó ércöntőde által magát terrorizáltatni nem engedí és függetlenségét fenntartja. A szakosztály elvileg egyhangulag kimondja, hogy örömmel üdvözli és teljes erővel támogatja az alapítandó magyar ércöntő részvénytársaságot. Kéri a szakminisztert, hogy vagy a magyar iparművészeti iskolában lévő cizelőr-iskolát helyezze át az alapítandó gyárba vagy létesítsen a gyár kebelében egy új cizelőr-iskolát.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

○ **A Petőfi-Társaság** 18-án, vasárnap délelőtt 11 órakor az Akadémia diszternében tartandó Vörösmarty-ünnepély tárgysorozatát végrelegesen így állapította meg: 1. Megnyitó beszéd, *Bartók* Lajostól. 2. Beszéd, gr. *Zichy* Jenőtől. 3. A székeshérvári Vörösmarty-kör elnökétől. 4. Hazának rendületlenül, költemény *Abonyi* Emiltől. 5. A vén cigány, Vörösmarty költeménye, szavalja *Somló* Sándor. 6. Vörösmarty apánk, *Jókai* Mórtól. 7. Költemény *Korona* Páltól. 8. Elnöki zárás. — Ugy értesülünk, hogy a társaság ünnepélyén *Szék* Kálmán miniszterelnök és *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszter is részt fognak venni.

○ **A Borászati Lapok Zsebnaptára** az 1901. évre. A zsebnaptár ára tetszőtől vászonkötésben irónal és noteszszel ellátva 3 korona 20 fillér. Megrendelhető: a Borászati Lapok kiadóhivatalában, Üllői-ut 25. szám.

○ **Gőre Gábor új könyve.** A pesti ur ezzel kezdődik — olvassuk az új könyv szép címlapján — oszt ebbe van a zörgő Tátrán szörvölt tapasztalat is. — Gőre Gábornak ezt az új könyvét bizonyára épp oly gyorsan el fogják kapkodni, mint az előbbieket. A *Singer* és *Wolfner*-cég kiadása a könyv, kapható két koronáért, diszkótésben három korona hatvan fillérért. Megrendelhető a *Budapesti Napló* kiadóhivatalában is.

○ **A mi vármegyénk.** A múlt esztendő könyvpiacán élénk vitát keltett *Zsedényi* Aladár egy kötet, amely *Becsület és Jellem* cím alatt egy csomó

jóízű bácskai históriát tárt az olvasó elé. *Zsedényi* az első kísérlet sikerén felbuzdulva, most *A mi vármegyénk* címen újabb sorozatát bocsátja közre eleven tollal írt, megkapó bácskai történetek. A mű előfizetési ára fűzve 2 korona, angol kötésben 4 korona. Az előfizetési díj legkésőbb december 10-ig a szerző címére (VIII. Tavaszmező-utca 8.) küldendő.

Vörös és fekete.

(Montecarlo.) Irta *Salamon* Ödön; *Singer* és *Wolfner* kiadása.

Van az angol írónak egy érdekes faja: a *globetrotter*; — nyílt eszű, hibázhatatlan szemű, elmés talentum, világot járó ember, aki emelkedettség filozófia-szempontról nézi az élet vásártit itt is, amott is, messzi földrajzi zónákon, humánus szívvel szedi magába a szomorú és derűs drámát és vigjátékot megérti és megbocsátja a naiv botlást, bölcsen mérlegel s a szívével itélkezik. Ennek a típusnak a lelki elegancia a legelőtűnből sajátossága. *Salamon* Ödön ebbe a klasszisba való, bár egészen magyar s a művészele sem jár idegen nyomokon. Most, elolvastván imént megjelent új könyvét, megint felöltik nekünk két szemének biztos camera obscuráj, találó, precíz rajza, ami mind azzal az érzéssel tölt el mindjárt a könyv első lapozgatásánál, hogy teljesen rábízhajtuk magunkat ítéletére, jellemzésének biztonságára. Éppen a roulette világának bemutatásánál nyílik tág tere a kiélezett hírlapírói romantikának, furrangos, hibetelen képeknek, bizarr dráma-potpurriknak. Ilyen fantasztikus és önkényes literaturai szemfényvesztés nincs a szerző legújabb könyvében. Talán azért színesebb, gazdagabb és elegánsabb, mint az a temérdek hazai és külföldi könyv, amely *Albert* fejedelem parányi országának életéről, a kaszinó aranyvilágáról mesél. *Salamon* Ödönnek bizonyára ez a legjobb könyve, itt érvényesült egészen az ő művészetének legnagyobb ereje: a közvetlen, rövid, frappáns jellemzés. Szeretnők itt kiemelni, hogy minő egyszerű eszközökkel tud tömegeket s bennük egy-egy alakot rajzolni: száz meg száz figurával ösmékedünk meg egy óra alatt, valamennyi más típus, más lelki élettel él, mások a céljai, csak *Montecarlo* büvös varázsa kapcsolja őket egybe. Az arany bűnének orgiái a világ egyik legszebb paradicsomában, — maga is frappáns ellentét. Vannak ebben a könyvben röviden oda vetett pillanatnyi lényképek, amelyeket kétszer is elolvastunk a velős rajzok szépségének kedvéért. Ilyen például néhány sorban odavetve egy kép arról a vegyes társaságról, amely az utolsó éjszakai vonattal hazautazik *Montecarlo*-ból *Nizzába*. A pályaudvaron szerény munkások közt egy pár selyemruhás dáma ül a terített asztalnál: saját vacsoráknak: a pénzüket besöpörte a croupier. A *Riviera* kisebb csillagai a perronon biztos pszichológiai szemlegetik a gavalérokat, akiket aznap épp szerencse ért. Némelyiknek valamennyi zsebe duzzad a sok pénzről: négy-öt hüvelykes lebzsel körülötte s néhány szerény huszfrankost kér „barátságból.” Ejjfel után elhangzik „En voiture!” és megindul a századvégi bábéli vonat. Angol ladyk, párisi és nemzetközi kottók, kalandorok, fűrdövendégek, turisták és átutazók a legvegyesebb egyvelegben. Megesik, hogy valamelyik ismeretlen humorista egyszerre előlítja a kupé lámpáját, mire vidám kacagás, elrabolt esők cuppanása, „kikérem magamnak” s más efféle hangzik. A gyújtót csak nagynehézen találják meg, a tréfa roppantul felszik. Az urak csak ott-hon veszik észre, hogy gyémántos nyakkendőtűjük hiányzik. Kűn pedig csillagok ég mosolyog a Földközi tenger két tükre fölött, pálmák bólogatnak. Minden csöndes, csak a száguldó büntanya szentségteleníti meg az éj felséges szépségét. Ezt körülbelül másfél oldalon mondja el *Salamon*. A könyv minden lapján találunk ilyen frappáns illusztrációkat. Jól esik erről a világról végre pöz és nagyképu moralizálás nélkül olvasni. A legszebb morál, amely a könyvből kicsillan, a humánus szánalom keltése e léha és megtevént emberek és lányok iránt. A szerző keresetlen, magától kinálkozó humora erre a szerencsétlenségekkel teljes helyre is emelkedettség hangulata derít vel. Ami melegebb, mint annak a rengeteg aranyának a fénye, amely ide csalogatja a világ összes szerencsevadászait.

EGYESÜLETEK.

(**A katolikus tanügyi tanács ülése.**) Az augusztusban lefolyt kongresszus után ma tartotta első ülését a katolikus tanügyi tanács dr. *Steinberger* Ferenc nagyváradi kanonok elnöke alatt. Felolvasták a püspöki kar elé terjesztendő emlékiratokat a katolikus tanítók nyugdíjai rendezése, a felekezeti tanítók vasúti kedvezménye és a katolikus tanítóképző-tanárkönyvdíja tárgyában. Több tanítótestület megkeresésére a legutóbbi időkben tapasztalt tanügyi inzulatusokra vonatkozólag elhatározta, hogy azzal a kijelentéssel, hogy a magyar tanítói kar oly magas erkölcsi

színvonalon áll, hogy az efféle sárdobálások rajta foltoth nem ejthetnek. — napirendre tér. Majd *Dreiszigler* Ferenc melegbangu emlékbeszédet tartott a tanács elhunyt tagja *Mocsy* Antal felett. Holnapra a hitoktatási szakosztályt hívták össze.

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ **A Magyar Jogászegylet.** A Magyar Jogászegylet e hó 17-én. szombaton délután hat órakor az ügyvédi kamara helyiségében teljes ülést tart, melynek tárgya dr. *Tarnai* János kuriai bíró előadása a *koronagyűléséről*. Vendégeket szívesen lát az egyet.

§§ **Meghasonlott barátok.** A nyáron produkálta végig a két jó barát az első szenációs gorombaságokkal telített tárgyalást, melyet akkor nem lehetett betelezni, mert az egyik tanu nem jelent meg a törvényszék előtt. Ma a vádlott és vádló újra fölvetve a nyáron abbanhagyott keserű jelenetezés fonálát s így esett, hogy *Wiener* járásbíró máskor csöndes szobáját ma egy pár órára a civodás tette hangossá.

Gály Lajos szerencsésén kezdődik az ügy, melynek szálai a monte-carlo-i kaszinó játékasztalához vezetnek vissza. Annál az asztalnál vesztett báró *Popper* Berchtold 138.000 frankot és 7944 forintot s nyert *Gály* Lajos ugyanannyit.

A leszámolás váltóval történt; br. *Popper* körülbelül husz darab váltóval fizetett, amelyeket később *Gály* régi barátának és jogtanácsosának, dr. *Perlaki* Kálmán budapesti ügyvédnek adott át, hogy pórlője meg báró *Popper*-t, aki napról napra halogatta a fizetést. Az ügyvéd csak úgy vállalta el a pört, ha *Gály* a váltókat, természetesen az érték megtérítésével, neki cedálja, nehogy az alperes báró turpis causa címen a váltókeresetet megtámadhassa. Így is történt s báró *Popper*, miután minden léromon pörvesztés lett, az utolsó krajeárig kifizette a kártyaadósságot.

Ebből a perből támadtak aztán azok a differenciák, amelyeknek végső akkordjai ma hangzottak el a járásbírók előtt. *Perlaki* a pénzből régi követelesei fejében több ezer forintot visszatartott, mire *Gály*, ügyvédjét büntető és polgári uton perelte.

Az első tárgyalás nem is ált egyébből, mint ilyen kifejezésekből.

— Csalo!

— Komisz zsidó!

— Kártyás!

Ezeket a diszitó jelzőkért haragudtak egymásra a felek s ma e miatt folyt a további tárgyalás. A júniusban elmaradt tanu is megjelent ma s elmondta, hogy ő jelen volt, mikor két ur a járásbíró előszobájában összeveszett, hallotta is ezt a szót, hogy csalo, de nem tudja, hogy kinek az ajkán hangzott el. A komisz zsidó kifejezést pedig egyáltalában nem hallotta.

Ebből állott ma a bizonyítás s a bíró fölszólította *Perlaky*-t, hogy terjeszse elő a vádbeszédét.

Perlaky: Főntartom a vádat s kérem *Gály*-t rágalmaszástól eltilteni. Miután *Fuhrmann* tanu azt mondja, hogy hallotta a csalo szót, nyilvánvaló, hogy kettőnk közül azt csak *Gály* használhatta, minthogy ő nem is állítja, hogy én neveztem volna őt csalónak.

Gály: O pedig komisz zsidónak nevezett.

Perlaky: *Gály* pozórnek mondott engem.

Gály: Hazudik!

Perlaky: Maga hazudik!

A bíró megsokalta a szóváltást s átadta a szót a védőnek, aki csak a *kártyás* szó miatt tartotta fenn a vádat. *Perlaky* aztán a védőnek jelelt, s azt mondja, hogy a *kártyás* kifejezésért nem illetheti őt vád. *Gály* már évek óta a kártyából él, nála tehát az nem gentleman-szórakozás, hanem valóságos polgári foglalkozás. Ami a *Popper* báró-féle váltókat illeti, azokat a pör megindítása előtt váltotta magához, az eljárás ebben a dologban tehát korrekció volt. A Kuria is kimondotta, hogy ő nem szinleges tulajdonosa a váltóknak.

Dr. *Steiner*: Ha *Perlaki* ur bebizonyítja nekem, hogy a bíróság előtt beismerte, hogy a váltók kártyaadósságból származnak, akkor én itt a bíróság színe előtt térdem alá kérek tőle bocsánatot.

Gály: Nemesak a báró *Popper*-féle váltókat forgatta magára *Perlaky* ur! Ugy tett ő a *Rudáni* miniszterelnöktől kapott 200.000 frankos váltómmal, továbbá a *Klobasza* és *Rezeviczy* váltókkal is.

Perlaky fölgúrk s *Gály* elé áll. Mindkettő reszket az igazgottságtól, s lenyegetve emelik egymásra összeszorított ökleiket. A bíró észrevette a kritikus helyzetet, erőyes hangon leszerelte a haragos ellentételeket, s nyomban utána kihirdette az ítéletet. *Perlaky*-t fölmentette a vád alól, ellenben *Gály*-t becsületlenségért ötven korona pénzbüntetésre ítélte. Ezzel az igazalmas tárgyalás véget ért.

§§ **A tolvaj.** *Beck* Henrik, munkás, a berlini törvényszék elé került, mert lopott.

— Büntösnek érzi-e magát? kérdezte tőle a bíró.

— Nem, — felelt a munkás határozottan.

— Csak nem tagadja azt, hogy a lövsérvny

napján talált gyémántfüggőt eltalajdonította, a helyett, hogy a rendőrségre vitte volna.

— Ezt nem tagadom, de bűnös nem vagyok mégsem, mert akkor is, most is az a gondolatom, hogy akinek ilyen függőre telik, annak nincsenek otthon ehezűz gyerekei, mint nekem. Ezért tartottam meg a függőt. Én nem vagyok tolvaj, ha százszor rám huz-zák is a fűrvényt. A gazdag ember lehuzhatja a bőrt, mégsem tolvaj, én, a szegény ember, tolvaj vagyok, ha a gazdagok elhanyagolt jóságából adok kenyeret a porontyainknak.

— Ne szónokoljon itt! — rivált a vádlottra a bírő.

— Az én szavam igazság! Az igazságot pedig nem büntethet meg engem senki fia. A bírő nem mindenható s én nem vagyok rabszola.

A bírő intett a két börtönőrnek, akik megragadták a vádlottat s elhurcolták. Az ügy el volt intézve. Beck Henriket négyhónapi fogságra ítélték, de azt a kérdést, hogy tolvaj-e Beck csakugyan, nem döntötték el vele.

§§ **A bukaresti bűnpör.** Ma folytatták Bukarestben a Mihajleanu meggyilkolása miatt megindított bűnpör tárgyalását. A hallgatóság abban a reményben, hogy a mai tárgyalás szenzációs lesz, nagyobb számban jelent meg. Teodorov, az itteni bolgár ügy-nökség titkára, aki jelen volt a két előbbi napon tartott tárgyaláson, ma is jelen volt. A tárgyalás Trifanov Sándor diák kihallgatásával kezdődik, akit avval vádolnak, hogy részes Fivorszki meggyilkolásában. Trifanov azt vallja, hogy ő a szóbeli bizottságnak azt javasolta, hogy Bukarestben társaságot alapítsanak, amely előkészítse Macedóniában a forradalmat. Sarafov ehhez levél útján hozzájárult. Ebben a levélben, amelyet felolvastak, Sarafov Macedónia, Rumélia és Dobruza meghódításáról beszél. Trifanov azt mondja, hogy ő Sarafovot látta Bukarestben a távollevő Bosznikov vádlott és a jelenlevő Bogdanov vádlott kíséretében. Sarafov azt kívánta tőle, hogy kötelezze magát, hogy júniusban Macedóniába megy, hogy ott a forradalom kitörését előidézze. Ő Romániában és Szerbiában szervezendő mozgalom tervét hozta javaslatba, hogy megakadályozzák ezeknek az országoknak a beavatkozását. A vádlottnak azt a tervét, hogy a szidók ellen szervezzenek mozgalmat, Sarafov, aki ragaszkodott Károly király meggyilkolásához, visszautasította. Sarafov kijelentette, hogy ha a vádlott haboznék, úgy, ha szükséges, ő maga menne Macedóniába. (Elnök mozgás a hallgatóság és az esküdtek körében.) Trifanov azt mondja, hogy ő belátta, hogy Sarafov vissza akart élni a vádlottak hazafias érzelmeivel, hogy lopásra bírja őket hogy ezáltal pénzhez jusson. (Mozgás.) Az elnök felolvassa Sarafovnak egy január hó 18-án kelt levelét, amelyben a nagy terv végrehajtásáról van szó. Az elnök ama kérdésére, hogy mi volt ennek a tervnek a célja, Trifanov minden habozás nélkül ezt feleli: *Károly király meggyilkolása.*

Legujabb.

Esterházy leleplezései.

Brüsszel, november 15.

Az *Independence Belge* közli Esterházynek a londoni francia főkonzul előtt tett vallomását. E szerint Esterházy, akinek kihallgatása több napon át tartott, vádaknak emelt *Du Paty de Clam*, *Henry*, *Billot*, *Boisdeffre*, *Gonze* és *Saussier* ellen, továbbá kijelentette, hogy a *borderó hamisítvány*, a *szakértői vélemény hamis* és *Vilmos császár levelei mesterséges uton készültek*; állításainak támogatására okmányokat adott át. Végül Esterházy kijelentette, hogy rendeletre járt el. Az *Independence Belge* hozzátéste, hogy Esterházynek ezt a nyilatkozatot nem közzélték a párisi képviselőház amnesztia-bizottságával, amely elé szánva volt.

TÁVIRATOK.

Bécs, november 15. A *Neue Freie Presse* jelentése szerint Kállay közös pénzügyminiszter ma hosszabb hivatalos utra az okkupált tartományokba utazik.

Prága, november 15. Néhány lapnak az a híresztelése, hogy a Hilsner-pörben hozott ítélet kihirdetése után a piseki helytartósági tanácsos megkérte dr. Pazot, hogy befolyásával igyekezzék szétoszlásra bírni a bíróság épülete előtt összecsofult tömeget, épp oly valótlán, mint az az állítás, hogy ennek megtörténtével a helytartósági tanácsos köszönetet mondott Baxának közbenjárásáért. A helytartósági tanácsos

sem maga nem beszélt a nevezett ügyvéddel, sem mást nem bízott meg, hogy beszéljen vele.

A horvát tartománygyűlés megnyitása.

Zágráb, november 14. A tartománygyűlést ma délelőtt nyitotta meg a királyi leirat felolvasásával a beteg Gyurgyevics elnök helyett Francisci alelnök. Az ülésen jelen volt a bán és valamennyi osztályfőnök. A királyi leiratot állva hallgatta végig a Ház és lelkes zsvivó-kiáltásokkal kísérte. A leirat felolvasása után szót kért Mazzura, de az elnök nem adott neki engedelmet a szólásra.

Az alelnök ezután bejelentette a Háznak az elnök betegségét és meglehangú beszédben bucsuztatta Jagics elhunyt képviselőt.

Azután előterjeszti az elnök a beérkezett irományokat köztük az 1901. évre szóló költségvetést.

Az előterjesztések után Tuskan szóval fel személyes ügyben, Schwarz-cal polemizál, aki a legutóbbi ülésen azt mondta róla, hogy hamisan idéz. Antisémia izü beszéde 12 óráig, az ülés végeig tartott.

A költségvetési bizottság délután ülést tartott.

Sikkasztással vádolt szerkesztőség.

Zágráb, november 15. A *Hrvatska Domovina* megcáfolja a *Hrvatsko Pravo* tegnapi, reá vonatkozó közleményét.

A német birodalomgyűlésből.

Berlin, november 15. A birodalomgyűlés mai ülésén Ballestrem grótot 294 beadott szavazat közül 268-cal újból megválasztották elnöké. Megnyitó beszédben Ballestrem hangsúlyozta, hogy a birodalomgyűlés e választás által nemcsak nagy megtisztelésben, hanem nagy elégtételben is részesítette őt, aki már két éven át vezette az elnökség ügyeit. Megválasztása buzdítás lesz neki, hogy ragaszkodjék azokhoz az elvekhez, melyeket első megválasztása alkalmával az elnöki ügyek vezetését illetőleg kifejtett és hogy ebben az állészakban is megővja a birodalomgyűlés teljes méltóságát minden irányban. (Elnök tetszés.) A legnagyobb pártatlanságot fogja tanusítani, tekintet nélkül egyik vagy másik személyre. (Megújuló tetszés.) És igyekezni fog a birodalomgyűlés ügyeit lehetőleg előmozdítani, amihez a ház közreműködését is kéri. (Tetszés.) Azután első alelnökké újból megválasztották Fregét, második alelnökké Büsinget.

A legközelebbi ülés hétfőn lesz. A napirendre egyebek közt a kínai javaslat van kitézve.

A délafrikai háború.

London, november 15. A *Daily Mail*nek jelentik Pretóriából tegnapi kelettel, hogy *Botha* közölte Lord Robertszel azokat a feltételeket, amelyek mellett kész magát megadni.

London, november 15. A *Standard*nak jelentik Lisszabonból, hogy a portugál kormány e hó 13-án Lourenço-Marquezebe küldött távirati utasítással visszavonta az *exequatort*, amelyet a két dél-afrikai köztársaság eddig főkonzuljának, *Pott*nak adott.

Oradock, november 15. A boerok Vryburgtól 15 mérföldnyire meglepték a Kimberleyben nemrég újjászervezett rendőrsapatnak egy részét, amelyet azután 60 rendőr-önkéntes szabadított meg. A boerok közül hét ember elesett, *Duplessis* lovaszászlós megsebesült és fogságba esett. Az angolok három embert vesztek. A boerok 60 lovat lötek le a harcban.

Coleberg, november 15. Azt hiszik, hogy a boerok elhagyták Philippoliszt délre elfoglalt hadállásukat. Ezt abból következtetik, hogy két angol kísérő-csapat átmehetett, a nélkül, hogy ellentállásra talált volna.

Standerton, november 15. *Boyes* tábornok podgyászkiérettel Ladysmithből ide érkezett. A kíséretet az egész uton zaklatták a boerok. Az angolok vesztesége 3 halott és 7 sebesült. Tegnapi innen 65 asszonyt és gyermeket Natálba küldtek. *Devicke-Copley* ezredes hadszoja, amely a Vál folyótól délre operál, öt boer családot, 3000 szarvasmarhát és juhót, 350 lovat és öt szekér eleséget küldött ide.

Port-Said, november 15. A *Gelderland* gőzös, amelyen Krüger elnök utazik, ma ide érkezett.

Port-Said, november 15. Egy újságíró meg akarta interjúolni *Krüger* elnököt, aki azonban semmi szin alatt sem akarta fogadni. A *Gelderland* ma délután el-megy innen. Hogy hová, azt nem tudják.

A német belügyminisztérium szennyese.

Berlin, november 15. A *Vorwärts* jelentése szerint a birodalomgyűlés szociáldemokrata frakciója interpellációt nyújtott be, amelyben azt kérdezi a birodalmi kancellártól, milyen intézkedéseket szándékozik tenni a belügyi hivatal ama hivatalnokai ellen, akik a német iparosok központi szövetségétől tizenkétezer márkát követeltek és kaptak arra a célra, hogy az ipari munkaviszonyok védelméről szóló törvényjavaslat érdekében agitációt indítsanak.

Közgazdasági táviratok.

New York, november 15. (Terménytőzsde.) (Zárlat.) Gyapat: New Yorkban helyben 9.10/16 (9.3/4). Dec-re 9.59 (9.31). Februára 9.50 (9.30). New-Orleansban helyben 9.1/2 (9.3/4). — *Pétroleum*: Stand white New Yorkban 7.25 (7.25). Stand white Philadelphiában 7.20 (7.20). Refined in Cases 8.55 (8.55). Credit Balances at Oil City 1.05 (1.05). — *Zsír*: Western steam 7.65 (7.50). Rohe és Brothers 7.90 (7.80). — *Tengeri iránzata* szilárd. Novemberre — (—). — Decemberre 43.3/4 (43.1/4). Májusra 42.3/4 (42.1/4). — *Buza iránzata* szilárd. Piros 6szi helyben 79.1/2 (79.3/4). Novemberre 77.3/4 (77.1/2). Decemberre 78.1/2 (78.3/4). Márc-ra 81.3/4 (81.3/4). Májusra 81.1/2 (81.1/2). Gabona szállítási díja Liverpoolba 3.— (3.—). — *Kávés*: Iair Rio 7. sz. 8.3/4 (8.—). Nov-re 6.60 (6.65). Januára 6.60 (6.65). — *Liszt*: Spring Whea. clears 2.75 (2.75). — *Cukor*: 3.3/4 (3.3/4). — *On*: 28.90 (27.95). — *Réz*: 16.3/4 (16.3/4). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, november 15. (Terménytőzsde.) (Zárlat.)

Buza iránzata szilárd. Novemberre 72.3/4 (72.—). decemberre 72.1/2 (72.1/4). *Tengeri iránzata* állandó. Nov-re 39.3/4 (39.1/4). — *Zsír*: Nov-re 7.20 (7.05). Decemberre 7.05 (6.90). — *Szalonna* short clear 6.80 (6.75). — *Sertlőssék*: Novemberre 10.65 (10.37). Decem-berre — (—). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Szerkesztői üzenetek.

— Kéziratokat nem adunk vissza. —

Blondin 10. 1. Hidrogén-superotid a neve annak a festékes anyagnak melytől szalmasárga színt kap a haj. Minden nagyobb gyógyszerteráiban megkaphatja. Használatára névze ugyanőt kaphat utasítást. 2. Olyan zeneművészeket nem ismerünk Budapesten. 3. Minden kérdésre mindig és szívesen válaszolunk.

Győri. 1. Nagyméltóságú gróf Pálffy János urnak, Pozsony. A gróf most Bécsben van, de leveleit utána küldik. 2. Méltóztassék bevárni, míg a kormány átveszi az alapítványt s a pályázatot kibírja. Most még nem lehet írvamodni.

J. G. Kis-Körös. Köszönjük a figyelmeztetést. Gondunk lesz rá. Szíves üdvözlét.

W. P. Szombathely. 1. Aligha lesz belőle törvény ebben az évben, de a jövő év első negyedében minden bizonynyal. 2. Az a magyar államvasutak igazgatóságának hivatalos titka, amelyről mi nem adhatunk felvilágosítást. De az illetékes körök remélhetőleg nem sokáig fognak várni tőle.

Xantus, Lenti. Az előadott esetben, föltéve, hogy híven adta elő az előzményeket, nem követett el azzal a kifejezéssel tiszteletlenséget.

R. K. Baranya-Ménos. *Szomaházy* István A színház című könyvét a szerzőnél megrendelheti (Podmaniczky-utca 43.)

B. A. Budapest. Ballagi Mór: Német-magyar és magyar-német zsebszótár, 4 korona. Megrendelheti a *Budapesti Napló* kiadóhivatalánál.

Barna leány 99. 1. A budapesti államrendőrség bejelentő hivatala (V. Zrinyi-utca 2.) 60 fíldér bélyeg csatolása mellett megmondja. 2. Azt csak annak a készételepek az igazgatóságánál lehet megtudni.

H. K. Fiume 1. Már válaszoltunk önnek, de azért ismétléljük, hogy Pekár Gyula már Budapesten van. Ülő-ut 31. sz. a. lakik. A választ egyenesen nála sürgesse meg. 2. A kért mutatószámot meg fogja kapni.

Mérnök. 1. Ha jó bizonyítványai vannak, lehet reménye, hogy kinevezik. 2. Születési, illetőségi és tanulmányi bizonyítványok. 3. A folyamodványt magyarul írja. 4. A budapesti üzleti igazgatóság Budapesten, V., Tüköry-utca-ban van. Közelebbi címzés nem szükséges.

S. G. Basahur. Attól függ, saját költségen vagy államköltségen akar-e szolgálni. Előbbi esetben tökéletesen elég a születési bizonyítvány, utóbbi esetben azonban a családi értesítőt is mellékelnie kell.

Turista. 1. A vallás-és közoktatásügyi miniszter engedélyével le kell tennie a hiányzó osztályvizsgákat, a különbözőzeti tantárgyakból s csak azután — új engedélyvel — jelentkezhetik a gimnáziumi érettségi vizsgára. 2. Minden valósínűség szerint szaporitani fogja a munkaerőt. Folyamodványát intézze Jekelfalussy Józsefhez, a Magy. Kir. Központi Statisztikai Hivatal (II. Oszlop-utca) igazgatójához.

Bácskai. Választunk mi bizony minden küldeményére, de, ugylátszik, elkerülte a figyelmet.

Leghívebb előfizető. Méltóztassék csak a levelet a Magyar Szó szerkesztőségéhez (IV., Gránátos-utca 8.) intézni, ott biztosan megkapja.

K. Ö. Nagy-Kanizsa. 1. Irjon a Névmagyarosító Társaságnak, I. Attila-utca 137. szám, az ingyen utánajár a dolognak. 2. Az igazságügyminiszterium elnöki osztályához tessék fordulni. 3. A folyamodvány az illető törvényészek elnökökhez nyújtandó be. De várja be előbb, míg az okmányait visszakapja. 4. Nem terjesztheti be közvetlenül, csak az illetékes törvény-szók útján.

R. J. Nagy-Oroszi. 1. Ha a mértékhibesítő hivatal által meg vannak hitelesítve, nem ön a felelős. Ha gyárban hitelesítették, akkor is csak a gyár lehet felelős. 2. A jegyzőnek igaza van.

K. A. 144.928. *Besztercebánya*. Nem kaphat arakópes vasuti igazolványt.

B. A. Szolnok. Az annak a lapnak tévedése volt. A művészó eddig nem kapott semmiféle kitüntetést.

KÜLÖNFÉLEK.

Kórházban.

L.

Legszentebb hely a nagy világon
A szenvedőknek bús hona,
A Golgotának mártírja,
A templomoknak temploma.

Ha ide lépsz, kint hagyd az önzést
A gonosz emberek között,
Itt tiszta minden talpalt föld:
Anyai könynyel öntözött.

II.

Belül a kórház oly borús,
Tavasza vagy tél legyen.
Csak tört sóhaj száll fölfelé
Nappal meg éjjelen.

De ám tavasszal átson
Azért egy napsugár,
S virágából juttat neki
Egy bokrétát a nyár.

S ősszel beszűl szél szárnyain
Legalább egy level,
De oly szomorú, oly sivár,
Ha beköszönt a tél.

Úgy nyomják a beteg szívét
A barna fellegek,
Hiába néz az ablakon,
Nem lát egy csöpp eget.

És kint a szél az udvaron
Bús nótát énekel,
Mint hogyha megholt szenvedők
Jajszója sírna fel.

III.

Az ágy mellett ül egy anyóka,
Vigasztalván beteg fiát,
Megtört lelkét anyó beszéde
Mint enyhe napfény járja át.

És addig, addig szól a vigasz,
Mig nem talál több szóra sem,
S azon veszi magát csak észre,
Hogy ő is sír keservesen.

IV.

A szenvedőt óh meg ne sértésed,
Fontold meg jól minden szavad!
Finom, érzékeny, árva lelke
És rajta könnyen seb szakad.

Miként ha száll a nemes érc
Egy puzta, gyöngye lehet,
Már rozsdá foltna tünik ott fel —
A szenvedőt ne bánátsd te meg!

Fekeli Sándor.

+ **Női államügyész.** Női orvosok, ügyvédek, sőt lelkészek éppenséggel nem ritkák Amerikában, de női államügyész még eddig nem akadt a yankeek hazájában; a Michigan állambeli *ogemari* törvényeszké a dícsőség, hogy ott a közvádó is nő. Polgármester, rendőrök, bíró, minden kikerült már a gyenge-nemből, de *Mersie Abbott* asszony az első a szabad Amerikában, aki a bűnösök fejére büntetés kiszabását kéri majd dörgő vádbeszédekben a tekintetes törvényeszkétől. *Abbott* asszony, aki már el is foglalta államügyészi állását, eddig férjével együtt ügyvédi gyakorlatot folytatott. Új hivatala sok és fáradságos munkával jár majd, mert *Ogemar* arról híres, hogy a verekedések, kérelések oly mindennaposak ott, mintha bevert fejek, összeszurkált arok és karok nélkül nem is volna világ a világ. Lesz tehát elég bűnös, akit tegyházba juttathat a női ügyész a vádbeszédekkel.

+ **Hétézerogy házassági ajánlat.** *John Bawer* idahoi, amerikai nagykereskedő leánya, *Ellen* kisasszony egy hónappal ezelőtt a következő apró hirdetest tette közzé egy előkelő amerikai napilapban:

Tizenkilenc esztendő, csinos, háziasan nevelt leány férjhez óhajt menni. Szép kelengyén kívül ötven ezer dollár hozományt kap. Az ajánlatok mellé arcképet kell tenni.

A néhány soros hirdetésre tíz nap alatt öt ezer férfi jelentkezett és egy hónap lefolyásán belül hétézer-egyre emelkedett a pályázók száma; volt közöttük kereskedő, ügyvéd, orvos, író, hírlapíró, akiknek a kora husz és hetven év között váltakozott. Az öreg *Bawer* akár raktárhelyiséget bérelhetett a sok levélnek és arcképnek.

Volt a levelek közt, amelyek a legelőkelőbb ortografai hibáktól hemzsegettek, mások pedig lángoló mondatokban vallottak szerelmet az ismeretlen hölgynek. Akadt olyan is, aki azt írta, hogy nem kell neki pénz, de volt, aki keveselte az ötven ezer dollárt. *Ellen* kisasszony pedig a hétézerogy kérés közül a — hétézerettes számot, egy gyermekkori barátját választotta.

+ **Rajongók.** Napjainkban, mikor a színházjártó közönség igényeit a tuca-dolgok éppen nem elégítik ki: jó darabnak kell annak lennie, amely huzamos érdeklődésre akar számot tartani. Érdekes cikkek csövegi el egy angol folyóirat, hogy a sok írárt idegü ember között mégis akad akárhány rajongó, aki valóságos rekordot ér el a színházjárásban. Egyik nagyon előkelő angol klub az utóbbi harmincöt esztendő alatt egyetlenegy, Londonban előadott szindarabnak a bemutatóját sem mulasztotta el. Ez a maniakus színházlátogatás természetesen néha nehézséggel járt, mert gyakran megcsúszott, hogy egy este két premiere volt két különböző színházban. A clubban nem jött zavarba: az est egyik felét az egyik, a másikat pedig a másik bemutatón töltötte. Szép rekordot ért így el, de mi ez egy párisi uréhoz képest, aki

ötven esztendő alatt sem mulasztotta el egyetlen darabnak az első előadását sem; megőrizte a bemutatók színlapjait s ezekkel bizonyítja állításának igazságát. Akadt egy *Newes* nevű hóbotos angol, aki tíz mérföldet utazott egy *Macbeth*-előadásért, amelyben *Irving*, a nagy angol tragikus színész játszotta a címszerepet. Nagy volt *Newes* bosszankodása, mikor megérkezése után azonnal a színházhoz hajtatva, arról értesült, hogy az összes jegyek elhogytak. Nem jött zavarba. Elment *Irving*hez és elmondta, hogy mekkora utat tett meg hiába s a jószívű művész elsőrangú helyet szerzett bámulójának. Legtöbb rajongó a karzati publikum közt akad; örökig elvár a pénztár előtt a fanatikus színházlátogató, hogy helyet kapjon. Megvannak egyes daraboknak is a maguk bolondjai, így *Farren* kisasszony, egy londoni divatúrushölgy, szézhuzonnegy-szer nézte meg a *Gésákat*, *Blewer* newyorki kereskedő pedig kétszáznyolcvankilencszer látta *Jefferson* a *Rip van Winkle* címszerepében. Van még más variációja is a színház bolondjainak: azok, akik egy este több színházba mennek. *Delh*, newyorki gyáros esténként nyolc-tíz színházba szokott járni. Mi ebben a jó, azt ő tudja.

+ **Gazdag koldusnő.** *Versailles*-ben a napokban halt meg egy *Marie Peret* nevű koldusasszony, akinek a hagyatéka százhatvan ezer frankot tesz. Aranyban és értékpapírban találták meg ezt a takaros összeget a koldusnő szennyes, nyomorult lakásának egyik rozoga szekrényében. Nyolcvanhárom esztendő volt az asszony, aki egy félszázad alatt koldult össze azt a pénzt az utóan s a templomok kapui előtt. Forgalmából kiment pénzek voltak a szekrényben s az értékpapírok szeivéneyeit tizenötszáz év óta nem váltotta be *Marie* Lezet, aki ötven esztendőn keresztül koplalt, éhezett, nyomorgott, még népkonyhára sem adott soha pénzt, cipőt csak a leghidegebb téli hónapokban hordott. A vagyon örököse egy szegény újságíró fia, aki a koldusasszonynak unokája, egyetlen élő rokona.

+ **A majmok beszéde.** Már évszázadok óta foglalkoznak a természetvizsgálók avval a kérdéssel, vajjon van-e a majmoknak beszédük; *Garner*, a világhírű természetvédő a *The speech of Monkeys* (— A majmok beszéde —) című művében kísérleti alapon foglalkozik e kérdéssel. Kísérleteiben abból a főtévesből indult ki, hogy egy bizonyos fajhoz tartozó majmok meg tudják magukat egymással értetni. *Garner* ugy tapasztalta, hogy a cincimati állatkertben levő kapucinus-majmok például a félelem kifejezésére állandóan ugyanazt a hangot hallatták. A tudós megtanulta ezt a félelmet jelentő hangot és valahányszor csak utánozta azt egyik vagy másik kapucinus-majom előtt, azon a legnagyobb félelem kifejezését látta. Ugyanígy megtanulta a szomjuság és az éhség hangját is, és amikor ezeket a hangokat ismételte, a majmok kutanni, keresni kezdtek ketrecük-

REGÉNY.

QUO VADIS?

(68)

— REGÉNY —

Írta: SIENKIEWICZ HENRIK

Végre is az arénát sűrűn fedték a halottak és a sebesültek és a győztesek között kiosztották a jutalmakat, koszorukat, olajágakat. Az első résznek vége volt és Nero parancsára ételket és frissítőket hordtak körül. A nép rávetette magát a sütekre, édes süteményekre, borra, olajra és gyümölcsökre, csevegték, tréfálózta, kacagtak mindenfelé és éltették a császárt.

Az augusztianusok ezalatt *Chilon* rovására moláltak, aki hiába bizonygatta, hogy az öldöklést és vérengzést épp oly kedvtelven élvezi, mint a többiek. Földült arca azonban meghazudtolta őt. Halálsáppadt volt és verejtékeseppek gyönyögztek homlokán.

— Ha, ha! A görög nem nézheti a széttépett emberhúst! — gonyolódott *Vatinius*, *Chilon* szakállát cibálva.

Chilon sárga fogait csikorgatta és elfehéřült ajkaiával mosolyogni próbált.

— Az apám nem volt suszter és így nem tudom azt ismét összefoldozni — felelé el-mészkedve.

— Macte! Habet! — kiáltoztak mindenfelé. Mások ismét tovább gonyolták.

— Ó szegény nem tehet arról, hogy a szive-helyén egy darab sajtot rejteget a kebelében.

Igy tréfálkoztak az öreggel. Nero tapsolt, kacagott és a csipkelődő ellenfeleket ösztöklölte. *Petronius* azonban megérinté elefantensontbotocskájával a görög karját és hidegen mondá:

— Jól van, jól, filozófus, de te mégis tévedsz! Az istenek közönséges akasztófáiragot

akartak belőled csinálni, de te démon lettél, valóságos démon és ez az oka annak, hogy nem sokáig fogod úzni jétekkaidat!

Az öreg feltekintett *Petronius*ra és nagy-nehezen motyogta:

— Mégis! Ki fogom tartani —

Trombiták harsantak meg, jelétül annak, hogy vége a szünetnek. Végre a keresztényekre került a sor. Senki sem tudta, hogy mi fog velük történni és mindenki feszült kíváncsisággal leste belépésüket. Az egész amphiteatrumon végigzugott a kiáltás: „A keresztények! A keresztények!”

A vasrács csikorgott. A mastigatorok kiabáltak: „Ki a prondra!” és a következő pillanatban benépesedett az aréna, állati bőrkébe bevarrt alakokkal, akik valósággal erdei manók csapatához hasonlítottak. Mindnyájan szaladtak, lázas hevületben egészen a nagy kör közepéig. Ott aztán térdre borultak és kezeiket ég felé emelték. A nép azon hiszben, hogy kegyelemért esedeznek, vélt gyávaságuk miatt feldühödvé, ordítva, böge követelte: „Az állatokat! Ide az állatokat!”

Ekkor azonban váratlan dolog történt. A sűrű tömeg közepében énekhangok csendültek meg és a római cirkszban felhangzott először a dal: „Christus regnat!”

* * *

A nép esodálkozva hallgatta. Az elítéltek énekeltek, szemeiket a velariumra függesztve. Belebámultak sáppadt, átszellemült arcukba és most már mindenki tudta, hogy nem kegyelemért esednek. Nem látták azok sem a cirkszot, sem a népet, sem a szenatust, sem a császárt és ajkaikról mind hangosabban hangzott fel: „Christus regnat!”

Közben csikorogva megnyílt egy másik vasrácsos rekesz és egy nagy farka kutya rohant be az arénába, hangos ugatással. Sárga, óriási poloponneszi kuvasok, hiénaszerűen csikozott pyraeneusi kutyák és hibernumi véres szemű juhászutyák voltak közöttük. Vonítá-

suk és ordításuk betöltötte az egész cirkszot. A keresztények bevégezték éneküket és szinte megkövülve térdeltek egymás mellett, úgy, hogy a kutyák, megjedve a néma alakok mozdulatlanágától, ijedten szűkültek. A nép haragra gerjedt. Mindenféle nyelven kezdtek a fenevadakat uszítani; állati ordítás és kutyaugatást utánoztak, úgy, hogy az amphiteatrum zengett a pokoli lármától.

Ekkor hirtelen előretört egy komondor és rést vágott a térdelők sorában. A nép elhallgatott és fokozott figyelemmel nézte az arénában történeteket. Ott rövid pár perc alatt emberek és állatok egy gomolygában küzdöttek. A szétmarcangolt testekből patakban folyt a vér. Az ordításból és sivitásból azonban néha felhangzottak férfi és női hangok, mintegy kórusban zengve: „Pro Christo! Pro Christo!”

Vinicius halotthalványan, üveges szemekkel nézte a borzalmat színjátékot. Noha biztosan tudta, hogy *Lygia* nincs az áldozatok között, mégis pokoli kín és gyötrelmet vágott a szívébe, ha rá gondolt. Már nem hallotta a nép üvöltését, sem a kutyák ugatását. Valaki hirtelen elkialtotta magát:

— *Chilon* elájult!

Senki sem figyelt e kiáltásra. A vértől meg-részedgett, örülni tomboló tömeg eszeveszetten sivitott:

— Az oroszlanokat! Az oroszlanokat! Az oroszlanokat akarjuk látni!

E látványosságot ugyan a következő napokra tartogatták, de az amphiteatrumban a nép volt az ur, akarata előtt még a császárnak is meg kellett hajolnia. Nero megadta a jelt és a cuni-culumot felnyitották. A sárgászörű, hatalmas, bozontos sörényű oroszlanok nehéz léptekkel cammogtak be egymásután az arénába. Megtorpantak, elvakítva a velarium vörös fényétől és hunyorgatták szemeiket, lustán nyújtózkodtak és ásítva nyitották ki torukukat. Aztán nyugtalankodni kezdtek, talpaikkal kaparták a homokot és sörényük felborzolódott. Ekkor hir-

ben ital vagy étel után. Garner vizsgálatai nyomán azt tapasztalta, hogy a veszedelmét érzetét a kapucinus majom a **e-o-g-k** betűkkel visszaadható hanggal fejezi ki. A majmok azonban nemcsak egyes hangokat használnak érzelmeik kifejezésére, hanem mondatokat is: egész mondatokat. Valamennyi majom egy nyelven beszél Garner szerint, csak hogy a különböző fajok más-más dialektust használnak. Szerinte a majom érzésként hangjai akaratszerűek, tagoltak, egyes tárgyakra irányítók és céltudatosak. Egyes ilyen hang után szünetet tartanak s mintegy feleletre várnak. Ugyanazon hang mindig ugyanezt a tárgyat jelenti a majom beszédében. A hangokat hangszerveikkel hozzák a majmok létre és fogaikkal, ajkukkal, nyelvükkel modulálják, éppen úgy, mint az ember.

† **Regisztráló ballonok.** A párisi kiállítás alkalmából tartott nemzetközi meteorológiai kongresszus elhatározta, hogy ezután a több európai államok minden hónap első csütörtökjén tudományos célokra **regisztráló ballonokat** fog felbocsátani. Ezek a megértesített léggömböket regisztráló eszközökkel látják el s a hőmérséklet, szélirány és erősség, villamosság, nedvesség stb. feljegyzésére szolgálnak.

† **A libamájpástétomról.** A ludnak kétségtelenül az a legrokonosabb hivatása, hogy az inyeneknek a mája pástétomul szolgálhat. Egy francia folyóirat érdekes dolgokat mond a ludmájpástétom történetéről. A tizenharmadik század utolsó negyedéig csak hizásra tömtek a hizló strassburgi ludakat, nem nagyon törődtek a májjal, míg 1763-ban *Contades* marsallnak, a Strassburgban élő akkori elzászi kormányzóknak a szakácsa: *Glose*, dicsőségese jövőt nem biztosított a ludmájpástétomnak. *Glose*, azoknak az időknél leghíresebb szakácsművésze, mindenképpen kedvében akart járni a kormányzóknak s valami „halhatatlan” akart alkotni; egy nagy ebéd alkalmával, anélkül, hogy erről tudott volna előbb a marsall, feltalálta a szakács remekművét: a libamájpástétomot. A kitűnő falatok általános bűmulatot vittek ki a vendégek között, szerette volna mindenki ismerni a pástétom készítésének a módját, de a mester egy világgért sem árulta volna el a nagy titkot, ezért tehát sokáig csak az elzászi kormányzó asztalán szolgálták fel az inyenfalatokat. Mikor 1788-ban *Contades* otthagyta Strassburgot, szakácsa nem ment vele és ez időtől fogva *Glose* elárulására készítette pástétomát és innen kezdődik a libamájpástétomnak a diadalútja s azóta kitűnően jövedelmező iparágá lett Strassburgban a libatömés. Van akárhány strassburgi libatömő asszony, aki ezer-kétezer darabot hizal, de ez nagyon sok fáradsággal járt, mert éjjelente háromszor-négyszer is ki kell menni megmérni, rendben van-e minden az órákban. Természetesen a fáradozás busás kamatot is hoz, mert a strassburgi libának a híre nélkül csak az ára nagyobb.

telen az egyik rárontott egy női testre; első talpaival annak mellére lépett és hegyes nyelvvel a már félig kihült hufacatokat nyalodta. E jelle a többi fenévid is rávetette magát a keresztények csapatára. Megrágnak áldozataikat és szákmányukkal esetlen ugrásokkal keringtek körül az arénában, mintha egy elrejtett zugot keresnének, ahol nyugodtan falatozhassanak. Mások ismét egymás között harcoltak a szákmányért. A csontok ropogtak a fogaik között.

Tetszésvihar zúgott végig az épületen; a tömeg úrvölve örvendezett a nagy színjátéknak. Nero is, smaragdját szemé előtt tartva, élénk érdeklődéssel nézte a mészárlást, Petronius arcára pedig a határtalan megvetés vonásai ültek ki. Chilonat gyaloghíntón vitték el az arénából.

Péter apostol ott állott az amphitheatrumban legfelső sorában és letekintett a véres áldozatokra. Senki sem figyelt rá. Kiterjeszté kezeit és megáldá a haladókat. Az áldozatok közül sokan felpillantottak hozzá, mert tudták, hogy hol áll, és mikor magasan felettük megpillantották a kereszt jelét, mosolyogva üdvözölték a halált. Péternek vérzett a szíve.

— Uram — mormogá — teljék be a te akaratod, ók, mint az igazság ismerői halnak meg, a te dicsőségedre, óh, én szegény bányáim! Te őriztemre bíztad őket és én most visszaadom őket a te kebeledbe! Gyógyítsd meg sebeiket, óh, én uram, és fizess meg szenvedéseikért égi örömmel!

És megáldá őket, összesen és egyenként, megáldá őket a kereszt jelével.

XIX.

Petronius kísérlete, hogy Lygiát, mint halottat kicsempészszék a börtönből, nem sikerült. Minden a legnagyobb elővigyázattal elő volt ugyan készítve, az örök meg voltak vesztegetve és az éjszaka is kedvezett volna a cselnek.

(Folytatása következik.)

† **Tuberkulózis-bacillus a tejben.** Egy német orvosi hetilap legutóbbi számában dr. Morgenroth német törzsorvos arról értekezik, hogy mily gyakori a tejben és a tejtermékekben a tüdővész bacillusa és mégis milyen nem törődöm módon viselkedik a kézzel szemben a nagyközönség. Tanácsos volna, ha a tejet és tejtermékeket árusítók pasteurizáló készülékeket alkalmaznának, csak hogy ezeknek a készítőeknek egészen más szerkezetűeknek kellene lenniük, mint az eddig használtak: szükséges, hogy képesek legyenek a tejet egyenesen felmelegíteni egy bizonyos hőfokra. Mert, ha az ember az összes, egy bizonyos mennyiségű tejben levő tuberkulózis bacillusokat el akarja pusztítani, úgy a tej felmelegítésének 70 Celsius fokra harminc percig kell tartania. Ha a tejet száz fokra hevítjük, akkor a magasabb hőmérsékletnek még több percig kell a tejet hatni, hogyha a bacillusokat egész biztonsággal el akarjuk pusztítani. Általában a bacillusok kiirtásában két eset közt lehet választani: a sokáig tartó, de mérsékelt és a rövid idejű, de magas hevítés közt. Ötvenöt foknyi meleg elégséges egy bizonyos mennyiségű tejben meglévő bacillusok teljes kiirtására. Ezt azok a kísérletek igazolják, amelyeket dr. Morgenroth a berlini közegészségtani intézetben eszközölt a termoforrall. A termoforr nyolc percig forrásban levő vízben hagyta, aztán hirtelen kivette a forró vízből és a tartójába inficiált tejet öntöttek. Időközönként azután megvizsgálták a tejet a bacillus-tartalmát illetőleg. A vizsgálatok azt bizonyították, hogy ha a tejet a termoforrban egy-két óráig hevítték, a tejben még maradt élő bacillus. De ha a termoforr három óráig hagyta hatni a tejet, akkor valamennyi bacillus elpusztult.

Napirend.

Naptér. Péntek, november 16. — Római katolikus: Ödön p. — Protestáns: Ödön. — Görög-orosz: (november 3.) Aepszim. — Zsidó: Mardches van. — Nap fél 6 óra 52 perccel. — Nyugszik 4 óra 5 perccel. — A hold kél: reggel 1 óra 56 perccel. Nyugszik 1 óra 37 perccel.

A kereskedelmi miniszter fogad délután 4 órakor. A képviselőház ülése délelőtt 10 órakor. A szabadelvű párt értekezlete este fél 8 órakor. Hetedik magy. kir. szabadalmozott osztálygyorsjárték húsdia (második nap).

A főváros pénzügyi és gazdasági bizottságának ülése délelőtt 10 órakor.

A főváros középítési bizottságának ülése d. u. 4 órakor. Nemzeti Múzeum. Régiségár. Nyitva délelőtt 9 órától 1 óráig. — Többi társai 1 korona belépődíjjal tekinthetők meg.

Országos Képtér és Dürer kiállítás az Akadémiában délelőtt 9 órától 1 óráig.

Walter Crane kiállítás az Iparművészeti múzeumban délelőtt 9 órától 1-ig és délután 4 órától 8-ig.

Magyar kereskedelmi múzeum és házipar kiállítás az Iparcsarnokban délelőtt 9 órától 2 óráig.

Teknológiai Iparmúzeum nyitva délelőtt 9 órától 1-ig és d. u. 3-4 óráig.

Közlekedési múzeum a Városligetben, nyitva délelőtt 9-12-ig és délután 3-5-ig.

Szabadalmi levéltár (Erzsébet-körút 19.) nyitva délelőtt 9-1 óráig.

A magyar királyi központi statisztikai hivatal nyilvános könyvtára és térképgyűjteménye (II. Oszlop-utca) nyitva délelőtt 10-1-ig.

Akadémiái könyvtár nyitva délután 3-7-ig.

Múzeumi könyvtár nyitva d. e. 9-1-ig.

Egyetem könyvtár nyitva délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 3 órától 8 óráig.

Iparművészeti múzeumi könyvtár nyitva délelőtt 10-12 óráig és este fél 7 órától fél 9 óráig.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság: VII. kerület Kerepesi-ut. 20. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtt 9-től délután 2 óráig. Tudakozó osztály és kereskedelmi szakkönyvtár VII. Kerepesi-ut. 22. sz. Hivatalos órák délelőtt 9-12 óráig és délután 3-5 óráig. A hazai termékek állandó kiállítása, (a Kert-i mintatár és kereskedelmortómetni gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás, melyben az üzletvezetőség árusításokat is eszközöl) a városi iparcsarnokban nyitva: délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 2 órától 4 óráig. A külföldi kirendeltségek központi üzletvezetősége (Magyar kereskedelmi részvénytársaság) V. Váci-körút 22. szám alatt.

Szórakozó helyek.

New York-kávéházban minden este nagy katonazene.

Hannus kávéház Király-utca sarkán, esténként a magy. kir. honvéd zenekar hangversenye.

Union-szálloda, díszes nagy étterem, villanyvilágítás, speciális kuzinár-terem.

Futser György éttermeiben Deák-tér, minden este Schreier hegedű-hangversenye.

Somogyi Orfeum válogatott műsor.

Ferenci kávéház. Csóka nemzeti zenekarának hangversenye.

Tátra kávéház Király-utca Tordaja női zenekarának hangversenye.

Hazám kávéház. Horváth Jancsi jeles zenekarának hangversenye.

Erdélyi minta vendéglő. Dalszínház-utca, a fővárosi közönség találkozó helye.

Monopoli kávéház Váci-körút 37. minden este Oláh Sándor zenekarának hangversenye.

Folies Capricio kiváló új műsor.

szes készpénzbeszállítás immár 44,662,600 koronára emelkedett.

Új villamos vasúti vonal. A Budapesti Közfűtő Vaspálya-Társaság megépítette azt a váci-körúti vágányát, amely összeköttetést alkot a Budapest—Ujpest—Lehel-utcai vágányaival, megépítette továbbá a Katona József- és Kádár-utca közelében szükségessé vált kiterő-vágányokat.

Ezeknek az új vonalaknak a műtanrendőri bejárását ma délelőtti tartották meg *Söpökész* Sándor vasúti és hajózási főfelügyelő elnöklése mellett, az összes állami, fővárosi és társulati érdekeltségű képviselőtöbbség.

A műtanrendőri bejárást végző bizottság elnöke ismertette a vonal jelentőségét, amely szerint a most elkészült vágány-összeköttetés annál nagyobb fontossággal bír, mert a vonal a főváros belsejébe hatol s így a közönség kényelmét mozditja elő, amennyiben ezáltal nem kell az utasoknak megtenni azt a jökóra darab utat, amely a Lehel-utca végétől a nyugati pályaudvarig terjed.

Az ének a helyszínen tett szemle után, amikor is a bizottság a vonal építése és lözeleredmény körül mindent rendben talált, — a kereskedelemügyi miniszter nevében megadta az engedélyt arra, hogy az új vonal-összeköttetést már holnapról fogva átadják a forgalomnak.

Sorsolás. A magyar királyi nyeresémi-kölesön 89-ik sorsolása történt ma délelőtti a magyar királyi lottóhivatal helyiségében, mely alkalommal kihuzottak a következő 50 sorszámú u. m.: 29, 44, 163, 191, 200, 636, 735, 739, 866, 1186, 1287, 1340, 1457, 1729, 1782, 1793, 2084, 2101, 2114, 2248, 2321, 2341, 2542, 2895, 2972, 2978, 3396, 3549, 3820, 3832, 3859, 3911, 3828, 4205, 4238, 4292, 4307, 4557, 4624, 4820, 4936, 5041, 5125, 5196, 5404, 5615, 5640, 5704, 5734, 5789. Ezekből nyert 300,000 koronát 2895 sorszámú 35 nyereszám; 20,000 koronát nyert 1782-43; 10,000 koronát 4820-29; 2000-2000 koronát 191-10, 200-14, 536-17 és 3859-31; 1000-1000 koronát nyertek: 29-31, 29-50, 44-22, 1287-17, 1457-11, 1793-25, 2084-6, 2321-11, 3820-15, 4292-32, 4292-43, 4307-40, 4820-03, 4820-42, 4820-44, 5041-40, 5196-30, 5404-17. A főnti 50 sorszámú többi nyereszámai egyenként 320 koronát nyertek.

Szarvasmarhavásár. (A budapesti marhavásár-téri vásári pénztár részvénytársaság tudósítása.) Felhajtás: Vágómarhák. Magyar ökrök 977 darab, magyar tehén: 486 darab, szerbiai ökrök 1571 darab, szerbiai tehén 135 db, boszniai ökrök — drb, boszniai tehén — drb, bivaly 94 drb, bika 145 darab, összesen 3354 drb. Gazdasági marhák: Igás- és hizalmi való ökrök 68 darab, fejős tehén 155 darab, igás bivaly 7 darab, tinó — darab, bika — darab, üsző — darab. Eladási árak ezen tudósítás tartáig, vágómarhákért: Magyar hizott ökrök legjobb minőségű 62.— K-től 66.— K-ig, kivételesen —. K., 100 kilonként élő súlyban, középminőség 54.— K-től 60.— K-ig, silányabb minőség 48 K-től 52 K-ig. Magyar legelőmarha jobb minőségű 48 K-től 54.— K-ig, kivételesen —. K-ig, silányabb minőségű 43 K-től 60 K-ig. Tarka hizott ökrök legjobb minőség 62 K-től 66.— K-ig, kivételesen —. K-ig, középminőség 43 K-től 60.— K-ig, silányabb minőség 48 K-től 60 K-ig. Szerb és boszniai ökrök legjobb minőség 48 K-től 60.— K-ig, kivételesen —. K-ig, silányabb minőség 40.— K-től 46.— K-ig, bika jobb minőségű 54.— K-től 64.— K-ig, kivételesen —. K-ig, silányabb minőségű 42.— K-től 52.— K-ig, bivaly 32 K-től 44 K-ig, kivételesen —. K-ig, Magyar tehén 40.— K-től 52.— K-ig, kivételesen —. K-ig, Tarka tehén 44.— K-től 64.— K-ig, kivételesen —. K-ig, Mind 100 kilonként élő súlyban. Gazdasági marhákért: Igás ökrök elsőrendű 64.— K-től —. K-ig, kivételesen —. K-ig métermázsánként, —. K-től —. K-ig páronként, közép minőségű 740.— K-től —. K-ig 100 kilonként — K-től —. K-ig páronként, silányabb minőség — K-től —. K-ig 100 kilonként, — K-től —. K-ig páronként. Hizalmi való ökrök fehér 100 kg.-kint —. K-től —. K-ig. Fejőstebhen keresztetett színes 140 K-től 230 K-ig darabonként, bonyhádi faj 230 K-től 330 K-ig darabonként, kivételesen — K-től —. K-ig. Igás bivaly 550.— K-től —. K-ig páronként. Vágómarhából 200 darabbal kevesebb volt lejelvtva, mint a múlt héten, miután azonban az előrehaladott időny miatt az idegen vevők szükséglete csökkent, az árak, dacára annak, hogy konzervgyárak részére 300 darabot vásároltak, lanyha irányzat mellett változatlanok maradtak. Jármos ökrökre gyenge, fejős tehénre lanyha.

Borjuvárs. 1900. évi november hó 15-én. (A budapesti marhavásár-téri vásári pénztár részvénytársaságtól.) Felhajtás: Belöldi élő borju 216 drb, lelt borju — db, bécsi élő borju — db, — db, horvát, növendék marha 82 darab, bárány élő — darab, lelt bárány — darab. Árjegyzés azonos tételből: Árjegyzések. Belöldi élő borju I. r. 78—88 l-ig, II. r. 68—76 l-ig, kivételesen 92 l. 1 kilonként, lelt borju — l-től — l-ig, I. r. — l-től — l-ig, kivét. — f. kilonként, levonás nélkül. Bécsi lelt borju — f-ig. Növendék marha — l-től — l-ig, I. r. 53—56 l-ig, II. r. 48—51 l-ig, 1 kilonként, silányabb 44—47 l-ig. Bárány élő — k., lelt bárány — k., kivételesen —. K-ig páronként, —. Csekély betűslegletet meghaladta a felhajtás, emnélfogva az irányzat lanyha volt. Az árak változatlanul maradtak.

Budapesti sertés-konzumvásár. A terenyvárosi petróleum-rakodónál lévő székcs-lővárosi sertés-konzumvásár árjegyzése 1900. évi november 15. Készlet 1439 darab. Erkezett 1224 darab Összesen 2663 darab. Eladott 863 darab. Maradt 1800 darab. — Napi árak: 120—180 kilogramm súlyban 80—90 koronáig, 220—280 kilogramm súlyban 83—84 koronáig, 300—380 kgr. súlyban 84—98 K-ig. Öreg nehéz páronként 400—500 kilós 80—90 koronáig, Malac 50—100 kgrig 70—74 korona. A vásár hangulata lanyha.

KÖZGAZDASÁG.

Ipar- és kereskedelem.

A m. kir. államasutak igazgatósága november hónap 1,000,000 koronát szállított be a m. kir. központi állampénztárba pénztári felülség gyanánt. Ennek az összegnek és az október hónap beszállított 3,000,000 koronányi összegnek beszámításával az öz-

Budapest-kőbányai serteskereskedelmi oszarnok jelentése.

November 15. A sertesüzlet irányzata változatlan. A) Hízott sertések ára: I. A) Magyar elsőrendű: Oreg nehéz (párónként 400 kilogramm felüli súlyban) — fillérig. Oreg közép (párónként 300—340 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. Fialat nehéz (párónként 320 kilogramm felüli súlyban) 98—98 — fillérig. Fialat közép (párónként 251—320 kilogramm való súlyban 96—97 — fillérig. Fialat könnyű (párónként 250 kilogramm terjedő súlyban) 98—98 — fillérig. II. Magyar szedett: Nehéz (párónként 260 kilogramm felüli súlyban) — fillérig. Közép (párónként 240—260 kilogramm súlyban) — fillérig. Könnyű (párónként 200 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. III. Romániai: Nehéz (párónként 320 kilogramm felüli súlyban) — fillérig. Közép (párónként 250—320 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. Könnyű (párónként 250 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. IV. Romániai eredetű (Stachl). Nehéz (párónként 240 kilogramm terjedő súlyban) fillérig. Könnyű (párónként 200 kilogramm terjedő súlyban) fillérig. V. Szerbiai: Nehéz (párónként 260 kilogramm felüli súlyban) 94—98 — fillérig. Közép (párónként 240—260 kilogramm terjedő súlyban) 93—94 — fillérig. Könnyű (párónként 240 kilogramm terjedő súlyban) 92—94 fillérig.

Sertésüzlet árszám 1900. november 13. napján volt készlet 85,512 darab. — 1900. november 14. napján felhajtott 597 darab. 1900. november 14. napján elszállított 863 darab. 1900. november 15. napjára maradt készletben 35,380 darab.

Kivonat a hivatalos lapból.

November 15.

Kinevezések. A vallás- és közoktatásiügyi miniszter Kosch Sándor kir. közalapítványi főtitkár segédét ispanná; — az igazságügyminiszter Rosner Lajos soproni országos fejezté-

zeti díjokat ugyanazon fejeztézethez ideiglenes minőségű tisztíri irnokká; — a budapesti kir. ítélőtábla elnöke Porcs István ügyvédjelöltet a budapesti kir. ítélőtábla kerületbe díjaz joggyakorlókká; — a kolozsvári kir. ítélőtábla elnöke Littyv Antal kolozsvári lakos ügyvédjelöltet a kolozsvári kir. ítélőtábla kerületbe segélydíjaz joggyakorlókká nevezte ki. Ügyvédi kamarák. Az aradi ügyvédi kamara közhírré teszi, hogy dr. Szöllösi Zsigmond aradi ügyvéd székhelyét Pécskára tette át és hogy dr. Morár Valér ügyvédet Radna székhelyével az ügyvédi lajstromba felváltotta; közhírré teszi továbbá, hogy báró Exterde Adolf kisjenői ügyvédnek az aradi ügyvédi kamara fegyelmű bírósága 606/900. sz. ítéletével az ügyvédi gyakorlatától történt egy havi felhúggesztéde ideje lejártán, az ügyvédség gyakorlatába visszahelyeztetett. A szombathelyi ügyvédi kamara közhírré teszi, hogy dr. Sissovics Miklós Kőszeg székhelyével, dr. Frank Miksa pedig Felső-Eőrs székhelyével az ügyvédek névjegyzékébe folytatónag bejegyeztettek.

Pályázatok. Irodavezetői állás a lévai m. kir. pénzügyigazgatóságánál, 14 nap. — Közigyezői állás Mocon, 3 hét. Kolozsvári kir. közjegyzői kamara. — Irnoki állás a sároárdi kir. járásbírósnál, december 19. Székesfehérvári kir. törvényszék. — Egy tanácsnoki, I. osztály tanácsjegyzői, II. osztály tanácsjegyzői, I. osztály tanács-fogalmazói, II. osztály tanács-fogalmazói, tanács-fogalmazó gyakornoki állás Budapest székesfővárosánál december 12. — Járásbírói állás a karánsebesi kir. járásbírósnál, 2 hét. Karánsebesi kir. törvényszék. — Fogalmazó gyakornoki állás a beregszászi m. kir. pénzügyigazgatóságánál, 14 nap. — Sónördasi állás a zsolnai m. kir. sóházánál, december 15. Trencsényi m. kir. pénzügyigazgatóság.

Időjelzés.

— Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalos jelentése. — Budapest, november 15. Egy északnyugati mély depresszió és egy keleti maximum jellemzik a barometrikus helyzetet. Az idő a kontinens leg-

nagyobb részében boros vagy ködös és mindinkább esős. A hőmérséklet nyugatról emelkedik. Nálunk jelentékenyebb (5 mm. feletti) eső csak a délkeleti Kárpátokban volt, ezenkívül csak szórózárvány gyenge esők az Alföldön és a Dunántul. A hőmérséklet lassan emelkedik. Kihűlés: Eayhe, borus, vagy ködös és sok helyütt esős idő várható.

Table with columns for weather forecasts from various locations including Szeged, Győr, and Budapest. Includes dates like Nov. 14, 15, 16 and measurements in meters.

Dr. Palócz I. v. kórházi- orvos, specialista. Budapest, VII., Kerepesi-ut 10. Rendelés 10—5-ig és 7—8 óráig. Külön férfi és női osztályok. Leveleire kimerítő válasz. Gyógyserekről gondoskodunk.

Durbints sógor. Mert mondom, ha mán irtak könyvet a lóru is, gyeszról is, miért ne lehetne könyv a sógorru is? Vagy más szóval ez a könyv főképpen a Durbints sógorral foglalkozik, benne van a sógor lothatala is még más efféle keesőrs történetek. Egy könyv 1 forint. Megrendelhető a „Budapesti Napló” kiadóhivatalában, József-körút 18.

Neustein-Fulöp cukrozott hashajtó labdaccai. (NEUSTEIN-FÉLE ERZSÉBET labdaccai) A pútlak használatát követően minden testrészben feljebb emelkedő, széklet minden részében megfigyelt, az széklet kelendő legjobb eredményvel használták, gyengéden hashajtók, vértisztítók; egy gyógyszer sem jobb a mellélt oly ártalmatlan, mint a pútlak a legjobb betegségek formán ellen. Cukrozott hímjégtől még gyermekek is élveznek veszik.

NEUSTEIN-FULÖP „Lipóth” elasztó gyógyszerár. WIEN, I., PLANKENGASSE 6. Raktár BUDAPESTEN: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerár, Király-utca 12. szám.

Dr. Garai Antal orvos, sebész, szemész-és szülésész orvos, volt oszár. kir. oszt. főorvos. Rendelőintézet Budapest, Andrássy-ut 25. a Opera mellett. TITKOS BETEGSÉGEKET húgyúti betegségeket és sebeket, az öntörlesztés utóhatásait, az elgyengült férfiak, magánsejtek, a bajuk utóhatásait, németi fejfájásokat, szármányra időskorú és valamint másodszor székletbetegségeket, melyeknek a magyarságnak egyik főbetegsége és börtönbetegségeit gyógyít a győgyrőző szert, listos sikereivel, gyorsan és alaposan. RENDEL: naponta a. e. 10 óráig este délután 4 óráig, este 7 óráig 8 óráig. Díjazott levelezés leggyorsabb díjazott válaszokkal és gyógyszerrel is gondoskodva lesz. Németi külön vártérem. Ugyanott megjelent és szerzőlt: DR. GARAI ANTALnál megrendelhető NÉPSZERŰ UTMOZTATÓ (mar 3-15-ik kiadásban megjelent) német betűkés és ezek összesen egykötésben című könyv, volt ára 2 ft 30 kr., most csak 90 kr. A könyv jó beszámolója lesz elköltve. A ft kiadású mellélt börtönve 90 kr. utánvétel mellett. A könyv tartalma: I. Az ivarszervek leírása. — II. A nemet elválasztás. — III. Az öntörlesztés és az eljelli magánsejtek. — IV. Húgyószótkar (tríper) és húgyószótküvetek. — V. A bajuk (siphilis). — VI. Fehérfolyás. — VII. Elgyengült férfiak. — VIII. Női magánsejt. IX. A ivarszervek megbetegedéseinek tünetjeiről a protokoll.

Titkos betegségek gyógyítására a specialista legjobban ajánlható számos éven át szerzett gazdag kórházi tapasztalatai alapján. Dr. FABINYI J. v. kórházi orvos, specialista. gyógyít legrövidebb idő alatt biztos sikerrel férfiaknál és nőknél: húgyúti-folyást, hólyagbajokat, bajukor sebeket, syphilit, ennek következményeit, makkos börtönsejket és az öntörlesztésből támadt idegbetegségeket. Meglepő az eredmény férfi gyengességnél (impotentia) egy fiatal, mint öregbe egynekénl. Biztos siker folytán a honorárium utólag is fizethető. Levelekre díjazott válasz; kívánatos gyógyszerre. Lakás: Budapest, Erzsébet-körút 12. sz., (Dohány-utca sarok, I. emelet). Bejárta a lépeknél. Külön vártéremek. Rendelés délelőtt 9—3-ig, este 6—8-ig.

Pályázati hirdetmény.

Özletvezetéség Szeged. M. kir. államvasutak. Pályafenntartási fák szállítása iránt. A magy. kir. államvasutak szegedi özletvezetéség a vonalra szükséges fák fedezésére az 1901. évben szükséges pályafenntartási fák szállításának biztosítására ezennel nyilvános pályázatot hirdot. Az 1901. évi szükséglet, mely a tényleges megrendelés alkalmával még felemelhető vagy lejobbithető a következő:

Table listing quantities and prices for railway materials: Erdői fenyő deszka 59 m³, Jegenye 87 m³, Luc 163 m³, Tölgyfa 4 m³, Szélmetszeten jegenye fenyő deszka 4 m³, Vágott erdei fenyőfa 70 m³, Faragott pufafák 12 m. gíg 309 m³, Faragott tölgyfa 12 m. felül 63 m³, Vágott íce pufafából 26200 fcm³, Kerítési oszlop tölgyfából 1500 db, Erdői fenyő palló 58 m³, Jegenye fenyő palló 62 m³, Luc 83 m³, Szélmetszeten jegenye fenyő palló 1 m³, Tölgyfa palló 110 m³, Szurkos fenyő palló 4 m³, Tölgyfa rud 22 m³, Tölgyzsalfa 7 m³, Puhá száifa 47 m³, Puhá szélésdeszka 1 m³, Fedő szindely 47 cm. 334000 db.

A fenti anyagok pontos méretei a részletes mértervezetekben vannak felsorolva, mely mértervezetek, ajánlati minta és pályázati feltételek az alulírt özletvezetéségnél ingyen kaphatók; míg az általános és különleges szállítási feltételek csakis készpénzfizeté ellenében a magy. kir. államvasutak nyomtatványtárótól (Budapest, Andrássy-ut 73/75. sz. alatt) 25, illetve 15 krnyi dírral szereshetők meg.

Az ajánlatok a külön e célra szerkesztett ajánlati mintán teendők. A szállítással a következő feltételek irányadók: A szállítás a magy. kir. államvasutaknál érvényben levő s anyagok szállítására vonatkozó 12229/96. számú általános — valamint az épület és vágott fák szállítására vonatkozó 13679/92. számú különleges feltételek értelmében eszközendő, mely feltételek a pályázati határidővel alulírt özletvezetéség anyag és eltar beszerzési osztályánál, valamint a magy. kir. államvasutak igazgatóságánál és minden özletvezetéségnél naponként a hivatalos érdenk alatt megtekinthetők.

Az ivanként 1 koronás magyar okmánybőlyeggel ellátott ajánlatot ezen alábbi külcímevel: Ajánlat épületfák szállítása iránt 26428/900. számhoz* 1900. évi december hó 4-nek, délt 12 órájáig a m. kir. államvasutak szegedi özletvezetéségnél I. osztályhoz benyújtandó vagy posta útján beküldendő. Bányatépész gyantán az ajánlott mennyiségek értékének megfelelő 5 százalékos készpénzben vagy aliami letétrek alkalmas értékpapirokban 1900. évi december hó 3-iki délt 12 óráig a szegedi özletvezetéség gyűjtőpénztáránál leteendő, esetleg posta útján oda beküldendő. Szeged, 1900. november 3-án. Az özletvezetéség. (Utánnyomás nem díjazatik.)

Hotter diätetikus állatgyógyászati praeparatumai, az ujkor legkiválóbbjai. Hotter sertésopora I. és II. szám. Legjobb diätetikus szrer az étkezd, tehát a sertések hizásának előmozdításához, orbáncnál különösen bevált. A II. szám hasmenésnél használandó. Hotter-tréninghidrá, mosóvíz lovaknak és szarvasmarháknak 1 üveg 1 ft 20 kr. Az inakát és izmokat a legmagasabb korig is frisse tartja, az izmokra és izmokra munkát és tevényt kiállja. Megelőztetésből származó bajoknál mint bönáságnál, rheumánál és merevségnél is meglepő eredményt hozhat. Hotter absorbinólia, kozm. mosóvíz lovaknak. 1/2 üveg 6 ft, 1/3 üveg 3 ft 50 kr. Eltávolít mindenféle szers és szers, anélkül, hogy a szert elpusztítsa. Erősít megamodott és gyenge izmokat, eltávolít és elpusztít az izmokról minden bonylatot; különösen bevált epéndi, csüdök, gúncoknál, gumónál, vastag tórúknál, elvártott börtönsejt, az inakokról, vastag lozár, daganatok, a holt szrok felépnek. Elmulik a térd merevsége, és gyógyít mindenféle zúrodást. Főraktár: Apotheke „zum heil. Josef”, Wien XIII/2, Schönbrunnerstrasse 184/K. — Főraktár Budapestén Dr. Buday Emil városi gyógyszerár IV. Városház-tér, Dr. Egger Leo és Egger J. Nádor gyógyszer-tára VI. Váci-körút 17. és Török J. gyógyszerár Budapest, Király-utca 12. sz. — Raktárak a legjobb gyógyszerár és drágériában. — A védőjegyre ügyelni tessék.

Férflak ügyelmébe. A legmagasabb és idült húgyúti-folyásnál (magyarítás stb.) egyedül gyors és biztos sikerrel használatnyak a Gonorol-pútlak; melyek egyedül csak Silberstein S. vezérszeti laboratóriumában Bécs IX. Rossauerlände 35. kaphatók, ára egy doboznak 2,50 ft (ezen ősziget leveleiből) és lehet beküldeni).

BUTOR részletfizetésre! Állami és városi tisztviselők, katonatisztek, egyházi-őrflak, valamint más hitelképes egyének kedvező szételt feltételek mellett kapnak szilárd gyártmányú asztalos- és kárpított butorokat. Dósa Kálmán Bpest, Erzsébet-tér 18. sz. Az ügyvezetés 25 kr. levőjegy beküldése ellen börtönve küld felül cég B. osztály. 6167

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Péntek, 1900. november hó 16-án.
Pollininé Bianchi Bianka mint vendég.

Észak csillaga.

Opera 3 felvonásban. Zenéjét szerzte Meyerbeer
Szövegét írta Scribe. Fordította Havi Mihály.

Személyek:

Michaeloff	Ney D.	Tserametteff	Várady
Skavronszky	Dainoki	Karmeloff	Kornai
Katalin	Bianchi	Ismacloff	Déri
Praskovia	Szilágyiné	Tiszt	Mibályi
Daotelovia	Kis B.	Natalia	Payer
(Gricenko)	Hegedűs	Ekimonda	Váradi M.
Reynold	Szendrői	Munkás	Kertész

Közdete 7 óraker.

NEMZETI SZÍNHÁZ,

Péntek, 1900. november hó 16-án.

Előszór:

A bölcső.

Színmű 3 felvonásban. Irta Brieux. Fordította:
Gábor Ignác.

Személyek:

Marsanne	Bercsenyi	Chantrez	Mihályfi
Marsanne-né	Rákosi	Az orvos	Ivánfi
Girieu	Császár	Apáca	Dömjén
Laurence	Márkus	Louise	Boros F.

Közdete 7 óraker.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Péntek, 1900. november hó 16-án.

New-York szépe.

Operette 2 felvonásban, 6 képbén. Irta Hugh
Morton. Fordította Salgó Ernő és Makai Emil. Ze-
néjét szerzte Gustave Kerker.

Személyek:

Eronson	Sziklai	Cora	Margó
Harry	Ráthonyi	Kenneth	Giróth
Kurt	Boross	Blinky	Vidor
Snifkins	Mátrai	Fil	Dóry
Twiddle.	Beóthy	Gray	Blaha S.

Közdete 7 1/2 óraker.

Jegyek a M. kir. Operaház, Nemzeti és
Magyar Színház előadására kaphatók és
előjegyezhetőek Bárd Ferenc és Testv.
zeneműkereskedéseiben Kossuth Lajos-
utca 4. sz. és Andrássy-út 42. sz. a., vala-
mint a New-York kávéházban. (Telefon.)

VIGSZÍNHÁZ.

Péntek, 1900. november hó 16-án.

Coralie és Tsa.

Böszölet 3 felvon. Irta Valabrégue és Hennequin.
Fordította Heitai Jenő.

Személyek:

Dufauret Jules	Góth	Thommerel	Bihari
Lucienne	Kalmár	Coralie	Hunyady
Laura	Nikó L.	Etienne	Hegedűs
Giapissard	Vendrei	Liane	Berzsei
Clemence	Haraszthy	Hóféherke	Varsányi
Versaquette	Fenyvesi		

Közdete 7 1/2 óraker.

NÉPSZÍNHÁZ.

Péntek, 1900. november hó 16-án.

San-Toy.

Khinaí daljáték 3 felvonásban. Irta Edward Morton.
Harry Greenbank és Adrian Ross. Fordították Fái
J. Béla és Makai Emil. Zenéjét szerz. Sidney Jones.

Személyek:

George Preston	Tollagi	Jung-Si	Rózsa G.
Poppy, leánya	Bárdi G.	M.-Kui	Tallian
Bobbie, fia	Raskó	Szia	Nyiri C.
Dudley	Fedák	Pin-Szing	Vasvári
Yen-Ho	Németh	Szi-Kiang	Kaposi
San-Toy	Kury	Hu-Ju	Kaposi
Csu-Li	Kovács	Khinaí császár	Ujvári
Benson	Szirmai	Szing-Hi	Szardahelyi

Közdete 7 óraker.

URÁNIA SZÍNHÁZ

Péntek, 1900. november hó 16-án.

Khina.

Irta Weiss Róbert.
Közdete: 1/8 óraker.

Somossy Mulató

(Nagymező-utca).

Albrecht Ferenc, igazgató.

Fénytárlítás 7-kor. Az előadás kezdete 8-kor.
Ma péntek, november 16-án, az új szenzá-
ciós műsor.

Csakis elsőrangú különlegességek.
Fenomenális!! UJ!! Fenomenális!!

Juno Salmo

a modern Orpheus.

S. A. MEDWEDEFF

a legjobb orosz ének- és tánc kózák-csoport
(5 hölgy, 4 ur)

A 4 Picanis

amerikai néger fu-négys.

GIRARD ANTONIA k. a.

francia transformációs excentrikusnő.

Freres Mestes Hopson nővérek

a 3-zséros nyújtó mestere. művivőnik.

AMON FERENC

egész új műsorral.

Jegyek elővetelben a Somossy Mulatóban, hősze
Andrássy-út 28. és 26. és Weiss A. nagytűzsdéjében,
Károly-körút 26. szám.

FOLIES CAPRICE.

Ma

„Die Hochstaplerin“.

A Knopfloch család,

és

Ügyvédek alkonya.

Cigányzene a nagyszerű

télikertben.

Sternberg Ármis és Testv

cs. és kir. udvari hang-

szergyár.

Központi főraktárban:

Kerepesi-ut 36.

Cimbalmok

szép, erőteljes és
csengő hanggal kap-
hatók 35 forint felj. 500
frt.

Külön zongora-termék: hol
a leghíresebb zongor-
rák jutányosan beszere-
zhetők: Kossuth Lajos-utca
22. sz. (Károly-körút sa-
rok) Zenepalota.

Arjegyzék egészen díj-
mentes.

KÁVÉ

4 1/2 kg. Cuba kávé
6.93 frtért

és 1/4 kg. Császárkeverék teát
1.60 frtért

. . . küld minden más költség nélkül. . .

Fratelli Deisinger

cég
kávébeporzattal üzlete,
FIUME.

KÁVÉ

ARLAP INGYEN

BUTOR.

Üzletünk áthelyezése miatt az összes raktáron levő készletünket mélyen leszállított áron adjuk el.
u. m.: háló-, ebédlő-, szalon- és Somossy Mulatóban, hősze
Andrássy-út 28. és 26. és Weiss A. nagytűzsdéjében,
Károly-körút 26. szám.

PATYI KÁLMÁN és TIVADAR (Testvérek)

hazai butoripar-telepe, Kossuth Lajos-utca 11. sz.

Üzletünk kizárólag Kossuth Lajos-utca 11. szám.

Hölgyeknek

ajánljuk megrendelésre az

„Illat és szepítő

szerek készítése“

című könyvet.

Magában foglalja az összes dí-
szatos illat- és szepítőszer-
keket, illatolajokat, hajfestőket, illat-
mosódókat, szappán- és májfolt
eltávolítókat stb. stb. készí-
tésének leírását.

Ára 1 Króna 20 fillér.

Megrendelhető a

„Budapesti Napló“
kiadóhivatalában.

Dufauret Jules	Góth	Thommerel	Bihari
Lucienne	Kalmár	Coralie	Hunyady
Laura	Nikó L.	Etienne	Hegedűs
Giapissard	Vendrei	Liane	Berzsei
Clemence	Haraszthy	Hóféherke	Varsányi
Versaquette	Fenyvesi		

Közdete 7 1/2 óraker.

George Preston	Tollagi	Jung-Si	Rózsa G.
Poppy, leánya	Bárdi G.	M.-Kui	Tallian
Bobbie, fia	Raskó	Szia	Nyiri C.
Dudley	Fedák	Pin-Szing	Vasvári
Yen-Ho	Németh	Szi-Kiang	Kaposi
San-Toy	Kury	Hu-Ju	Kaposi
Csu-Li	Kovács	Khinaí császár	Ujvári
Benson	Szirmai	Szing-Hi	Szardahelyi

Közdete 7 óraker.

George Preston	Tollagi	Jung-Si	Rózsa G.
Poppy, leánya	Bárdi G.	M.-Kui	Tallian
Bobbie, fia	Raskó	Szia	Nyiri C.
Dudley	Fedák	Pin-Szing	Vasvári
Yen-Ho	Németh	Szi-Kiang	Kaposi
San-Toy	Kury	Hu-Ju	Kaposi
Csu-Li	Kovács	Khinaí császár	Ujvári
Benson	Szirmai	Szing-Hi	Szardahelyi

Közdete 7 óraker.

Főurak-

és birtokosoknak az egész
országban ajánljuk az őszi és
téli idény beálltával szolgál-
személyzetüknek dívtatosan
és jó, mégis olcsón való
kruházását.

SCHWARZ M. L.

BUDAPEST,
V., Váci-körút 4.

kizárólagos libériakeres-
kedése, hol a legnagyobb
választékban, minden nagy-
ságban egy magyar, mint
német bundák, valamint
német és francia libériák
raktáron tartatnak. Külön-
legesség: himzett koosle-
szür gazdag himzéssel min-
den szubben és nagyágban
a legnagyobb választékban.

Az iparos természettudománya

Dr. Sztéryni Hugó. Apróságok a termé-
szettudományok köréből. Három füzet.
Ára kor. 1.80

Dr. Sztéryni Hugó. Az iparban szereplő
ásványok. Két füzet. kor. 1.20

Dr. Hankó Vilmos. Olvasmányok az ipar-
chemia (vegytan) köréből. — Két füzet.
Ára kor. 1.20

Dr. Hankó Vilmos. Házi kincstár. — Sok
száz tanács, mindenféle házi és ipari
ügyes-bajos dolgokban. Második, sokkal
bővített kiadás. — Füzve korona 2.40,
vászonkötésben kor. 3.—

Dr. Hankó Vilmos. Az iparos kincsháza.
Két füzet. kor. 1.20

A természetnek
megszámlálhatat-
lan kisebb és je-
lentősebb olyan-
féle megnyíva-
nulása van, amit
az iparos, a kello
ismeretek segít-
séggel, a maga
javára felhasznál-
hat. Saját ér-
dekei iránt van
jóindulattal, aki
erekek a köny-
nyen megtanul-
ható dolgokkal
gazdagítja ismer-
reteit, mert anyagi
jölétét is előmoz-
dítja tudásának
gyarapításával.

MEGJELENTEK ÉS KAPHATÓK

LAMPEL RÓBERT (Wodianer F. és Fia)

csász. és kir. udvari könyvkereskedésének kiadóhivatalában
BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 21.

Nyilatkozat.

A nagymélt. cs. kir. közigazgatási bíróság 1899. október 14-én kelt 8130. számú és a nagymélt. cs.
kir. kereskedelmi minisztérium 1899. december 26-án kelt 62628. számú döntvénye alapján ez a megjelölés:

„J. Klaps-toll“

a bécsi ipar- és kereskedelmi kamara védőjegylajstromában a mi részünkre van szőjel-
zőnek beiktatva és csak nekünk áll kizárólagos jogunkban ez a megjelölés:
a védőjegyjogunknak minden egyes csorbítása ellen a védőjegy törvény (B. T. T. 19. sz. 1890. jan. 6.), 23. és
25. §-ai és a védőjegy-novella (B. T. T. 108. sz. 1825. jul. 30.) 2. §. határozmányai alapján teljes eréllyel
fogunk eljárni.

Carl Kuhn & Co. Bécsben,
gyári raktár: I. Stephansplatz Nr. 6.

